

Συμμαχία για τα Παιδιά σε Κίνηση
Πρότυπες Διαδικασίες και Κατευθύνσεις για Επιτρόπους

AS P4G

Ευρετήριο Διεθνούς, Κοινοτικής και Εθνικής Νομοθεσίας σχετικά με τα Ασυνόδευτα Παιδιά

Με τη συγχρηματοδότηση
του Προγράμματος της
Ευρωπαϊκής Ένωσης
«Δικαιώματα, Ισότητα και
Ιθαγένεια» (2014-2020)

Kazimieras Simonavičius
UNIVERSITY

Συμμαχία για τα Παιδιά σε Κίνηση:
Πρότυπες Διαδικασίες και Κατευθύνσεις για Επιτρόπους

Ευρετήριο Διεθνούς, Κοινοτικής και Εθνικής Νομοθεσίας σχετικά με τα Ασυνόδευτα Παιδιά

Με τη συγχρηματοδότηση
του Προγράμματος της Ευρωπαϊκής
Ένωσης «Δικαιώματα, Ισότητα και
Ιθαγένεια» (2014-2020)

ASOP4G

Ταυτότητα Έργου ASOP4G

Συμφωνία επιχορήγησης No.:	764244
Ακρωνύμιο:	ASOP4G
Πρωτότυπος τίτλος:	Alliance for Children on the move: Standard Operating Procedures for Guardians
Ημερομηνία έναρξης:	08/01/2018
Διάρκεια:	24 μήνες

**Συμμαχία για τα Παιδιά σε Κίνηση:
Πρότυπες Διαδικασίες και Κατευθύνσεις για Επιτρόπους**

Ευρετήριο Διεθνούς, Κοινοτικής και Εθνικής Νομοθεσίας σχετικά με τα Ασυνόδευτα Παιδιά

Μέσα στα πλαίσια του Έργου “Συμμαχία για τα Παιδιά σε Κίνηση: Πρότυπες Διαδικασίες και Κατευθύνσεις για Επιτρόπους” έχει αναπτυχθεί ένα ολοκληρωμένο σύνολο εργαλείων για τους επιτρόπους των ασυνόδευτων παιδιών που αποτελούνται από τις ακόλουθες δημοσιεύσεις:

- Εγχειρίδιο για τις Πρότυπες Διαδικασίες και Κατευθύνσεις για Επιτρόπους
- Ευρετήριο Διεθνούς, Κοινοτικής και Εθνικής Νομοθεσίας σχετικά με τα Ασυνόδευτα Παιδιά
- Πρωτόκολλο Διακρατικής Συνεργασίας για Κηδεμόνες
- Πρακτικός Οδηγός για τον Εκπαιδευτή & την Εκπαιδεύτρια Κηδεμόνων Ασυνόδευτων Παιδιών
- Διαδικασία Πιστοποίησης Κηδεμόνων
- Φυλλάδιο για τους Επαγγελματίες που Εργάζονται με Ασυνόδευτα Παιδιά σχετικά με το ρόλο του κηδεμόνα
- Φυλλάδιο για Ασυνόδευτα Παιδιά σχετικά με το Ρόλο του Κηδεμόνα

Ιστοσελίδα Έργου: <https://asop4g.eu/>

Νοέμβριος 2019

Το Έργο “Alliance for Children on the Move: Standard Operating Procedures for Guardians” – ASOP4G (REC-CHILD-AG-2016-02/764244-ASOP4G) has been co-funded by the European Union’s Rights, Equality and Citizenship Programme (2014-2020).

Το παρόν Ευρετήριο Διεθνούς, Κοινοτικής και Εθνικής Νομοθεσίας σχετικά με τα Ασυνόδευτα Παιδιά έχει αναπτυχθεί από κοινού από την ομάδα Έργου ASOP4G, αποτελούμενη από μέλη του Ινστιτούτου Υγείας του Παιδιού-Τμήμα Ψυχικής Υγείας και Κοινωνικής Πρόνοιας (GR), Πανεπιστήμιο Λευκωσίας (CY), Kazimieras Simonavicius University – Νομική Σχολή (LT) και Defence for Children International – Ιταλία (IT).

Συγγραφείς: Edita Bumblienė, Eglė Kavoliūnaitė-Ragauskienė, Olegas Beriozovas

Το Ευρετήριο Διεθνούς, Κοινοτικής και Εθνικής Νομοθεσίας σχετικά με τα Ασυνόδευτα Παιδιά μεταφράστηκε στα ελληνικά και προσαρμόστηκε από τη Δέσποινα Κοχλιού και το Στέφανο Σπανέα, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας.

Ευχαριστίες: Ιδιαίτερες ευχαριστίες για τη συνεισφορά στις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας του Υπουργείου Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων τους στους επαγγελματίες που ασκούν κδεμονία εκ μέρους των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας στην Κύπρο και στα ασυνόδευτα παιδιά που συμμετείχαν στην ερευνητική διαδικασία του Έργου.

Συντονιστής Έργου

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΥΓΕΙΑΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού, Ελλάδα

Εταίροι Έργου

Πανεπιστήμιο Λευκωσίας, Κύπρος

Kazimieras Simonavičius University, Λιθουανία

Defence for Children International-Italia, Ιταλία

Εξωτερικός αξιολογητής Έργου

Dr. Kevin Browne

ISBN: 978-9963-711-86-4

Το παρόν έγγραφο συγχρηματοδοτήθηκε από το Πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης «Δικαιώματα, Ισότητα και Ιθαγένεια» (2014-2020). Το περιεχόμενο του εν λόγω εγχειριδίου αντιπροσωπεύει αποκλειστικά και μόνο τις απόψεις των συγγραφέων. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν φέρει καμία ευθύνη για την ενδεχόμενη χρήση των πληροφοριών που εμπεριέχονται στο παρόν υλικό.

© Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας, Πανεπιστήμιο Kazimieras Simonavičius και Defence for Children International-Ιταλία. Όλα τα δικαιώματα προστατεύονται. Η αναπαραγωγή ή η παρουσίαση αυτής της δημοσίευσης επιτρέπεται, εφόσον τηρούνται τα πνευματικά δικαιώματα

Περιεχόμενα

Πρόλογος	
Ταυτότητα Παραδοτέου.....	007
Εισαγωγή.....	007
Το Έργο «Συμμαχία για τα παιδιά σε κίνηση: Πρότυπες διαδικασίες και κατευθύνσεις» - ASOP4G	008
Τα εργαλεία του ASOP4G.....	009
Σκοπός και δομή Ευρετηρίου Διεθνούς, Κοινωνικής και Εθνικής Νομοθεσίας σχετικά με τα Ασυνόδευτα Παιδιά.....	010
Έννοιες και Ορισμοί.....	012
Παιδί	012
Υπήκοος τρίτης χώρας	012
Άτομο ανιθαγενής	013
Ασυνόδευτος ανήλικος.....	013
Χωρισμένο παιδί	013
Κηδεμόνας.....	014
 Μέρος Ι: Διεθνές και περιφερειακό δίκαιο	
1. Ανθρώπινα Δικαιώματα.....	017
1.1. Θεμελιώδη δικαιώματα	017
1.2. Κοινωνικά, Οικονομικά και Πολιτιστικά δικαιώματα	019
1.3. Ατομικά και πολιτικά δικαιώματα	023
2. Δικαιώματα του Παιδιού.....	026
2.1. Θεμελιώδη Δικαιώματα των Παιδιών	026
2.2. Επιμέλεια και Επαφή.....	028
2.3. Υιοθεσία σε εθνικό και διεθνές επίπεδο	031
3. Δικαιώματα των Αιτούντων Άσυλο και των Προσφύγων.....	034
3.1. Θεμελιώδη Δικαιώματα των Αιτούντων Άσυλο και των Προσφύγων	034
3.2. Οικογενειακή επανένωση.....	036
3.3. Επαναπατρισμός και Επιστροφή.....	037
4. Δικαιώματα των ανιθαγενών	039
5. Ιθαγένεια	041
6. Τα παιδιά ως θύματα βίας.....	043
6.1. Παιδιά στρατιώτες	043
6.2. Εμπορία ανθρώπων	046
6.3. Παιδική Πορνεία, Παιδική Πορνογραφία και Σεξουαλική Κακοποίηση	050

6.4. Βασανιστήρια	053
6.5. Παιδική εργασία	057
6.6. Ενδοοικογενειακή βία	058
7. Διακρίσεις	061
7.1. Διακρίσεις εις Βάρος των Εθνικών Μειονοτήτων	061
7.2. Φυλετικές διακρίσεις	063
7.3. Διακρίσεις λόγω φύλου	066
7.4. Διακρίσεις εις βάρος των ατόμων με αναπηρία	068
8. Προστασία δεδομένων	071
9. Πρόσβαση στη δικαιοσύνη.....	074

Μέρος II: Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

1. Ανθρώπινα Δικαιώματα και Δικαιώματα του Παιδιού.....	081
1.1. Θεμελιώδη Δικαιώματα του Ανθρώπου και Δικαιώματα του Παιδιού	081
1.2. Επιμέλεια	083
2. Δικαιώματα των αιτούντων άσυλο, των προσφύγων, των ανιθαγενών, των κατοίκων μακράς διαρκείας	086
2.1. Θεμελιώδη δικαιώματα των αιτούντων άσυλο, των προσφύγων και των ανιθαγενών	086
2.2. Θεμελιώδη δικαιώματα των κατοίκων μακράς διαρκείας ...	095
2.3. Οικογενειακή επανένωση	097
2.4. Επαναπατρισμός και Επιστροφή.....	099
3. Παιδιά ως θύματα βίας.....	101
3.1. Παιδιά στρατιώτες.....	101
3.2. Εμπορία ανθρώπων	102
3.3. Παιδική πορνεία, Παιδική πορνογραφία και σεξουαλική κακοποίηση.....	107
3.4. Βασανιστήρια	109
3.5. Παιδική εργασία	111
4. Διακρίσεις.....	113
4.1. Φυλετικές διακρίσεις.....	113
4.2. Διακρίσεις λόγω φύλου	114
4.3. Διακρίσεις εις βάρος των ατόμων με αναπηρία	115
5. Προστασία δεδομένων	117
6. Πρόσβαση στη δικαιοσύνη.....	121

Μέρος III: Εθνικό Δίκαιο - Κύπρος.....	131
---	------------

Πρόλογος

Ταυτότητα Παραδοτέου

Το Ευρετήριο Διεθνούς, Κοινοτικής και Εθνικής Νομοθεσίας σχετικά με τα Ασυνόδευτα Παιδιά αναπτύχθηκε στο πλαίσιο του συγχρηματοδοτούμενου Έργου από το Πρόγραμμα Δικαιώματα, Ισότητα και Ιθαγένεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2014-2020), το οποίο φέρει τον τίτλο «Συμμαχία για τα παιδιά σε κίνηση: πρότυπες διαδικασίες και κατευθύνσεις για επιτρόπους» [πρωτότυπος τίτλος “Alliance for children on the move: Standard Operating Procedures for guardians”; REC-764244-ASOP4G]. Συγκεκριμένα, το παρόν παραδοτέο (D2.6) περιλαμβάνει τη δομή επιμόρφωσης των κηδεμόνων και την περιγραφή της μεθοδολογίας αυτής και συνιστά μέρος του δεύτερου πακέτου εργασίας του Έργου (WP2) «Ανάπτυξη της μεθοδολογίας για την κατάρτιση των επιτρόπων».

Εισαγωγή

Κάθε χρόνο οι χώρες της ΕΕ υποδέχονται αρκετά εκατομμύρια αιτούντες άσυλο και είναι παράτυπων μεταναστών, που αναζητούν προστασία στην ΕΕ, λόγω συγκρούσεων, κακών συνθηκών διαβίωσης και έλλειψης προστασίας σε διαφορετικές χώρες καταγωγής. Οι ασυνόδευτοι ανήλικοι καταφθάνουν μεταξύ αυτών των ανθρώπων, ταξιδεύοντας για τους ίδιους κύριους λόγους, είτε διαφεύγουν από τον κίνδυνο είτε από τη φτώχεια ενώ κάθε χρόνο ο αριθμός τους αυξάνεται ραγδαία.

Οι χώρες υποδοχής της ΕΕ έχουν διαφορετικά νομικά συστήματα και το νομικό καθεστώς των ασυνόδευτων ανηλίκων, το σύστημα προστασίας των παιδιών, η διασφάλιση των δικαιωμάτων τους και το σύστημα κηδεμονίας διαφέρουν από χώρα σε χώρα. Οι χώρες υποδοχής της ΕΕ δεν διαθέτουν μια κοινή πρακτική και νομική προσέγγιση για τους ασυνόδευτους ανηλίκους. Προκειμένου να διασφαλιστεί το καλύτερο συμφέρον κάθε παιδιού σε όλες τις χώρες, είναι απαραίτητο να δημιουργηθεί ένα ενιαίο σύστημα με κοινά πρότυπα και διασφαλίσεις σε ολόκληρη την ΕΕ.

Το Έργο «Συμμαχία για τα παιδιά σε κίνηση: Πρότυπες διαδικασίες και κατευθύνσεις» - ASOP4G

Στο πλαίσιο αυτό, το έργο με τίτλο «Συμμαχία για τα παιδιά σε κίνηση: Πρότυπες διαδικασίες και κατευθύνσεις για κηδεμόνες» (πρωτότυπος τίτλος: Alliance for children on the move: Standard Operating Procedures for Guardians) – ASOP4G [REC-CHILD-AG-2016/764244-ASOP4G], το οποίο υλοποιήθηκε κατά τη διετία 2018-2020 σε Κύπρος, Ιταλία, Κύπρο και Λιθουανία προσπάθησε να αντιμετωπίσει αυτό το ζήτημα αξιοποιώντας τα υπάρχοντα διεθνή πρότυπα και εργαλεία καθώς και τις απόψεις όλων των εμπλεκόμενων φορέων (κηδεμόνες, παιδιά, αρμόδιοι φορείς) και αναπτύσσοντας πρότυπες διαδικασίες και κατευθύνσεις για κηδεμόνες, οι οποίες θα μπορούσαν να υιοθετηθούν και από άλλες χώρες της ΕΕ. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός, ότι οι «κηδεμόνες είναι ένα από τα σημαντικότερα στοιχεία ενός συστήματος προστασίας των παιδιών που στερούνται το οικογενειακό τους περιβάλλον ή τη δυνατότητα εκπροσώπησης των συμφερόντων τους από τους γονείς τους, όπως μπορεί να συμβαίνει σε καταστάσεις γονικής κακοποίησης ή παραμέλησης» (FRA 2015, σελ. 3).

Το πρόγραμμα ASOP4G στοχεύει: α) στην εφαρμογή κοινών προτύπων λειτουργίας για την κηδεμονία ασυνόδευτων παιδιών, β) στη βελτίωση της κατάρτισης των κηδεμόνων προκειμένου να αναπτύξουν τις ικανότητες και τις δεξιότητές τους και, επομένως, να διασφαλίσουν καλύτερα τα δικαιώματα των ασυνόδευτων

παιδιών, γ) στην προώθηση της διατομεακής και διεπιστημονικής συνεργασίας και της κατανόησης μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων και κατ' επέκταση στη συμβολή για την καθιέρωση ενός ολοκληρωμένου συστήματος παιδικής προστασίας, και δ) στην ενίσχυση της προστασίας των παιδιών στη διασυνοριακή μετακίνηση των παιδιών.

Λαμβάνοντας υπόψη το γενικό στόχο του εν λόγω προγράμματος, δηλαδή να συμβάλλει στη διασφάλιση των δικαιωμάτων των ασυνόδευτων παιδιών και της ευημερίας τους στην ΕΕ, μέσω της προώθησης της εφαρμογής κοινών προτύπων λειτουργίας στην κηδεμονία στις χώρες της ΕΕ, έχουν εφαρμοστεί οι ακόλουθες ενέργειες:

- ➔ Αναπτύχθηκαν συγκεκριμένες οδηγίες για τους κηδεμόνες (Πρότυπες διαδικασίες και κατευθύνσεις)
- ➔ Ενισχύθηκαν οι ικανότητες των κηδεμόνων με απώτερο σκοπό την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού και των συμφερόντων του
- ➔ Ενδυναμώθηκε ο ρόλος του κηδεμόνα
- ➔ Προωθήθηκε η συνεργασία και η κατανόηση μεταξύ φορέων με στόχο την καθιέρωση ενός ολοκληρωμένου συστήματος παιδικής προστασίας.
- ➔ Έχει ενισχυθεί η προστασία των παιδιών σε διασυνοριακές και διακρατικές υποθέσεις καθορίζοντας κατευθυντήριες γραμμές για τη δράση σε περιπτώσεις διασυνοριακής μετακίνησης των παιδιών.

Τα εργαλεία του ASOP4G

Στο πλαίσιο του έργου ASOP4G αναπτύχθηκε ένα σύνολο εργαλείων που βοηθούν τον/την κηδεμόνα να φέρει εις πέρας αποτελεσματικότερα τα καθήκοντά του/της:

- ➔ Εγχειρίδιο για τις πρότυπες διαδικασίες και κατευθύνσεις για τους κηδεμόνες

- ➔ Ευρετήριο νομοθεσίας για τα παιδιά και τη μετανάστευση
- ➔ Πρωτόκολλο διακρατικής συνεργασίας κηδεμόνων σε περιπτώσεις διασυνοριακής μετακίνησης ενός παιδιού
- ➔ Φυλλάδια για επαγγελματίες σχετικά με το ρόλο του κηδεμόνα
- ➔ Ενημερωτικά φυλλάδια για τα παιδιά σχετικά με το ρόλο του κηδεμόνα
- ➔ Εγχειρίδιο εκπαιδευτών για την επιμόρφωση των κηδεμόνων.

Σκοπός και δομή Ευρετηρίου Διεθνούς, Κοινοτικής και Εθνικής Νομοθεσίας σχετικά με τα Ασυνόδευτα Παιδιά

Το Ευρετήριο Διεθνούς, Κοινοτικής και Εθνικής Νομοθεσίας σχετικά με τα Ασυνόδευτα Παιδιά (εφεξής - Ευρετήριο) είναι ένα από τα εργαλεία του έργου ASOP4G. Σκοπός του είναι να βοηθήσει τον κηδεμόνα να εκτελέσει καλύτερα τις αρμοδιότητες του/της.

Η διεθνής, η κοινοτική και η εθνική νομοθεσία ρυθμίζουν τα θέματα που αφορούν τα ασυνόδευτα παιδιά κατά τρόπο πολύ αποσπασματικό, καθιστώντας πολύ δύσκολο για τους κηδεμόνες να προστατεύσουν τα δικαιώματα και τα συμφέροντα των παιδιών που εκπροσωπούν. Ως εκ τούτου, ο στόχος του Ευρετηρίου είναι να παράσχει έναν συστηματικό κατάλογο της διεθνούς, ευρωπαϊκής και εθνικής νομοθεσίας σχετικά με τα ασυνόδευτα παιδιά προκειμένου να βοηθήσει τους κηδεμόνες να εκτελούν σωστά τα καθήκοντά τους.

Στο Ευρετήριο η νομοθεσία συστηματοποιείται σύμφωνα με τους σημαντικότερους τομείς της ζωής των ασυνόδευτων παιδιών και οι οποίοι είναι πιθανότερο να απασχολήσουν τους κηδεμόνες στην πράξη. Αυτό το καθιστά εύκολο για τους κηδεμόνες, ακόμα και αν δεν έχουν νομικές γνώσεις, να χρησιμοποιήσουν αυτό το Ευρετήριο.

Το Ευρετήριο αναφέρει: τον τίτλο του νομικού εγγράφου, το

όνομα του οργανισμού που την εξέδωσε, την ημερομηνία έναρξης ισχύος ή την ημερομηνία της διακήρυξης, τον ηλεκτρονικό σύνδεσμο με το νομικό έγγραφο, το πεδίο εφαρμογής του νομικού εγγράφου και τους συναφείς ορισμούς, τα δικαιώματα των παιδιών και των ασυνόδευτων παιδιών, τα οποία καθορίζονται στο νομικό έγγραφο και την παρακολούθηση του νομικού εγγράφου.

Το Ευρετήριο αποτελείται από τρία κύρια κεφάλαια: Το πρώτο κεφάλαιο εξετάζει το περιεχόμενο της διεθνούς νομοθεσίας σχετικά με τα ασυνόδευτα παιδιά. Το κυριότερο διεθνές νομικό μέσο για την προστασία και την υποστήριξη των δικαιωμάτων των παιδιών παγκοσμίως είναι η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, η οποία περιλαμβάνει τις γενικές αρχές της μη διάκρισης (άρθρο 2), την αρχή του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού (άρθρο 3) το δικαίωμα του παιδιού στη ζωή, την επιβίωση και την ανάπτυξη (άρθρο 6) και το δικαίωμα του παιδιού να εκφράζει ελεύθερα τις απόψεις του (άρθρο 12). Επίσης, η Σύμβαση αναγνωρίζει τα κοινωνικά, οικονομικά, αστικά και πολιτιστικά δικαιώματα σε όλα τα παιδιά. Όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ και τα περισσότερα κράτη από τα οποία προέρχονται τα ασυνόδευτα παιδιά έχουν αναλάβει τη δέσμευση να σέβονται και να εφαρμόζουν όλες τις αρχές και τα δικαιώματα όλων των παιδιών στο πλαίσιο των εθνικών τους δικαιοδοσιών. Επίσης, τα δικαιώματα των παιδιών έχουν αναγνωριστεί σε ορισμένες άλλες διεθνείς συμφωνίες που έχουν υπογραφεί από τα κράτη μέλη των διεθνών οργανισμών. Οι περισσότερες από αυτές τις συμφωνίες είναι νομικά δεσμευτικές και για το λόγο αυτό έχουν εφαρμοστεί σε εθνικό επίπεδο. Μέσω αυτών των διεθνών νομικών μέσων τα δικαιώματα των ασυνόδευτων παιδιών προστατεύονται αποτελεσματικότερα.

Η νομοθεσία της ΕΕ σχετικά με τα ασυνόδευτα παιδιά εξετάστηκε στο δεύτερο κεφάλαιο. Τα δικαιώματα του παιδιού αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των θεμελιωδών δικαιωμάτων τα οποία η ΕΕ και τα κράτη μέλη οφείλουν να τηρούν δυνάμει του ευρωπαϊκού και του διεθνούς δικαίου. Από νομική άποψη, η πιο σημα-

ντική πρόσφατη εξέλιξη σε ευρωπαϊκό επίπεδο είναι η έναρξη ισχύος της η Συνθήκη της Λισαβόνας, η οποία καθορίζει μεταξύ των στόχων της ΕΕ την «προστασία του δικαιώματος του παιδιού» (άρθρο 3) και με τον Ευρωπαϊκό Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων έγινε δεσμευτική. Σύμφωνα με το άρθρο 24 του Χάρτη, τα παιδιά τώρα «Έχουν το δικαίωμα στην προστασία και τη φροντίδα που απαιτούνται για την ευημερία τους». Τα συμφέροντα πρέπει να αποτελούν πρωταρχικό μέλημα σε «όλες τις δράσεις που αφορούν παιδιά, είτε λαμβάνονται από δημόσιες αρχές ή ιδιωτικούς οργανισμούς». Κάθε παιδί έχει «το δικαίωμα να διατηρεί σε τακτική βάση προσωπική σχέση και άμεση επαφή με τους δύο γονείς του, εκτός αν αυτό είναι αντίθετο προς τα συμφέροντά του». Στη συνέχεια αναπτύσσονται διάφορες πολιτικές και προγράμματα της ΕΕ για τα δικαιώματα των παιδιών. Καλύπτουν πολλά θέματα, από την καταπολέμηση των διακρίσεων έως την υγεία και την ασφάλεια ενός παιδιού, και την καταπολέμηση της παιδικής εργασίας, της εμπορίας και της πορνείας.

Το τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζει την ανάλυση της εθνικής νομοθεσίας των χωρών εφαρμογής του Έργου ASOP4G (Ελλάδα, Ιταλία, Κύπρος και Λιθουανία). Η εθνική νομοθεσία καλύπτει διάφορες πτυχές της ζωής των ασυνόδευτων ανηλίκων σε μια χώρα υποδοχής – το νομικό καθεστώς των ασυνόδευτων παιδιών, τα συστήματα προστασίας των παιδιών και της κηδεμονίας, τη διασφάλιση των δικαιωμάτων τους, τις διαδικασίες νόμιμης εισόδου και τα ζητήματα υποδοχής και ένταξης. Το Ευρετήριο θα βοηθήσει τους κηδεμόνες να κατανοήσουν πώς τα ζητήματα αυτά ρυθμίζονται στην εθνική νομοθεσία.

Έννοιες και Ορισμοί

Παιδί

Σύμφωνα με τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (άρθρο 1), ο όρος παιδί αναφέρεται σε «οποιοδήποτε πρόσωπο κάτω των 18 ετών».

Υπήκοος τρίτης χώρας

Σύμφωνα με την Οδηγία 2008/115/ΕΚ (Οδηγίες για την επιστροφή, άρθρο 3 (1)) και ο κανονισμός 2016/399 (κώδικας συνόρων του Σένγκεν, άρθρο 2 (6)) (ΕΕ) ο υπήκοος τρίτης χώρας είναι πρόσωπο που δεν είναι πολίτης της Ένωσης.

Άτομο ανιθαγενής

Σύμφωνα με τη Σύμβαση του 1954 σχετικά με το καθεστώς των ανιθαγενών (που επικυρώνει τον νόμο 139/1975, άρθρο 1), ο ανιθαγενής είναι άτομο το οποίο, σύμφωνα με τους εθνικούς νόμους, δεν απολαύει υπηκοότητας σε καμία χώρα (δεν υπάρχει νομικός δεσμός μεταξύ του προσώπου και του κράτους). Κάποιος μπορεί να αποκτήσει την ιθαγένεια είτε κατά τη γέννησή του είτε αργότερα στη ζωή του πληρώνοντας συγκεκριμένες απαιτήσεις που καθορίζονται από κάθε κράτος. Κατά τη γέννηση, η ιθαγένεια μπορεί να αποκτηθεί από πρόσωπα που βρίσκονται σε κράτος το οποίο αναγνωρίζει ως πολίτη κάθε πρόσωπο που γεννιέται στο έδαφός του (π.χ. ΗΠΑ, Γαλλία) ή των οποίων οι γονείς έχουν την ιθαγένεια κράτους που εφαρμόζει δίκαιο του αίματος (jus sanguinis) και συνεπώς τα παιδιά τους αναγνωρίζονται αυτόματα και ως πολίτες της (π.χ. Ελλάδα, Λιθουανία).

Ασυνόδευτος ανήλικος

Σύμφωνα με την οδηγία για την αναγνώριση 2011/95/ΕΕ (άρθρο 2 παράγραφος 1), ο ασυνόδευτος ανήλικος ορίζεται ως υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής ηλικίας κάτω των 18 ετών, ο οποίος εισέρχεται στο έδαφος των κρατών μελών χωρίς να συνοδεύεται από τον ενήλικα που είναι υπεύθυνος για αυτόν, είτε από το νόμο είτε από την πρακτική του οικείου κράτους μέλους, και για όσο διάστημα δεν έχει πράγματι αναλάβει τη φροντίδα αυτού του προσώπου· περιλαμβάνει ανήλικο που παραμένει ασυνόδευτος μετά την είσοδό του στο έδαφος των κρατών μελών.

Χωρισμένο παιδί

Σύμφωνα με το Γενικό Σχ. 6 της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΔΣΔΠ /ΓΣ/2005/6) και τις κατευθυντήριες γραμμές του ΟΗΕ για την εναλλακτική φροντίδα των παιδιών (κατευθυντήριες γραμμές του ΟΗΕ για την Εναλλακτική Φροντίδα Α/Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων /11/L.13) (παράγραφος 14), ένα παιδί χαρακτηρίζεται ως χωρισμένο όταν «έχει διαχωριστεί από τους δύο γονείς ή από τον προηγούμενο νόμιμο ή συνηθισμένο κύριο φροντιστή του, αλλά όχι απαραίτητα από άλλους συγγενείς». Ως εκ τούτου, μπορεί να περιλαμβάνουν παιδιά συνοδευόμενα από άλλα ενήλικα μέλη της οικογένειας».

Κηδεμόνας

Σύμφωνα με την Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού Γενικό Σχόλιο αριθ. 6 ΔΣΔΠ/ΓΣ/2005/6 και τις κατευθυντήριες γραμμές των Ηνωμένων Εθνών για την Εναλλακτική Φροντίδα Παιδιών (ΟΗΕ Εναλλακτικές κατευθυντήριες γραμμές φροντίδας Ανηλίκων/Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων/11/L.13) (παράγραφος 14) για τους σκοπούς του παρόντος ευρετηρίου, κηδεμόνας θεωρείται ως ανεξάρτητο πρόσωπο που διασφαλίζει τα συμφέροντα και τη γενική ευημερία του παιδιού και για το σκοπό αυτό συμπληρώνει την περιορισμένη νομική ικανότητα του παιδιού, όπως κάνουν οι γονείς».

ΜΕΡΟΣ Ι

Διεθνές και
περιφερειακό δίκαιο

1. Ανθρώπινα Δικαιώματα

1.1. Θεμελιώδη δικαιώματα

Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Άνθρωπου (ΕΣΔΑ) Συμβούλιο της Ευρώπης

Τέθηκε σε ισχύ από τις 3 Σεπτεμβρίου 1953

https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ENG.pdf

Η ΕΣΔΑ είναι μία από τις σημαντικότερες διεθνείς συμβάσεις για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των πολιτικών ελευθεριών και την προώθηση της δημοκρατίας στις ευρωπαϊκές χώρες. Η ΕΣΔΑ καταρτίστηκε το 1950 από το τότε νεοσυσταθέν Συμβούλιο της Ευρώπης. Όλα τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης είναι συμβαλλόμενα μέρη της Συνέλευσης και τα νέα μέλη αναμένεται να επικυρώσουν τη Σύμβαση το συντομότερο δυνατό. Οι κυβερνήσεις που έχουν προσχωρήσει στην ΕΣΔΑ έχουν δεσμευτεί νομικά να συμμορφώνονται σε ορισμένα πρότυπα συμπεριφοράς και να προστατεύουν τα βασικά δικαιώματα και τις ελευθερίες των απλών ανθρώπων που υπάγονται στη δικαιοδοσία τους.

Η ΕΣΔΑ εγγυάται συγκεκριμένα δικαιώματα και ελευθερίες και απαγορεύει τις αθέμιτες και επιβλαβείς πρακτικές. Η ΕΣΔΑ διασφαλίζει:

- ➔ το δικαίωμα στη ζωή (άρθρο 2)·
- ➔ απαγόρευση των βασανιστηρίων (άρθρο 3)·
- ➔ απαγόρευση της δουλείας και των καταναγκαστικών έργων (άρθρο 4)·
- ➔ το δικαίωμα στην προσωπική ελευθερία και ασφάλεια (άρθρο 5)·
- ➔ δικαίωμα στη χρηστή απονομή δικαιοσύνης (άρθρο 6)·
- ➔ μη επιβολή ποινής άνευ νόμου (άρθρο 7)·
- ➔ δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής (άρθρο 8)·

- ➔ ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας (άρθρο 9)·
- ➔ ελευθερία έκφρασης (άρθρο 10)·
- ➔ ελευθερία του συνέρχεσθαι και συνεταιρίζεσθαι (άρθρο 11)·
- ➔ δικαίωμα συνάψεως γάμου (άρθρο 12)·
- ➔ απαγόρευση των διακρίσεων (άρθρο 14)·
- ➔ προστασία της ιδιοκτησίας (πρωτόκολλο 1, άρθρο 1)·
- ➔ δικαίωμα στην εκπαίδευση (πρωτόκολλο 1, άρθρο 2)·
- ➔ δικαίωμα για ελεύθερες εκλογές (πρωτόκολλο 1, άρθρο 3)·
- ➔ κατάργηση της θανατικής ποινής (Πρωτόκολλο 13).

Η ΕΣΔΑ ενημερώνεται και τροποποιείται τακτικά με πρωτόκολλα. Οι κυβερνήσεις, τα κοινοβούλια και τα δικαστήρια σε κάθε χώρα είναι οι υπεύθυνοι για την υποστήριξη της εφαρμογής και της επιβολής των δικαιωμάτων και ελευθεριών που καθορίζονται στην ΕΣΔΑ. Παρόλα αυτά, επιτρέπεται να κάνουν ερμηνείες, σύμφωνα με τα δικά τους νομικά συστήματα.

Η εποπτεία της ΕΣΔΑ. Η ΕΣΔΑ ίδρυσε το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Το πρόσωπο που αισθάνεται ότι τα δικαιώματά του έχουν παραβιαστεί δυνάμει της ΕΣΔΑ από ένα κρατικό συμβαλλόμενο μέρος μπορεί να προσφύγει στο Δικαστήριο, αφού έχει εξαντλήσει κάθε δυνατή πιθανότητα προσφυγής σε εθνικό επίπεδο. Οι αποφάσεις που διαπιστώνουν παραβιάσεις είναι δεσμευτικές για τα ενδιαφερόμενα κράτη και είναι υποχρεωμένες να τις εκτελέσουν. Η Επιτροπή των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης παρακολουθεί την εκτέλεση των αποφάσεων, κυρίως για να εξασφαλίσει την καταβολή των ποσών που χορήγησε το Δικαστήριο για την αποκατάσταση της ζημιάς που υπέστησαν οι ενάγοντες.

1.2. Κοινωνικά, Οικονομικά και Πολιτιστικά δικαιώματα

(Αναθεωρημένος) Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης (ΕΚΧ)

Συμβούλιο της Ευρώπης

Τέθηκε σε ισχύ από τις 26 Φεβρουαρίου 1965

<https://rm.coe.int/168007cf93>

Ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης είναι μια συνθήκη του Συμβουλίου της Ευρώπης που εγγυάται τα θεμελιώδη κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα ως αντιστάθμισμα της ΕΣΔΑ. Ο ΕΚΧ θεωρείται το Κοινωνικό Σύνταγμα της Ευρώπης και αποτελεί ουσιαστικό στοιχείο της αρχιτεκτονικής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων της ηπείρου.

Ο ΕΚΧ εγγυάται ένα ευρύ φάσμα καθημερινών ανθρωπίνων δικαιωμάτων που σχετίζονται με την απασχόληση, τη στέγαση, την υγεία, την εκπαίδευση, την κοινωνική προστασία και την ευημερία. Τα βασικά δικαιώματα που ορίζονται στον Χάρτη είναι τα εξής:

- ➔ Τα δικαιώματα των εργαζομένων – το δικαίωμα στην εργασία, το δικαίωμα σε δίκαιες συνθήκες εργασίας, το δικαίωμα στην ασφαλή και υγιή κατάσταση εργασίας, το δικαίωμα σε δίκαιη αμοιβή, το δικαίωμα προστασίας των παιδιών και των νέων, το δικαίωμα των γυναικών που εργάζονται στην προστασία της μητρότητας, το δικαίωμα στην επαγγελματική καθοδήγηση και κατάρτιση, το δικαίωμα στην αξιοπρέπεια στην εργασία (Μέρος II, άρθρα 1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 22, 25, 26).
- ➔ Το δικαίωμα της οργάνωσης – η ελευθερία των εργαζομένων και των εργοδοτών να ιδρύσουν οργανώσεις για την προστασία των οικονομικών και κοινωνικών συμφερόντων τους και να προωθήσουν την κοινή διαβούλευση μεταξύ των εργαζομένων και των εργοδοτών, το δικαίωμα των εκπροσώπων των εργαζομένων στην προστασία (Μέρος II, άρθρο 5, 28).
- ➔ Το δικαίωμα στην προστασία της υγείας (Μέρος II, άρθρο 11).

- ➔ Το δικαίωμα κοινωνικής ασφάλισης, κοινωνική ασφάλιση (Μέρος II, άρθρο 12, 13, 14, 24, 30).
- ➔ Το δικαίωμα των παιδιών και των νέων στην κοινωνική, νομική και οικονομική προστασία – τα συμβαλλόμενα κράτη δεσμεύονται να λάβουν όλα τα κατάλληλα και αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίσουν ότι τα παιδιά και οι νέοι έχουν τη φροντίδα, τη βοήθεια, την εκπαίδευση και την κατάρτιση που χρειάζονται, ιδίως προβλέποντας τη δημιουργία ή τη διατήρηση ιδρυμάτων και υπηρεσιών επαρκών για το σκοπό αυτό· για την προστασία των παιδιών και των νέων από την αμέλεια, τη βία ή την εκμετάλλευση. Να παρέχουν προστασία και ειδική βοήθεια από το κράτος για τα παιδιά και τους νέους που έχουν προσωρινά ή οριστικά στερηθεί την υποστήριξη της οικογένειάς τους· την παροχή δωρεάν πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε παιδιά και νέους καθώς και την ενθάρρυνση της τακτικής παρακολούθησης σε σχολεία. (Μέρος II, άρθρο 17).
- ➔ Το δικαίωμα για ανάληψη επωφελούς δραστηριότητας στην επικράτεια άλλων Συμβαλλόμενων κρατών (Μέρος II, άρθρο 18).
- ➔ Το δικαίωμα των μεταναστών εργαζομένων και των οικογενειών τους σε προστασία και ενίσχυση (Μέρος II, άρθρο 19).
- ➔ Το δικαίωμα ίσων ευκαιριών και ίσης μεταχείρισης σε θέματα εργασίας και απασχόλησης χωρίς διακρίσεις λόγω φύλου (Μέρος II άρθρο 20).
- ➔ Το δικαίωμα των εργαζομένων με οικογενειακές υποχρεώσεις στην ισότητα ευκαιριών και στην ίση μεταχείριση (Μέρος II, άρθρο 27).
- ➔ Το δικαίωμα προστασίας από τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό (Μέρος II, άρθρο 30).
- ➔ Το δικαίωμα στη στέγαση – τα συμβαλλόμενα κράτη δεσμεύονται να λάβουν μέτρα που αποσκοπούν στην προώθηση της πρόσβασης σε στέγαση με τα κατάλληλα πρότυπα· για την πρόληψη και τη μείωση της έλλειψης στέγης με στόχο

τη σταδιακή κατάργησή της· να καταστήσει προσιτή την τιμή των κατοικιών σε εκείνους που δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους (Μέρος II, άρθρο 31).

Ο ΕΚΧ δίδει ιδιαίτερη έμφαση στην προστασία των ευάλωτων ατόμων όπως οι ηλικιωμένοι, τα παιδιά, τα άτομα με αναπηρίες και οι μετανάστες (Μέρος II, άρθρα 15 - 19, 23). Απαιτεί να διασφαλίζονται τα προαναφερθέντα δικαιώματα χωρίς διακρίσεις.

Η εποπτεία του ΕΚΧ. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων είναι ο φορέας που είναι υπεύθυνος για την παρακολούθηση της συμμόρφωσης του Κράτους-Μέλος στον ΕΚΧ. Η Επιτροπή απαρτίζεται από 15 ανεξάρτητα μέλη τα οποία εκλέγονται από την Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης για περίοδο έξι ετών, ανανεώσιμη μία φορά. Η Επιτροπή διερευνά τις καταγγελίες παραβιάσεων του ΕΚΧ.

Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα (ICESCR)

Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών

Τέθηκε σε ισχύ στις 3 Ιανουαρίου 1976

<https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/cescr.aspx>

Το Σύμφωνο είναι μια πολυμερής συνθήκη, η οποία δεσμεύει τα μέλη της να εργαστούν για τη χορήγηση οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων στις μη Αυτοδιοικούμενες ή Ασφαλείς Περιοχές, και στα άτομα, συμπεριλαμβανομένων των εργασι-ακών δικαιωμάτων και του δικαιώματος στην υγεία, το δικαίωμα στην εκπαίδευση και το δικαίωμα σε επαρκές βιοτικό επίπεδο.

Τα συμβαλλόμενα κράτη του Συμφώνου προωθούν την υλοποίηση αυτών των δικαιωμάτων:

- ➔ Το δικαίωμα όλων των λαών στην αυτοδιάθεση, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος να «καθορίζουν ελεύθερα το πολιτικό τους καθεστώς», να επιδιώκουν τους οικονομικούς, κοινωνικούς και πολιτιστικούς τους στόχους και να διαχειρίζονται και να διαθέτουν των ιδίων πόρων τους (άρθρο 1).

- ➔ Το δικαίωμα της εργασίας, υπό «δίκαιες και ευνοϊκές συνθήκες», με δικαίωμα δημιουργίας και ένταξης σε συνδικάτα (άρθρα 6, 7 και 8)·
- ➔ Το δικαίωμα κοινωνικής ασφάλισης, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνικής ασφάλισης (άρθρο 9)·
- ➔ Το δικαίωμα στην οικογενειακή ζωή, συμπεριλαμβανομένης της αμειβόμενης γονικής άδειας και της προστασίας των παιδιών (άρθρο 10)·
- ➔ Το δικαίωμα σε επαρκές βιοτικό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένης της επαρκούς διατροφής, της ένδυσης και της στέγασης, και τη «συνεχή βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης» (άρθρο 11)·
- ➔ Το δικαίωμα στην υγεία, συγκεκριμένα «το υψηλότερο δυνατό επίπεδο φυσικής και ψυχικής υγείας» (άρθρο 12)·
- ➔ Το δικαίωμα στην εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένης της ελεύθερης καθολικής πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, της γενικά διαθέσιμης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και της εξίσου προσιτής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Αυτό θα πρέπει να κατευθύνεται προς «την πλήρη ανάπτυξη της ανθρώπινης προσωπικότητας και την αίσθηση της αξιοπρέπειας του ατόμου, και θα επιτρέψει σε όλους να συμμετέχουν αποτελεσματικά στην κοινωνία (άρθρα 13 και 14)·
- ➔ Το δικαίωμα συμμετοχής στην πολιτιστική ζωή (άρθρο 15).

Το Σύμφωνο ICESCR απαιτεί να αναγνωρίζονται όλα τα δικαιώματα «χωρίς διακρίσεις οποιουδήποτε είδους ως προς τη φυλή, το χρώμα, το φύλο, τη γλώσσα, τη θρησκεία, τις πολιτικές ή άλλες πεποιθήσεις, την εθνική ή κοινωνική προέλευση, την περιουσία, τη γέννηση ή άλλο καθεστώς», κατά τρόπο συμβατό με τη φύση των δικαιωμάτων, και μόνο για το σκοπό της «προώθησης της γενικής ευημερίας σε μια δημοκρατική κοινωνία».

Η εποπτεία του Συμφώνου ICESCR. Η εφαρμογή του Συμφώνου παρακολουθείται από την Επιτροπή Οικονομικών, Κοινωνικών και Πολιτιστικών Δικαιωμάτων.

νικών και Πολιτιστικών Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών. Η Επιτροπή αποτελείται από 18 μέλη, τα οποία εκλέγονται για τέσσερα έτη από τα συμβαλλόμενα κράτη. Τα μέλη υπηρετούν στην προσωπική τους ιδιότητα και μπορούν να επανεκλεγούν εάν διοριστούν. Η επιτροπή συνεδριάζει συνήθως δύο φορές ετησίως στη Γενεύη για να εξετάσει τις πενταετείς εκθέσεις που υποβάλλουν τα συμβαλλόμενα κράτη σχετικά με τη συμμόρφωσή τους με το Σύμφωνο. Όλα τα Συμβαλλόμενα Κράτη υποχρεούνται να υποβάλλουν τακτικά στην Επιτροπή εκθέσεις σχετικά με τον τρόπο εφαρμογής των δικαιωμάτων. Η Επιτροπή δημοσιεύει επίσης την ερμηνεία των διατάξεων του Συμφώνου, γνωστά ως Γενικά Σχόλια.

1.3. Ατομικά και πολιτικά δικαιώματα

Διεθνής Σύμβαση για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ΔΣΑΠΔ) Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών

Τέθηκε σε ισχύ από 23 Μαρτίου 1976

<https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/ccpr.aspx>

Η ΔΣΑΠΔ είναι μια διεθνής συνθήκη για τα ανθρώπινα δικαιώματα που δεσμεύει τα μέλη της να σέβονται τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα των ατόμων. Η ΔΣΑΠΔ αναγνωρίζει την εγγενή αξιότητα κάθε ατόμου και αναλαμβάνει να προάγει τις συνθήκες εντός των κρατών ώστε να επιτρέπεται η απόκτηση ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων. Οι χώρες που έχουν επικυρώσει τη ΔΣΑΠΔ είναι υποχρεωμένες να προστατεύουν και να διατηρούν τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα και να υποχρεώνονται να λαμβάνουν διοικητικά, δικαστικά και νομοθετικά μέτρα για την προστασία των δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στη Συνθήκη και για την παροχή αποτελεσματικής προσφυγής.

Τα δικαιώματα που προστατεύονται δυνάμει της ΔΣΑΠΔ περιλαμβάνουν:

➔ Το δικαίωμα στη ζωή (άρθρο 6).

- ➔ Την απαλλαγή από τα βασανιστήρια και άλλες μορφές σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας (άρθρα 7 έως 11)·
- ➔ Τα δικαιώματα αμερόληπτης δίκης (άρθρο 14 - 16)·
- ➔ Την ελεύθερη κυκλοφορία και τα δικαιώματα των αλλοδαπών (άρθρα 12, 13)·
- ➔ Την ελευθερία σκέψης, θρησκείας και έκφρασης (άρθρα 18, 19)·
- ➔ Η προστασία της ιδιωτικής ζωής, το σπίτι και την οικογενειακή ζωή (άρθρα 17, 23, 24)
- ➔ Το δικαίωμα της ισότητας και της μη διάκρισης (άρθρα 26, 27)
- ➔ Τα πολιτικά δικαιώματα (άρθρα 20, 21, 25)

Η ΔΣΑΠΔ επιτρέπει ορισμένες περιπτώσεις για τα κράτη-μέλη να παρεκκλίνουν από τις ευθύνες τους σύμφωνα με τα άρθρα 6, 7, 8, 11, 15, 16 και 18 (το δικαίωμα στη ζωή, η απαγόρευση των βασανιστηρίων, η απαγόρευση της δουλείας, τα δικαιώματα αμερόληπτης δίκης και την ελευθερία της θρησκείας ή πεποιθήσεων).

Η εποπτεία της ΔΣΑΠΔ. Η ΔΣΑΠΔ παρακολουθείται από την Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του Ανθρώπου (σε ξεχωριστό σώμα στο Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών), η οποία εξετάζει τακτικές εκθέσεις των κρατών-μελών πώς εφαρμόζονται τα δικαιώματα αυτά. Τα μέλη πρέπει να αναφέρουν αρχικά ένα έτος μετά την προσχώρησή τους στο Σύμφωνο και, στη συνέχεια, κάθε φορά που το απαιτεί η Επιτροπή. Η Επιτροπή συνεδριάζει στη Γενεύη τρεις φορές το χρόνο συνήθως.

Δεύτερο Προαιρετικό Πρωτόκολλο του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ΔΠΠ)

Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών

Τέθηκε σε ισχύ από τις 11 Ιουλίου 1991

<https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/2ndOPCCPR.aspx>

Το ΔΠΠ της ΔΣΑΠΔ, που αποσκοπεί στην κατάργηση της θανατικής ποινής, είναι η μόνη διεθνής συνθήκη παγκόσμιας εμβέλειας για την απαγόρευση των εκτελέσεων και την πλήρη κατάργηση της θανατικής ποινής. Το ΔΠΠ υπογραμμίζει τη σημασία της κατάργησης της θανατικής ποινής ως μέτρο ενίσχυσης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αναλαμβάνει τη δέσμευση των συμβαλλομένων μερών για το σκοπό αυτό.

Το ΔΠΠ προβλέπει την απαγόρευση των εκτελέσεων και την κατάργηση της θανατικής ποινής εντός της δικαιοδοσίας των συμβαλλομένων κρατών.

Το ΔΠΠ επιτρέπει στα κράτη να διατηρήσουν το δικαίωμα να εφαρμόσουν τη θανατική ποινή σε μια περίοδο πολέμου, σύμφωνα με καταδικαστική απόφαση για σοβαρότερο έγκλημα στρατιωτικής φύσης κατά τη διάρκεια πολέμου. Αυτή η επιφύλαξη μπορεί να γίνει μόνο κατά την επικύρωση. Δεδομένου ότι δεν είναι δυνατόν να υπάρξουν άλλες επιφυλάξεις ανά πάσα στιγμή, τα συμβαλλόμενα κράτη του πρωτοκόλλου δεσμεύονται στην κατάργηση της ακόμη και σε περίπτωση μελλοντικών αλλαγών στην εθνική νομοθεσία.

Η εποπτεία του ΔΠΠ. Το ΔΠΠ παρακολουθείται από την Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών (που περιγράφεται παραπάνω· βλέπε παράγραφο: «Η εποπτεία του Συμφώνου ICESCR»).

2. Δικαιώματα του Παιδιού

2.1. Θεμελιώδη Δικαιώματα των Παιδιών

Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΔΣΔΠ)

Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών

Τέθηκε σε ισχύ από 2 Σεπτεμβρίου 1990

<https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx>

Η ΔΣΔΠ είναι μια διεθνής σύμβαση που αναγνωρίζει τα ανθρώπινα δικαιώματα των παιδιών. Τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τα περισσότερα κράτη από τα οποία προέρχονται τα ασυνόδευτα παιδιά έχουν αναλάβει τη δέσμευση να σέβονται και να εφαρμόζουν όλες τις αρχές και τα δικαιώματα όλων των παιδιών στο πλαίσιο των εθνικών τους δικαιοδοσιών. Η ΔΣΔΠ καθορίζει αρχές και πρότυπα για την προστασία, την εφαρμογή και την προώθηση των δικαιωμάτων των παιδιών και καλύπτει όλες τις πτυχές της ζωής ενός παιδιού (υγειονομικά, ψυχολογικά, υλικά, εκπαιδευτικά, νομικά και κοινωνικά θέματα).

Η ΔΣΔΠ ορίζει ως «παιδί» κάθε ανθρώπινο ον μικρότερο των δεκαοκτώ ετών, εκτός εάν η ενηλικίωση επέρχεται νωρίτερα, σύμφωνα με την ισχύουσα για το παιδί νομοθεσία (άρθρο 1).

Οι κατευθυντήριες αρχές της ΔΣΔΠ ισχύουν επίσης για την περίπτωση των ασυνόδευτων παιδιών:

- ➔ Απαγόρευση διακρίσεων (άρθρο 2)·
- ➔ Το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού ως πρωταρχικό μέλημα σε όλες τις ενέργειες που αφορούν τα παιδιά (άρθρο 3)·
- ➔ Το εγγενές δικαίωμα του παιδιού στη ζωή και την υποχρέωση των συμβαλλομένων κρατών να εξασφαλίζουν στο μέγιστο δυνατό βαθμό την επιβίωση και την ανάπτυξη του παιδιού (άρθρο 6)·
- ➔ Το δικαίωμα του παιδιού να εκφράζει ελεύθερα τις απόψεις

του σε όλα τα θέματα που αφορούν το παιδί, ενώ οι απόψεις αυτές λαμβάνουν τη δέουσα βαρύτητα (άρθρο 12).

Όλα τα ασυνόδευτα παιδιά δικαιούνται τα προβλεπόμενα δικαιώματα της ΔΣΔΠ χωρίς πιθανό αποκλεισμό. Τα συμβαλλόμενα κράτη οφείλουν να διασφαλίζουν ότι όλα τα παιδιά:

- ➔ Δεν δέχονται διακρίσεις οποιασδήποτε μορφής ενώ τυγχάνουν ειδικών μέτρων προστασίας και βοήθειας (άρθρο 8).
- ➔ Έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες, όπως η εκπαίδευση και η υγειονομική περίθαλψη (άρθρα 23, 24, 28).
- ➔ Μπορούν να αναπτύξουν τις προσωπικότητές τους, τις ικανότητές τους και τα ταλέντα τους στο μέγιστο δυνατό επίπεδο (άρθρο 29).
- ➔ Μεγαλώνουν σε ένα περιβάλλον ευτυχίας, αγάπης και κατανόησης (Προοίμιο).
- ➔ Ενημερώνονται και συμμετέχουν, απολαμβάνοντας τα δικαιώματά τους με προσπελάσιμο και ενεργό τρόπο (άρθρο 40).

Η ΔΣΔΠ θεσπίζει ειδικά δικαιώματα και προστασία για ασυνόδευτα παιδιά:

- ➔ Το δικαίωμα στην εναλλακτική φροντίδα (άρθρο 20, παράγραφος 2).
- ➔ Το δικαίωμα νομικής εκπροσώπησης και νομικής υποστήριξης (άρθρο 18, παράγραφος 2).
- ➔ Το δικαίωμα πλήρους πρόσβασης στην εκπαίδευση, ανεξαρτήτως του καθεστώτος μετανάστευσης τους (άρθρα 28, 29).
- ➔ Το δικαίωμα στην ισοδύναμη πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη ως γηγενή παιδιά (άρθρο 24, άρθρο 4).
- ➔ Το δικαίωμα σε επαρκή διατροφή, ενδύματα και καταλύματα (άρθρο 27).
- ➔ Προστασία από την οικονομική εκμετάλλευση (άρθρο 32).
- ➔ Την υποχρέωση ενός συμβαλλόμενου κράτους να σέβεται

τους όρους και τους περιορισμούς όταν η ελευθερία του παιδιού παραβιάζεται (άρθρο 37).

Η εποπτεία της ΔΣΔΠ. Η εφαρμογή της ΔΣΔΠ παρακολουθείται από την Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού, αποτελούμενη από 18 ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες. Όλα τα Συμβαλλόμενα Κράτη υποχρεούνται να υποβάλλουν στην Επιτροπή τακτικές εκθέσεις σχετικά με τον τρόπο εφαρμογής των δικαιωμάτων. Η Επιτροπή είναι επίσης σε θέση να εξετάσει μεμονωμένες καταγγελίες που αφορούν παραβιάσεις της ΔΣΔΠ.

2.2. Επιμέλεια και Επαφή

**Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Αναγνώριση και την Εκτέλεση των Αποφάσεων σε Θέματα Επιμέλειας των Παιδιών και την Αποκατάσταση της Επιμέλειας τους (ECCC)
Συμβούλιο της Ευρώπης**

Τέθηκε σε ισχύ από την 1η Σεπτεμβρίου 1983
<https://rm.coe.int/1680078b09>

Η Σύμβαση αυτή αποτελεί διεθνή συνθήκη που ασχολείται με τη διεθνή απαγωγή παιδιών. Ο σκοπός της είναι να αποτρέψει τις διεθνείς απαγωγές παιδιών και να εξασφαλίσει την επιστροφή των παιδιών που έχουν αφαιρεθεί ή έχουν παρακρατηθεί από τη χώρα καταγωγής τους.

Η Σύμβαση προστατεύει τα δικαιώματα επιμέλειας και πρόσβασης σε διεθνείς καταστάσεις και προβλέπει δωρεάν, άμεση και μη γραφειοκρατική βοήθεια από τις κεντρικές αρχές που ορίζονται από κάθε συμβαλλόμενο κράτος για να ανακαλύψουν που είναι το παιδί και να αποκαταστήσουν την επιμέλεια του παιδιού που έχει παρακρατηθεί αδικαιολόγητα.

Η Σύμβαση ορίζει ως «παιδί» ένα άτομο οποιασδήποτε εθνικότητας, εφόσον είναι κάτω των 16 ετών και δεν έχει το δικαίωμα να αποφασίζει τον τόπο κατοικίας του σύμφωνα με το δίκαιο της συνήθους διαμονής του, το δίκαιο της ιθαγένειάς του ή το εσω-

τερικό δίκαιο του κράτους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση (άρθρο 1).

Η Σύμβαση ορίζει την «απόφαση σχετικά με την επιμέλεια» ως απόφαση μιας αρχής, που αφορά την φροντίδα του ατόμου του παιδιού, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος να αποφασίζει για τον τόπο κατοικίας του ή το δικαίωμα πρόσβασης του σε αυτή (άρθρο 1).

Η αίτηση για την αποκατάσταση της επιμέλειας παιδιού μπορεί να υποβληθεί απευθείας είτε σε δικαστήριο είτε στις κεντρικές αρχές οποιουδήποτε συμβαλλόμενου κράτους. Οι κεντρικές αρχές είναι υποχρεωμένες, μεταξύ άλλων:

- ➔ να βοηθούν τους αιτούντες στη δράση τους·
- ➔ να ανακαλύψουν την τοποθεσία του παιδιού·
- ➔ να αποφεύγουν, ιδίως με τη λήψη οποιωνδήποτε αναγκαίων προσωρινών μέτρων, την πρόκληση βλάβης στα συμφέροντα του παιδιού ή του αιτούντος·
- ➔ να εξασφαλίσουν την αναγνώριση ή την εκτέλεση της απόφασης επιμέλειας·
- ➔ να εξασφαλίσουν την παράδοση του παιδιού στον αιτούντα σε περίπτωση ανάγκης της εκτέλεσης·
- ➔ να ενημερώνει την αιτούσα αρχή για τα μέτρα που έχουν ληφθεί και τα αποτελέσματά τους (άρθρο 5).

Η εποπτεία της Σύμβασης ECCC. Κάθε συμβαλλόμενο κράτος ορίζει μια κεντρική αρχή για την εκτέλεση των καθηκόντων που προβλέπονται από τη Σύμβαση. Τα ομοσπονδιακά κράτη και τα κράτη με περισσότερα από ένα νομικά συστήματα μπορούν να διορίσουν περισσότερες από μία κεντρικές αρχές και να καθορίσουν την έκταση των αρμοδιοτήτων τους. Οι κεντρικές αρχές των συμβαλλόμενων κρατών συνεργάζονται μεταξύ τους και προωθούν τη συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων αρχών στις αντίστοιχες χώρες τους.

Σύμβαση για την επαφή και επικοινωνία σχετικά με τα παιδιά (CCCC) Συμβούλιο της Ευρώπης

Τέθηκε σε ισχύ από την 1η Σεπτεμβρίου 2005

<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/090000168008370f>

Η Σύμβαση είναι διεθνής και αποσκοπεί: 1) στον προσδιορισμό των γενικών αρχών που πρέπει να εφαρμόζονται στις οδηγίες επικοινωνίας και επαφής, 2) στον καθορισμό κατάλληλων διασφαλίσεων και εγγυήσεων για την εξασφάλιση της κατάλληλης επαφής και άμεσης επιστροφής των παιδιών στο τέλος της περιόδου επαφής· 3) στην καθιέρωση συνεργασίας μεταξύ κεντρικών αρχών, δικαστικών αρχών και άλλων φορέων με σκοπό την προώθηση και βελτίωση της επικοινωνίας μεταξύ παιδιών και των γονέων τους καθώς και άλλων ατόμων που έχουν οικογενειακούς δεσμούς με τα παιδιά.

Η Σύμβαση ορίζει την «Επικοινωνία» ως: το παιδί που διαμένει για περιορισμένο χρονικό διάστημα με/ή συναντά ένα άτομο, με το οποίο δεν ζει συνήθως, οποιαδήποτε μορφή επικοινωνίας μεταξύ του παιδιού και αυτού του προσώπου· την παροχή πληροφοριών σε τέτοιου είδους πρόσωπο σχετικά με το παιδί ή το παιδί σχετικά με το πρόσωπο αυτό (άρθρο 2).

Η Σύμβαση καθιερώνει δικαιώματα για τα παιδιά όπως:

- ➔ το δικαίωμα να αποκτά και να διατηρεί τακτική επαφή με τους γονείς του (άρθρο 4)·
- ➔ το δικαίωμα να αποκτά και να διατηρεί τακτική επαφή με άλλα πρόσωπα εκτός των γονέων του που έχουν οικογενειακούς δεσμούς με το παιδί (άρθρο 5)·
- ➔ το δικαίωμα να λαμβάνει όλες τις σχετικές πληροφορίες, να συμβουλευέται και να εκφράζει τις απόψεις του (άρθρο 6).

Η εποπτεία της Σύμβασης CCCC. Κάθε συμβαλλόμενο κράτος ορίζει μια κεντρική αρχή για την εκτέλεση των καθηκόντων που προβλέπονται από τη CCCC. Τα ομοσπονδιακά κράτη και τα κρά-

τη με περισσότερα από ένα νομικά συστήματα μπορούν να διορίσουν περισσότερες από μία κεντρικές αρχές και να καθορίσουν την έκταση των αρμοδιοτήτων τους. Οι κεντρικές αρχές των συμβαλλομένων κρατών συνεργάζονται μεταξύ τους και προωθούν τη συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων αρχών στις αντίστοιχες χώρες τους.

2.3. Υιοθεσία σε εθνικό και διεθνές επίπεδο

Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την υιοθεσία παιδιών (αναθεωρημένη) (ECAC) Συμβούλιο της Ευρώπης

Τέθηκε σε ισχύ από την 1η Σεπτεμβρίου 2011

<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/0900001680084823>

Η ECAC είναι μια διεθνής συνθήκη που στοχεύει στην εναρμόνιση της υιοθεσίας των παιδιών στην Ευρώπη σύμφωνα με τις βασικές αρχές του Συμβουλίου της Ευρώπης. Η Σύμβαση λαμβάνει υπόψη τις κοινωνικές και νομικές εξελίξεις των τελευταίων ετών, καθώς και τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Υπογραμμίζει ότι το συμφέρον του παιδιού πρέπει πάντα να υπερισχύει έναντι οποιουδήποτε άλλου συμφέροντος.

Η ECAC εφαρμόζεται για την υιοθεσία ενός παιδιού που δεν έχει φθάσει την ηλικία των 18 ετών, κατά τη στιγμή που ο υιοθετών υποβάλει αίτηση υιοθεσίας, δεν είναι ή δεν έχει παντρευτεί ποτέ, δεν είχε ή έχει συνάψει καταχωρημένη σχέση και δεν έχει ενηλικιωθεί (άρθρο 1).

Οι νέες διατάξεις της ECAC είναι οι εξής:

- ➔ η συγκατάθεση του πατέρα απαιτείται σε όλες τις περιπτώσεις, ακόμη και όταν το παιδί γεννήθηκε εκτός γάμου (άρθρο 5)·
- ➔ η συγκατάθεση του παιδιού είναι απαραίτητη εάν το παιδί έχει επαρκή κατανόηση για να τη δώσει (άρθρο 6)·

- ➔ αφήνει στα κράτη την ελευθερία να επεκτείνουν τις υιοθεσίες σε ετεροφυλόφιλα άγαμα ζευγάρια που έχουν συνάψει καταχωρημένη σχέση σε κράτη που τις αναγνωρίζουν, σε ομοφυλόφιλα ζευγάρια και ζευγάρια όμοιου φύλου που ζουν μαζί σε μια σταθερή σχέση (άρθρο 7).
- ➔ η ελάχιστη ηλικία του υιοθετούντα πρέπει να είναι μεταξύ 18 και 30 ετών και η ηλικιακή διαφορά μεταξύ του υιοθετούντα και του παιδιού θα πρέπει κατά προτίμηση να είναι τουλάχιστον 16 έτη (άρθρο 9).

Η εποπτεία της ECAC. Κάθε συμβαλλόμενο κράτος θεσπίζει τα νομοθετικά ή άλλα μέτρα που είναι αναγκαία για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης του δικαίου του με τις διατάξεις της παρούσας σύμβασης και ενημερώνει τον Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα μέτρα που έχουν ληφθεί για το σκοπό αυτό.

Σύμβαση για την Προστασία των Παιδιών και για τη Συνεργασία αναφορικά με την τοποθέτηση και την Υιοθεσία Εθνικά και Διεθνώς / Σύμβαση περί υιοθεσίας της Χάγης (HAC)

Διάσκεψη της Χάγης για το Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο

Τέθηκε σε ισχύ από την 1η Μαΐου 1995

<https://www.hcch.net/el/instruments/conventions/full-text/?cid=69>

Η Σύμβαση HAC είναι μια διεθνής σύμβαση που ασχολείται με τη διεθνή υιοθεσία, την παράνομη νομιμοποίηση και την εμπορία παιδιών, σε μια προσπάθεια να προστατεύσει τους εμπλεκόμενους από τη διαφθορά, τις καταχρήσεις και την εκμετάλλευση που πολλές φορές συνοδεύει τη διεθνή υιοθεσία. Η Σύμβαση θεωρείται κρίσιμη, διότι παρέχει μια επίσημη διεθνή και διακυβερνητική αναγνώριση της υιοθεσίας σε διεθνές επίπεδο, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι υιοθεσίες στο πλαίσιο της HAC θα αναγνωριστούν γενικά και θα τεθούν σε ισχύ σε άλλες χώρες.

Η Σύμβαση αναφέρει ότι οι διεθνείς υιοθεσίες πρέπει να γίνονται προς το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού και με σεβασμό

των θεμελιωδών δικαιωμάτων του και να εμποδίζεται η απαγωγή, η πώληση ή η διακίνηση παιδιών και κάθε κράτος πρέπει να λαμβάνει, ως θέμα προτεραιότητας, κατάλληλα μέτρα που θα επιτρέψουν στο παιδί να παραμείνει στη φροντίδα της οικογένειάς του.

Οι κύριοι στόχοι της Σύμβασης είναι:

- ➔ να θεσπιστούν διασφαλίσεις για να εξασφαλιστεί ότι οι διεθνείς υιοθεσίες γίνονται προς το συμφέρον του παιδιού και με σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων του, όπως αναγνωρίζονται στο διεθνές δίκαιο.
- ➔ να καθιερωθεί ένα σύστημα συνεργασίας μεταξύ των συμβαλλομένων, ώστε να εξασφαλίζεται η τήρηση αυτών των διασφαλίσεων και, κατά συνέπεια, να αποφεύγεται η απαγωγή, η πώληση ή η διακίνηση παιδιών.
- ➔ να διασφαλίζεται στα συμβαλλόμενα κράτη ότι οι υιοθεσίες θα γίνονται σύμφωνα με τη Σύμβαση.

Η εποπτεία της Σύμβασης HAC. Κάθε συμβαλλόμενο κράτος ορίζει μια κεντρική αρχή για την εκτέλεση των καθηκόντων που προβλέπονται από τη Σύμβαση. Τα ομοσπονδιακά κράτη και τα κράτη με περισσότερα από ένα νομικά συστήματα μπορούν να διορίσουν περισσότερες από μία κεντρικές αρχές και να καθορίσουν την έκταση των αρμοδιοτήτων τους. Οι κεντρικές αρχές συνεργάζονται μεταξύ τους και προωθούν τη συνεργασία μεταξύ των αρμοδίων αρχών των κρατών τους για την προστασία των παιδιών και την επίτευξη των άλλων αντικειμένων της Σύμβασης.

3. Δικαιώματα των Αιτούντων Άσυλο και των Προσφύγων

3.1. Θεμελιώδη Δικαιώματα των Αιτούντων Άσυλο και των Προσφύγων

Σύμβαση σχετικά με το καθεστώς των προσφύγων (CRSR) Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών

Τέθηκε σε ισχύ από 22 Απριλίου 1954

<https://www.unhcr.org/protect/PROTECTION/3b66c2aa10.pdf>

Η Σύμβαση είναι μια πολυμερής συνθήκη που ορίζει ποιος είναι ο πρόσφυγας, τα δικαιώματα των ατόμων στους οποίους χορηγείται άσυλο και οι ευθύνες των εθνών που χορηγούν άσυλο. Η Σύμβαση ορίζει επίσης ποιοι άνθρωποι δεν χαρακτηρίζονται ως πρόσφυγες, όπως εγκληματίες πολέμου.

Η Σύμβαση CRSR ορίζει τον «πρόσφυγα» ως αποτέλεσμα γεγονότων που συνέβησαν πριν από την 1η Ιανουαρίου 1951 και εξαιτίας βάσιμου φόβου να διωχθεί λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, ιδιότητας μέλους συγκεκριμένης κοινωνικής ομάδας ή πολιτικής άποψης, είναι εκτός της χώρας της ιθαγένειάς του και δεν είναι σε θέση ή, λόγω αυτού του φόβου, δεν επιθυμεί να επωφεληθεί της προστασίας αυτής της χώρας ή που δεν έχει ιθαγένεια και είναι εκτός της χώρας της προηγούμενης συνήθους διαμονής του ως αποτέλεσμα τέτοιων γεγονότων, δεν είναι σε θέση ή, λόγω αυτού του φόβου, δεν επιθυμεί να επιστρέψει σε αυτή (άρθρο 1).

Με την πάροδο του χρόνου και την εμφάνιση νέων καταστάσεων για τους πρόσφυγες, έγινε ολοένα και περισσότερο αισθητή η ανάγκη εφαρμογής των διατάξεων της Σύμβασης σε τέτοιους νέους πρόσφυγες. Ως αποτέλεσμα, καταρτίστηκε Πρωτόκολλο για το Καθεστώς των Προσφύγων και τέθηκε σε ισχύ στις 4 Οκτωβρίου 1967.

Οι χώρες που έχουν επικυρώσει τη CRSR υποχρεούνται να

προστατεύουν τους πρόσφυγες που βρίσκονται στο έδαφός τους, σύμφωνα με τους όρους της. Οι πρόσφυγες αντιμετωπίζονται τουλάχιστον ως υπήκοοι όσον αφορά:

- ➔ την ελευθερία να ασκούν τη θρησκεία τους (άρθρο 4)·
- ➔ τον σεβασμό και την προστασία των καλλιτεχνικών δικαιωμάτων και της βιομηχανικής ιδιοκτησίας (άρθρο 14)·
- ➔ τον καταμερισμό προμηθειών (άρθρο 20)·
- ➔ τη στοιχειώδη εκπαίδευση (άρθρο 22)·
- ➔ τη δημόσια αρωγή και βοήθεια (άρθρο 23)·
- ➔ τη νομοθεσία εργασίας και της κοινωνικής ασφάλισης (άρθρο 24).

Η εποπτεία της Σύμβασης CRSR. Παρόλο που η CRSR είναι νομικά δεσμευτική, δεν υπάρχει όργανο που να παρακολουθεί τη συμμόρφωση στις διατάξεις της. Ο Υπάτος Αρμοστής των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες έχει εποπτικές αρμοδιότητες, αλλά δεν μπορεί να επιβάλει τη διασφάλιση της και δεν υπάρχει επίσημος μηχανισμός για την υποβολή καταγγελιών από ιδιώτες. Η Σύμβαση ορίζει ότι οι καταγγελίες πρέπει να παραπέμπονται στο Διεθνές Δικαστήριο. Κανένα έθνος δεν το έχει κάνει αυτό μέχρι σήμερα.

Πρωτόκολλο σχετικά με το καθεστώς των προσφύγων (PRSR) Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών

Τέθηκε σε ισχύ από την 4^η Οκτωβρίου 1967

[https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/
ProtocolStatusOfRefugees.aspx](https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/ProtocolStatusOfRefugees.aspx)

Το Πρωτόκολλο PRSR είναι μια βασική συνθήκη στο διεθνές δίκαιο των προσφύγων.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι έχουν προκύψει νέες καταστάσεις για τους πρόσφυγες από τότε που εγκρίθηκε η Σύμβαση για το Καθεστώς των Προσφύγων (CRSR) και ότι κάποιοι πρόσφυγες δεν

εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της, τα συμβαλλόμενα κράτη συμφώνησαν ότι οι πρόσφυγες θα πρέπει να απολαμβάνουν τα ίδια δικαιώματα που καλύπτονται από τον ορισμό της Σύμβασης, ανεξάρτητα από την ημερομηνία της 1ης Ιανουαρίου 1951.

Η εποπτεία του PRSR. Τα συμβαλλόμενα κράτη του Πρωτοκόλλου αναλαμβάνουν την υποχρέωση να συνεργάζονται με το Γραφείο της Υπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες ή με οποιαδήποτε άλλη υπηρεσία των Ηνωμένων Εθνών να εξασκήσει τα καθήκοντα του και ιδίως να διευκολύνει την εποπτεία της εφαρμογής των διατάξεων του παρόντος πρωτοκόλλου.

3.2. Οικογενειακή επανένωση

Γενικό σχόλιο αριθ. 6 ΔΣΔΠ/ΓΣ/2005/6

Η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού

Δημοσιεύθηκε την 1^η Σεπτεμβρίου 2005

<https://www.refworld.org/docid/42dd174b4.html>

Το Γενικό Σχόλιο αριθ. 6 είναι το έγγραφο της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού που ερμηνεύει το περιεχόμενο των διατάξεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα σχετικά με τη μεταχείριση των ασυνόδευτων και χωρισμένων παιδιών εκτός της χώρας καταγωγής τους.

Το Γενικό Σχόλιο αριθ. 6 ορίζει τα «Ασυνόδευτα παιδιά» (αποκαλούμενα επίσης ασυνόδευτα ανήλικα) ως παιδιά, όπως ορίζονται στο άρθρο 1 της Σύμβασης, τα οποία έχουν χωριστεί από τους δύο γονείς και άλλους συγγενείς και δεν φροντίζονται από ενήλικες οι οποίοι, σύμφωνα με το νόμο ή το έθιμο, είναι υπεύθυνοι για αυτά (άρθρο 7).

Το Γενικό Σχόλιο αριθ. 6 ορίζει τα «χωρισμένα παιδιά» ως παιδιά, όπως ορίζονται στο άρθρο 1 της Σύμβασης, τα οποία έχουν χωριστεί από τους δύο γονείς ή από τον προηγούμενο νόμιμο ή

συνηθισμένο κύριο φροντιστή τους, αλλά όχι απαραίτητα από άλλους συγγενείς. Ως εκ τούτου, μπορεί να περιλαμβάνουν παιδιά συνοδευόμενα από άλλα ενήλικα μέλη της οικογένειας (άρθρο 8).

Το Γενικό Σχόλιο αριθ. 6 προτείνει πέντε πιθανές βιώσιμες λύσεις για την κατάσταση ενός ασυνόδευτου παιδιού:

- ➔ οικογενειακή επανένωση στη χώρα καταγωγής, στη χώρα προορισμού ή σε τρίτη χώρα·
- ➔ την επιστροφή του παιδιού στη χώρα καταγωγής του·
- ➔ την ενσωμάτωση του παιδιού στην κοινωνία της χώρας υποδοχής·
- ➔ την επανεγκατάσταση του παιδιού σε τρίτη χώρα·
- ➔ διεθνής υιοθεσία.

Η Εποπτεία του Γενικού Σχολίου αριθ. 6. Το Γενικό Σχόλιο αριθ. 6 εποπτεύεται από την Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

3.3. Επαναπατρισμός και Επιστροφή

Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τον Επαναπατρισμό Ανηλίκων (ECRM) Συμβούλιο της Ευρώπης

Τέθηκε σε ισχύ από τις 28 Ιουλίου 2015

<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/0900001680072d3c>

Η Σύμβαση ECRM είναι μια συνθήκη του Συμβουλίου της Ευρώπης, η οποία επιτρέπει σε ένα κράτος να ζητήσει από άλλα κράτη να επιστρέψουν τους ανηλίκους στη δικαιοδοσία τους.

Η Σύμβαση ορίζει ως «επαναπατρισμό» τη μεταφορά, κατ'εφαρμογή της παρούσας σύμβασης, ανήλικου από ένα συμβαλλόμενο κράτος σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος, ανεξάρτητα από το αν το τελευταίο είναι το κράτος του οποίου είναι υπήκοος (άρθρο 1).

Ένα συμβαλλόμενο κράτος είναι εξουσιοδοτημένο να ζητά από οποιοδήποτε κράτος τον επαναπατρισμό οποιουδήποτε ανηλίκου που είναι από το πρώτο κράτος (το «αιτούν κράτος») που είναι στο δεύτερο κράτος (το «κράτος στο οποίο απευθύνεται η αίτηση»). **Ο επαναπατρισμός μπορεί να ζητηθεί σε τρεις περιπτώσεις:**

- ➔ η παρουσία του ανηλίκου στο κράτος στο οποίο απευθύνεται η αίτηση είναι αντίθετη με τη βούληση των νόμιμων κηδεμόνων του ανηλίκου·
- ➔ η παρουσία του ανήλικου στο κράτος στο οποίο απευθύνεται η αίτηση είναι ασυμβίβαστη με ένα μέτρο προστασίας ή επανεκπαίδευσης που έχει ληφθεί για ανηλίκους από τις κυβερνητικές αρχές του αιτούντος κράτους· ή
- ➔ η παρουσία του ανηλίκου είναι απαραίτητη στο αιτούν κράτος, διότι υπάρχει διαδικασία εκεί για να ληφθούν μέτρα προστασίας και επανεκπαίδευσης για τον ανήλικο.

Εάν το κράτος προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση έχει νομοθεσία εκτός της Συνθήκης ECRM που επιτρέπει τον επαναπατρισμό των ανηλίκων κατόπιν αιτήσεως, η ECRM επιτρέπει επίσης τον επαναπατρισμό σε περιπτώσεις κατά τις οποίες το αιτούν κράτος θεωρεί ασυμβίβαστη με το συμφέρον του ανηλίκου ή συμφέροντα του αιτούντος κράτους.

Η εποπτεία της ECRM. Το Συμβούλιο της Ευρώπης ενημερώνεται σχετικά με την εφαρμογή της ECRM και κάνει ό,τι είναι απαραίτητο για να διευκολύνει τη φιλική διευθέτηση κάθε δυσκολίας που μπορεί να προκύψει από την εκτέλεσή των διατάξεων της.

4. Δικαιώματα των ανιθαγενών

Σύμβαση σχετικά με το καθεστώς των ανιθαγενών (CRSSP)

Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών

Τέθηκε σε ισχύ από την 6^η Ιουνίου 1960

https://www.unhcr.org/ibelong/wp-content/uploads/1954-Convention-relating-to-the-Status-of-Stateless-Persons_ENG.pdf

Η Σύμβαση CRSSP είναι μια πολυμερής συνθήκη που αποσκοπεί στην προστασία των ανιθαγενών και στην εξασφάλιση ότι οι ανιθαγενείς απολαμβάνουν ένα ελάχιστο σύνολο ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η CRSSP καθιερώνει τον νομικό ορισμό ενός «ανιθαγενούς» ως κάποιον που «δεν αναγνωρίζεται ως υπήκοος από κανένα κράτος δυνάμει της νομοθεσίας του». Ένας ανιθαγενής είναι κάποιος που δεν έχει την ιθαγένεια οποιασδήποτε χώρας (άρθρο 1).

Η CRSSP θεσπίζει ελάχιστα πρότυπα μεταχείρισης για τους ανιθαγενείς σε σχέση με ορισμένα δικαιώματα. Αυτά περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων:

- ➔ το δικαίωμα άσκησης μισθωτής δραστηριότητας (άρθρα 17-19)·
- ➔ το δικαίωμα στέγασης (άρθρο 21)·
- ➔ το δικαίωμα στη δημόσια εκπαίδευση (άρθρα 22)·
- ➔ το δικαίωμα κοινωνικής ασφάλισης (άρθρο 24)·
- ➔ το δικαίωμα βοήθειας από διοικητικό λειτουργό (άρθρο 25)·
- ➔ ελεύθερη κυκλοφορία (άρθρο 26)·
- ➔ το δικαίωμα ταυτότητας και ταξιδιωτικών εγγράφων (άρθρα 27, 28)·

Η Σύμβαση εφαρμόζεται στους ανιθαγενείς υπό την προστασία της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, αλλά όχι σε εκείνους που προστατεύονται από άλλες υπηρεσίες των Ηνωμένων Εθνών.

Η Σύμβαση CRSSP δεν ισχύει για: 1) πρόσωπα με δικαιώματα και υποχρεώσεις αναγνωρισμένα από τη χώρα διαμονής τους ως μη διαχωρίσιμα από εκείνα που συνδέονται με την κατοχή της ιθαγένειας της χώρας αυτής· 2) εγκληματίες πολέμου ή στους δράστες εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας ή κατά της ειρήνης· 3) άτομα που έχουν αποδείξει ότι ήταν εχθροί διεθνούς ειρήνης και συνεργασίας.

Η εποπτεία της CRSSP. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη ανακοινώνουν στον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών τους νόμους και κανονισμούς που μπορούν να θεσπίσουν για να εξασφαλίσουν την εφαρμογή της Σύμβασης.

Σύμβαση για την αποφυγή της ανιθαγένειας σε σχέση με την διαδοχή κρατών (CASRSS)

Συμβούλιο της Ευρώπης

Τέθηκε σε ισχύ από την 1η Μαΐου 2009

<https://rm.coe.int/1680083747>

Η Σύμβαση CASRSS ρυθμίζει την πρόληψη της ανιθαγένειας στο συγκεκριμένο πλαίσιο της διαδοχής κρατών.

Η Σύμβαση CASRSS ορίζει την έννοια της «ανιθαγένειας» ως την περίπτωση κατά την οποία ένα πρόσωπο δεν θεωρείται υπήκοος από κανένα κράτος στο πλαίσιο της εφαρμογής του εσωτερικού του νόμου (άρθρο 1).

Η Σύμβαση CASRSS ορίζει τη «διαδοχή κράτους» ως την αντικατάσταση της ευθύνης ενός κράτους από άλλο για τις διεθνείς σχέσεις του εδάφους του (άρθρο 1).

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη της CASRSS θα λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα για την πρόληψη υποθέσεων ανιθαγένειας που προκύπτουν από τη διαδοχή του κράτους. Τα μέτρα που θα εφαρμοστούν ενδέχεται να περιλαμβάνουν τη σύνταξη διεθνών συνθηκών για την πρόληψη της ανιθαγένειας και την εφαρμογή αυτής της αρχής στο εσωτερικό τους δίκαιο.

Η CASRSS ορίζει ότι όποιος, κατά τη στιγμή της διαδοχής του κράτους, είχε την ιθαγένεια του προκάτοχου κράτους και ο οποίος είναι ή θα καταστεί ανιθαγενής λόγω της διαδοχής, **έχει δικαίωμα στην ιθαγένεια** του νέου κράτους.

Η εποπτεία της CASRSS. Προκειμένου να ληφθούν κατάλληλα μέτρα για την αποφυγή της ανιθαγένειας που προκύπτει από την διαδοχή κράτους, τα ενδιαφερόμενα κράτη συνεργάζονται μεταξύ τους, και, μεταξύ άλλων, παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τη λειτουργία του εσωτερικού τους δικαίου. Για τον ίδιο σκοπό, τα ενδιαφερόμενα κράτη συνεργάζονται επίσης με τον Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης και την Υπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR) και, κατά περίπτωση, με άλλα κράτη και διεθνείς οργανισμούς.

5. Ιθαγένεια

Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Ιθαγένεια (ECN) Συμβούλιο της Ευρώπης

Τέθηκε σε ισχύ από την 1η Μαρτίου 2000
<https://rm.coe.int/168007f2c8>

Η Σύμβαση ECN είναι η πρώτη διεθνής συνθήκη που ασχολείται με το δίκαιο της ιθαγένειας. Επίσης ασχολείται με δύο βασικά ζητήματα: την απόκτηση και την απώλεια της ιθαγένειας και την ειδική κατάσταση της ιθαγένειας στο πλαίσιο της διαδοχής κράτους.

Η Σύμβαση ορίζει την «ιθαγένεια» ως νομικό δεσμό μεταξύ προσώπου και κράτους και δεν υποδεικνύει την εθνοτική καταγωγή του ατόμου (άρθρο 2α).

Η Σύμβαση ενσωματώνει αρχές και κανόνες που ισχύουν για όλες τις πτυχές της ιθαγένειας. Η Σύμβαση έχει σχεδιαστεί για αυτούς τους σκοπούς:

- ➔ να καταστήσει ευκολότερη την απόκτηση νέας ιθαγένειας και την ανάκτηση μιας προηγούμενης.

- ➔ να διασφαλιστεί ότι η ιθαγένεια θα χαθεί μόνο για σοβαρούς λόγους και δεν μπορεί να αποσυρθεί αυθαίρετα·
- ➔ να εγγυηθεί ότι οι διαδικασίες που διέπουν τις αιτήσεις για ιθαγένεια είναι δίκαιες και ανοικτές προς άσκηση προσφυγής·
- ➔ να ρυθμίζει την κατάσταση των ατόμων που κινδυνεύουν να παραμείνουν χωρίς ιθαγένεια ως αποτέλεσμα της διαδοχής κράτους τους·
- ➔ να ρύθμιζει την πολλαπλή ιθαγένεια, των στρατιωτικών υποχρεώσεων και της συνεργασίας μεταξύ των συμβαλλόμενων κρατών.

Η Σύμβαση θεσπίζει ορισμένα δικαιώματα παιδιών, όσον αφορά την ιθαγένεια:

- ➔ το δικαίωμα στην ιθαγένεια (άρθρο 4)·
- ➔ το δικαίωμα απόκτησης υπηκοότητας κατά τη γέννησή του από εκάστοτε γονέα στο παιδί που γεννήθηκε στο έδαφος του κράτους (άρθρο 6)·
- ➔ το δικαίωμα απόκτησης υπηκοότητας λόγω γεννήσεως στο έδαφος κράτους· Ωστόσο, τα κράτη μπορούν να το περιορίσουν μόνο σε παιδιά που διαφορετικά θα έμεναν χωρίς ιθαγένεια (άρθρο 6)·
- ➔ το δικαίωμα πολιτογράφησης (άρθρο 6).

Η εποπτεία της Σύμβασης ECN. Τα συμβαλλόμενα κράτη παρέχουν στον Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης πληροφορίες σχετικά με την εσωτερική νομοθεσία τους σχετικά με την ιθαγένεια, συμπεριλαμβανομένων των περιπτώσεων ανιθαγένειας και της πολλαπλής ιθαγένειας, καθώς και σχετικά με τις εξελίξεις σχετικά με την εφαρμογή της Σύμβασης. Επίσης, τα συμβαλλόμενα κράτη παρέχουν, κατόπιν αιτήσεως, πληροφορίες για το εσωτερικό τους δίκαιο σχετικά με την εθνικότητα και τις εξελίξεις σχετικά με την εφαρμογή της Σύμβασης. Τα συμβαλλόμενα κράτη συνεργάζονται μεταξύ τους και με άλλα κράτη

μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης για να αντιμετωπίσουν όλα τα σχετικά προβλήματα και να προωθήσουν την προοδευτική ανάπτυξη νομικών αρχών και πρακτικών όσον αφορά την ιθαγένεια και συναφή θέματα.

6. Τα παιδιά ως θύματα βίας

6.1. Παιδιά στρατιώτες

Προαιρετικό πρωτόκολλο στη Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού σχετικά με τη συμμετοχή των παιδιών σε ένοπλες συγκρούσεις (ΟΡΑΚ)

Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών

Τέθηκε σε ισχύ από τις 12 Φεβρουαρίου 2002

<https://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/crc-conflict.pdf>

Η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών υιοθέτησε τη Σύμβαση ΟΡΑΚ ως συμπληρωματικό πρωτόκολλο της ΔΣΔΠ με την απόφαση 54/263 στις 25 Μαΐου 2000.

Η Σύμβαση ΟΡΑΚ, γνωστή και ως συνθήκη παιδιών στρατιωτών, είναι μια πολυμερής συνθήκη με την οποία τα κράτη συμφωνούν ότι:

- ➔ απαγορεύουν τη στρατολόγηση παιδιών κάτω των 18 ετών στο στρατό·
- ➔ διασφαλίζουν ότι οι στρατολογούμενοι δεν είναι νέοι κάτω των 16 ετών·
- ➔ θα εμποδίσουν τους νεοπροσληφθέντες στρατιώτες ηλικίας 16 ή 17 να συμμετάσχουν άμεσα σε εχθροπραξίες·
- ➔ απαγορεύουν στις μη κρατικές ένοπλες ομάδες να στρατολογούν άτομα κάτω των 18 ετών για οποιοδήποτε σκοπό.

Οι κυριότερες υποχρεώσεις των συμβαλλομένων μερών της Σύμβασης ΟΡΑΚ είναι ότι:

- ➔ κανένα κράτος δεν μπορεί να στρατολογήσει κανένα πρόσωπο που δεν έχει ακόμη εκπληρώσει την ελάχιστη ηλικία που καθορίζει το κράτος και σε όλες τις περιπτώσεις η ελάχιστη ηλικία δεν πρέπει να είναι μικρότερη από τα 16 έτη.
- ➔ Τα συμβαλλόμενα κράτη, τα στρατεύματα των οποίων στρατολογούν παιδιά ηλικίας 16 ή 17 ετών, δεν πρέπει: να υποχρεώνουν τα παιδιά να ενταχθούν στις ένοπλες δυνάμεις τους, εξασφαλίζουν ότι παρέχεται «αξιόπιστη απόδειξη της ηλικίας» πριν από τη στρατολόγηση· να διασφαλίζουν πριν από τη στρατολόγηση ότι τα παιδιά είναι «πλήρως ενημερωμένα» για τα καθήκοντα στρατιωτικής θητείας, ότι η επιλογή τους να προσληφθούν είναι «πραγματικά εθελοντική» και ότι οι γονείς ή οι νόμιμοι κηδεμόνες τους δίνουν την «συνειδητή συναίνεσή τους» και «να λάβουν όλα τα εφικτά μέτρα» για να εξασφαλίσουν ότι οι στρατολόγοι των παιδιών δεν συμμετέχουν άμεσα σε εχθροπραξίες.
- ➔ μη κρατικές ένοπλες ομάδες «δεν πρέπει, σε καμία περίπτωση, να προσλαμβάνουν ή να χρησιμοποιούν σε εχθροπραξίες» οποιοδήποτε παιδί κάτω των 18 ετών.

Η εποπτεία της Σύμβασης ΟΡΑC. Η εφαρμογή της Σύμβασης παρακολουθείται από την Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Τα συμβαλλόμενα κράτη πρέπει να υποβάλλουν περιοδικά έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της στην επιτροπή.

Αρχές των Παρισίων. Αρχές και κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με παιδιά που συνδέονται με ένοπλες δυνάμεις ή ένοπλες ομάδες (Αρχές των Παρισίων).

Εγκρίθηκε τον Φεβρουάριο του 2007

UNICEF

<https://www.unicef.org/emerg/files/ParisPrinciples310107English.pdf>

Οι αρχές των Παρισίων έχουν σχεδιαστεί για να συντονίζουν παρεμβάσεις για την προστασία και την ευημερία των παιδιών που συνδέονται με τις ένοπλες δυνάμεις και τις ένοπλες ομάδες και να βοηθούν στη λήψη αποφάσεων πολιτικής και προγραμμα-

τισμού. Οι αρχές των Παρισίων περιγράφουν λεπτομερείς κατευθυντήριες γραμμές για την προστασία των παιδιών από την πρόσληψη και την παροχή βοήθειας σε όσους ήδη εμπλέκονται σε ένοπλες ομάδες ή δυνάμεις. Συμπληρώνουν τους πολιτικούς και νομικούς μηχανισμούς για την προστασία των παιδιών από την εκμετάλλευση και τη βία.

Οι αρχές των Παρισίων στοχεύουν στην καθοδήγηση παρεμβάσεων με τους ακόλουθους στόχους:

- ➔ πρόληψη της παράνομης στρατολόγησης ή χρήσης παιδιών,
- ➔ για τη διευκόλυνση της απελευθέρωσης παιδιών που συνδέονται με ένοπλες δυνάμεις και ένοπλες ομάδες·
- ➔ να διευκολυνθεί η επανένταξη όλων των παιδιών που συνδέονται με τις ένοπλες δυνάμεις και τις ένοπλες ομάδες·
- ➔ για να εξασφαλιστεί το πιο προστατευτικό περιβάλλον για όλα τα παιδιά.

Η εποπτεία των αρχών των Παρισίων. Ο Γενικός Γραμματέας της UNICEF και το Γραφείο του Ειδικού Εκπροσώπου του Γενικού Γραμματέα για τα Παιδιά που έχουν πληγεί από Ένοπλες Συγκρούσεις έχουν καθήκον να διαδραματίσουν ηγετικό ρόλο στην εφαρμογή ενός μηχανισμού παρακολούθησης και υποβολής εκθέσεων σχετικά με την παράνομη πρόσληψη ή χρήση παιδιών και άλλες παράνομες παραβιάσεις παιδιών σε ένοπλες συγκρούσεις. Έχουν την εντολή να εργάζονται μαζί με τις ειρηνευτικές δυνάμεις του ΟΗΕ και τις Ομάδες Χωρών του ΟΗΕ. Δρουν σε συνεργασία με τοπικές και διεθνείς ΜΚΟ, φορείς της κοινωνίας των πολιτών και άλλους εταίρους.

6.2. Εμπορία ανθρώπων

Σύμβαση για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων (CTHB)

Συμβούλιο της Ευρώπης

Τέθηκε σε ισχύ από την 1η Φεβρουαρίου 2008

<https://rm.coe.int/168008371d>

Η Σύμβαση CTHB είναι μια περιφερειακή συνθήκη για τα ανθρώπινα δικαιώματα του διεθνούς δικαίου για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η CTHB τέθηκε σε ισχύ την 1η Φεβρουαρίου 2008. Κάθε κράτος του Συμβουλίου της Ευρώπης έχει επικυρώσει τη συνθήκη εκτός από τη Ρωσική Ομοσπονδία. Η CTHB δεν περιορίζεται στα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης. Τα μη κράτη μέλη και η Ευρωπαϊκή Ένωση έχουν επίσης τη δυνατότητα να καταστούν συμβαλλόμενα μέρη της σύμβασης, όπως για παράδειγμα η Λευκορωσία προσχώρησε στη Σύμβαση το 2013.

Η CTHB ορίζει την «εμπορία ανθρώπων» ως πρόσληψη, μεταφορά, στέγαση ή παραλαβή με την απειλή ή τη χρήση βίας ή άλλων μορφών εξαναγκασμού, απαγωγής, απάτης, παραπλάνησης, κατάχρησης εξουσίας ή θέσης τρωτότητας ή παροχής ή λήψης πληρωμών ή παροχών για την επίτευξη της συγκατάθεσης ενός προσώπου, για σκοπούς εκμετάλλευσης. Η εκμετάλλευση περιλαμβάνει τουλάχιστον την εκμετάλλευση της πορνείας ή άλλων μορφών σεξουαλικής εκμετάλλευσης, καταναγκαστικής εργασίας ή υπηρεσιών, δουλείας ή πρακτικών παρόμοιων με τη δουλεία, την υποτέλεια ή την αφαίρεση οργάνων (άρθρο 4).

Με βάση τα υπάρχοντα διεθνή μέσα, η Σύμβαση CTHB υπερβαίνει τα ελάχιστα πρότυπα που συμφωνήθηκαν σε αυτά και ενισχύει την προστασία που παρέχεται στα θύματα. Η Σύμβαση στοχεύει να (άρθρο 1):

- προλαμβάνει και να καταπολεμά όλες τις μορφές εμπορίας ανθρώπων, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, της σεξουαλικής εκμετάλλευσης και της καταναγκαστικής εργασίας, είτε εθνικής είτε διακρατικής, ανεξάρτητα από το εάν συνδέ-

ονται ή όχι με το οργανωμένο έγκλημα. Οι μορφές εκμετάλλευσης που καλύπτει η CTHB είναι: σεξουαλική εκμετάλλευση, καταναγκαστική εργασία ή υπηρεσίες, δουλεία ή πρακτικές παρόμοιες με τη δουλεία, υποδούλωση και αφαίρεση οργάνων.

- προστατεύει και να βοηθά τα θύματα και τους μάρτυρες της εμπορίας ανθρώπων·
- εξασφαλίζει αποτελεσματική διερεύνηση και δίωξη·
- προωθεί τη διεθνή συνεργασία κατά της εμπορίας ανθρώπων.

Η CTHB προβλέπει σειρά δικαιωμάτων για τα θύματα εμπορίας:

- το δικαίωμα αναγνώρισης ως θύματος (άρθρο 10)·
- το δικαίωμα προστασίας και βοήθειας (άρθρα 11, 12)·
- το δικαίωμα να λάβει περίοδο ανάκαμψης τουλάχιστον 30 ημερών (άρθρο 13)·
- το δικαίωμα παραχώρησης ανανεώσιμης άδειας διαμονής (άρθρο 14)·
- το δικαίωμα αποζημίωσης για τις ζημιές που υπέστησαν (άρθρο 15).

Η εποπτεία της Σύμβασης CTHB. Η CTHB παρακολουθείται από την Ομάδα Εμπειρογνομόνων για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων (GRETA). Η Σύμβαση ορίζει ότι η GRETA θα έχει τουλάχιστον 10 και κατά ανώτατο όριο 15 μέλη και υπογραμμίζει την ανάγκη εξασφάλισης ισορροπίας μεταξύ της γεωγραφικής θέσης και της ισότητας των φύλων καθώς και της διεπιστημονικής εμπειρογνωμοσύνης κατά την εκλογή των μελών της. Η GRETA έχει συνεδριάσεις ολομέλειας τρεις φορές το χρόνο. Η GRETA διεξάγει επισκέψεις και συντάσσει και δημοσιεύει εκθέσεις χωρών που αξιολογούν τα νομοθετικά και άλλα μέτρα που λαμβάνουν τα συμβαλλόμενα κράτη για την εφαρμογή των δι-

ατάξεων της σύμβασης. Επιπλέον, η GRETA δημοσιεύει τακτικά γενικές εκθέσεις σχετικά με τις δραστηριότητές της.

Σύμβαση κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος και Τρία Πρωτόκολλα (Σύμβαση του Παλέρμο)

Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών

Η Σύμβαση τέθηκε σε ισχύ από τις 29 Σεπτεμβρίου 2003 και τα πρωτόκολλα τέθηκαν σε ισχύ στις 25 Δεκεμβρίου 2003, 28 Ιανουαρίου 2004 και 3 Ιουλίου 2005
<https://www.unodc.org/documents/treaties/UNTOC/Publications/TOC%20Convention/TOCebook-e.pdf>

Η σύμβαση του Παλέρμο είναι το κύριο διεθνές όργανο για την καταπολέμηση του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος. Είναι η πρώτη διεθνής σύμβαση για την καταπολέμηση του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος, της εμπορίας ανθρώπων και της τρομοκρατίας.

Η σύμβαση του Παλέρμο ορίζει την οργανωμένη εγκληματική ομάδα ως διαρθρωμένη ομάδα τριών ή περισσότερων ατόμων που υφίστανται για ορισμένο χρονικό διάστημα και ενεργούν σε συνεννόηση με σκοπό τη διάπραξη ενός ή περισσότερων σοβαρών εγκλημάτων ή αδικημάτων που έχουν θεσπιστεί σύμφωνα με την παρούσα σύμβαση, να αποκτήσει, άμεσα ή έμμεσα, ένα οικονομικό ή άλλο υλικό όφελος (άρθρο 2).

Τα κράτη που επικυρώνουν τη Σύμβαση του Παλέρμο δεσμεύονται να λάβουν μια σειρά μέτρων κατά του διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος, μεταξύ των οποίων:

- ➔ τη δημιουργία εσωτερικών ποινικών αδικημάτων (συμμετοχή σε οργανωμένη εγκληματική ομάδα, νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, δωροδοκία και παρεμπόδιση της δικαιοσύνης) (άρθρα 5 έως 9)·
- ➔ την υιοθέτηση νέων και σαρωτικών πλαισίων για την έκδοση, την αμοιβαία δικαστική συνδρομή και τη συνεργασία στον τομέα της επιβολής του νόμου (άρθρα 16-20, 26 και 27)·

- την προώθηση της κατάρτισης και της τεχνικής βοήθειας για την οικοδόμηση ή την αναβάθμιση της απαιτούμενης ικανότητας των εθνικών αρχών (άρθρα 29 - 30).

Η Σύμβαση του Παλέρμο συμπληρώνεται περαιτέρω με τρία Πρωτόκολλα που στοχεύουν συγκεκριμένους τομείς και εκδηλώσεις οργανωμένου εγκλήματος:

- **Το Πρωτόκολλο για την Πρόληψη, Καταστολή και Τιμωρία της Εμπορίας Προσώπων, ιδιαίτερα των Γυναικών και των Παιδιών**, είναι το πρώτο παγκόσμιο νομικά δεσμευτικό έγγραφο με συμφωνημένο ορισμό της εμπορίας ανθρώπων. Πρόσθετος στόχος του πρωτοκόλλου είναι η προστασία και η βοήθεια των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων με πλήρη σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους.
- **Το πρωτόκολλο κατά της παράτυπης διακίνησης μεταναστών από τη ξηρά, τη θάλασσα και τον αέρα** είναι το πρώτο παγκόσμιο διεθνές έγγραφο που ανέπτυξε ορισμό του λαθρεμπορίου μεταναστών. Το πρωτόκολλο αποσκοπεί στην πρόληψη και την καταπολέμηση του λαθρεμπορίου μεταναστών καθώς και στην προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των συμβαλλομένων μερών, προστατεύοντας παράλληλα τα δικαιώματα των παράτυπων μεταναστών και εμποδίζοντας τις χειρότερες μορφές εκμετάλλευσης που συχνά χαρακτηρίζουν τη διαδικασία της παράτυπης διακίνησης.
- **το Πρωτόκολλο κατά της παράνομης κατασκευής και διακίνησης πυροβόλων όπλων, των μερών και των στοιχείων τους και των πυρομαχικών** είναι το πρώτο παγκόσμιο νομικά δεσμευτικό έγγραφο για τα φορητά όπλα.
- Το πρωτόκολλο αποσκοπεί στην προώθηση, τη διευκόλυνση και την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των συμβαλλομένων μερών, προκειμένου να προληφθεί, να καταπολεμηθεί και να εξαλειφθεί η παράνομη παραγωγή και εμπορία πυροβόλων όπλων, των εξαρτημάτων τους, των παρελκομένων τους και των πυρομαχικών τους.

Οι χώρες πρέπει να γίνουν συμβαλλόμενα μέρη της ίδιας της σύμβασης προτού μπορέσουν να γίνουν συμβαλλόμενα μέρη σε οποιοδήποτε από τα πρωτόκολλα.

Η εποπτεία της Σύμβασης του Παλέρμο. Το Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα (UNODC) ενεργεί ως θεματοφύλακας της Σύμβασης του Παλέρμο και των πρωτοκόλλων της. Προσφέρει πρακτική βοήθεια στα κράτη με τη σύνταξη νόμων, τη δημιουργία συνολικών εθνικών στρατηγικών κατά της εμπορίας ανθρώπων και την παροχή βοήθειας, χρησιμοποιώντας πόρους για την υλοποίησή τους.

6.3. Παιδική Πορνεία, Παιδική Πορνογραφία και Σεξουαλική Κακοποίηση

Προαιρετικό πρωτόκολλο της σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού σχετικά με την πώληση παιδιών, παιδική πορνεία και παιδική πορνογραφία (OPSC)

Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών

Εφαρμόζεται από τις 18 Ιανουαρίου 2002

<https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/OPSCCRC.aspx>

Η Σύμβαση OPSC είναι ένα πρωτόκολλο στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού και απαιτεί από τα μέλη να απαγορεύσουν την πώληση παιδιών, την παιδική πορνεία και την παιδική πορνογραφία.

Η OPSC απαγορεύει την πώληση παιδιών, την παιδική πορνεία και την παιδική πορνογραφία, τα οποία ορίζονται ως:

- ➔ πώληση παιδιών – κάθε πράξη ή ανταλλαγή με την οποία ένα παιδί μεταφέρεται από οποιοδήποτε πρόσωπο ή ομάδα ατόμων σε άλλο έναντι αμοιβής ή άλλης αντιπαροχής.
- ➔ παιδική πορνεία – χρήση παιδιού σε σεξουαλικές δραστηριότητες έναντι αμοιβής ή οποιασδήποτε άλλης μορφής αντιπαροχής.

- παιδική πορνογραφία – οποιαδήποτε αντιπροσώπευση, με οποιοδήποτε μέσο, παιδιού που ασχολείται με πραγματικές ή προσομοιωμένες σεξουαλικές δραστηριότητες ή με οποιαδήποτε αναπαραγωγή των σεξουαλικών τμημάτων ενός παιδιού για πρωταρχικούς σεξουαλικούς σκοπούς (άρθρο 2).

Η εποπτεία της Σύμβασης OPSC. Η εφαρμογή της Σύμβασης παρακολουθείται από την Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Τα συμβαλλόμενα κράτη της πρέπει να υποβάλλουν περιοδικά έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της στην επιτροπή.

Σύμβαση για την Προστασία των Παιδιών κατά της Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης και της Σεξουαλικής Κακοποίησης (CSESC) Συμβούλιο της Ευρώπης

Τέθηκε σε ισχύ από την 1η Ιουλίου 2010

<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/0900001680084822>

Η Σύμβαση CSESC είναι μια πολυμερής συνθήκη σύμφωνα με την οποία τα κράτη συμφωνούν να ποινικοποιήσουν ορισμένες μορφές σεξουαλικής κακοποίησης κατά παιδιών. Η Σύμβαση είναι το πρώτο μέσο για τη διαπίστωση των διαφόρων μορφών σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών ως ποινικών αδικημάτων, συμπεριλαμβανομένης της κατάχρησης που διαπράττεται στο σπίτι ή στην οικογένεια με τη χρήση βίας, εξαναγκασμού ή απειλών.

Το CSESC ορίζει ως «Σεξουαλική κακοποίηση»:

- 1) συμμετοχή σε σεξουαλικές δραστηριότητες με ένα παιδί το οποίο, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του εθνικού δικαίου, δεν έχει φτάσει τη νόμιμη ηλικία για σεξουαλικές δραστηριότητες,
- 2) συμμετοχή σε σεξουαλικές δραστηριότητες με ένα παιδί όπου γίνεται χρήση εξαναγκασμού, βίας ή απειλών· ή – η κατάχρηση γίνεται από αναγνωρισμένη θέση εμπιστοσύνης, εξουσίας ή επιρροής πάνω στο παιδί, ακόμη και εντός της οικογένειας ή κατάχρηση μιας ιδιαιτέρως ευάλωτης κατάστασης του παι-

διού, ιδίως λόγω ψυχικής ή σωματικής αναπηρίας ή κατάστασης εξάρτησης (άρθρο 18).

Οι κυριότερες υποχρεώσεις των συμβαλλόμενων μερών της Σύμβασης είναι:

- ➔ να λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για την πρόληψη όλων των μορφών σεξουαλικής εκμετάλλευσης και σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών για την προστασία των παιδιών (άρθρα 4 έως 9).
- ➔ να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα για να εξασφαλίσουν το συντονισμό σε εθνικό ή τοπικό επίπεδο μεταξύ των διαφόρων υπηρεσιών που ενασχολούνται με την προστασία, την πρόληψη και την καταπολέμηση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης και της σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών (άρθρο 10).
- ➔ να δημιουργήσουν αποτελεσματικά κοινωνικά προγράμματα και να δημιουργήσουν πολυτομεακές δομές για να παράσχουν την απαραίτητη υποστήριξη στα θύματα, τους στενούς συγγενείς τους και σε κάθε άτομο που είναι υπεύθυνο για τη φροντίδα τους (άρθρα 11-14).
- ➔ να προωθήσουν αποτελεσματικά προγράμματα παρέμβασης ή μέτρα για τα πρόσωπα που υπόκεινται σε ποινική διαδικασία ή καταδικάζονται για οποιοδήποτε αδίκημα σεξουαλικού χαρακτήρα κατά των παιδιών (άρθρα 15 - 17).
- ➔ να λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να ποινικοποιηθούν τα αδικήματα σεξουαλικής φύσης κατά των παιδιών, τα οποία ορίστηκαν στη CSESC (άρθρα 18-23).
- ➔ να λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι οι έρευνες και οι ποινικές διαδικασίες εκτελούνται προς το καλύτερο συμφέρον και σεβασμό των δικαιωμάτων του παιδιού (άρθρα 30-36).

Η εποπτεία της Σύμβασης CSESC. Η επιτροπή των μερών της Σύμβασης παρακολουθεί την εφαρμογή της. Η επιτροπή διευκολύνει τη συλλογή, ανάλυση και ανταλλαγή πληροφοριών, εμπει-

ριών και ορθών πρακτικών μεταξύ των κρατών για τη βελτίωση της ικανότητάς τους να προλαμβάνουν και να καταπολεμούν τη σεξουαλική εκμετάλλευση και τη σεξουαλική κακοποίηση παιδιών.

Η Επιτροπή εκφράζει επίσης την άποψη της για κάθε θέμα που αφορά την εφαρμογή της Σύμβασης και διευκολύνει την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με σημαντικές νομικές, πολιτικές ή τεχνολογικές εξελίξεις. Η Επιτροπή επικουρείται από τη Γραμματεία του Συμβουλίου της Ευρώπης κατά την εκτέλεση των καθηκόντων της.

6.4. Βασανιστήρια

Σύμβαση κατά των βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας (UNCAT) Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών

Τέθηκε σε ισχύ από στις 26 Ιουνίου 1987

<https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/cat.aspx>

Η UNCAT είναι κοινώς γνωστή ως Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά των Βασανιστηρίων. Πρόκειται για μια διεθνή συνθήκη για τα ανθρώπινα δικαιώματα, υπό την επανεξέταση των Ηνωμένων Εθνών, που αποσκοπεί στην πρόληψη των βασανιστηρίων και άλλων πράξεων σκληρής, απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας σε όλο τον κόσμο.

Η UNCAT ορίζει ως «Βασανιστήρια» κάθε πράξη με την οποία ο σωματικός ή πνευματικός πόνος προκαλείται σκόπιμα σε ένα άτομο για σκοπούς όπως η απόκτηση από αυτόν ή τρίτου προσώπου πληροφοριών ή ομολογίας που τον τιμωρούν για πράξη που αυτός ή τρίτος έχει διαπράξει ή είναι ύποπτος ότι έχει διαπράξει ή εκφοβίσει ή εξαναγκάσει τον ίδιο ή τρίτο πρόσωπο ή για οποιονδήποτε λόγο που βασίζεται σε οποιαδήποτε διάκριση, όταν αυτός ο πόνος ή ταλαιπωρία προκαλείται από ή με πρωτοβουλία ή με τη συγκατάθεση ή τη συναίνεση δημόσιου υπαλ-

λήλου ή άλλου προσώπου που ενεργεί υπό επίσημη ιδιότητα. Δεν περιλαμβάνει πόνο ή ταλαιπωρία που απορρέει μόνο από, συνυφασμένες ή παρεπόμενες από νόμιμες κυρώσεις (άρθρο 1).

Τα συμβαλλόμενα κράτη της UNCAT δεσμεύονται να λάβουν αποτελεσματικά μέτρα για την αποφυγή κάθε πράξης βασανιστηρίων σε οποιαδήποτε επικράτεια υπό τη δικαιοδοσία τους, συμπεριλαμβανομένων:

- ➔ να διασφαλίσει ότι τα βασανιστήρια αποτελούν ποινικό αδίκημα βάσει του νόμου ενός κράτους (άρθρο 4)·
- ➔ να καθιερωθεί δικαιοδοσία για πράξεις βασανισμού που διαπράττονται από ή κατά υπηκόων ενός συμβαλλόμενου μέλους (άρθρο 5)·
- ➔ να διασφαλιστεί ότι τα βασανιστήρια αποτελούν αδίκημα που μπορεί να εκδοθεί (άρθρο 8)·
- ➔ να διερευνήσει τυχόν ισχυρισμούς για βασανιστήρια (άρθρα 12 και 13)·
- ➔ να εξασφαλίσουν ότι τα θύματα βασανιστηρίων ή εξαρτώμενοι τους, σε περίπτωση θανάτου τους λόγω βασανιστηρίων, πρέπει να έχουν δικαίωμα αποζημίωσης βάσει νόμου (άρθρο 14)·
- ➔ να απαγορεύσουν τη χρήση των αποδεικτικών στοιχείων που προσκομίζονται μετά από βασανιστήρια στα δικαστήρια τους (άρθρο 15)·
- ➔ να απαγορεύσουν την απέλαση, την εκδίωξη ή την επαναπροώθηση, όπου υπάρχουν βάσιμες υπόνοιες ότι θα βασανιστούν (άρθρο 3)·
- ➔ να εκπαιδεύσουν το προσωπικό επιβολής του νόμου, το πολιτικό ή στρατιωτικό προσωπικό, το ιατρικό προσωπικό, τους δημόσιους υπαλλήλους και άλλα πρόσωπα που εμπλέκονται στην κράτηση, την ανάκριση ή τη θεραπεία οποιουδήποτε ατόμου που υπόκειται σε οποιαδήποτε μορφή σύλληψης, κράτησης ή φυλάκισης, κατά των βασανιστηρίων (άρθρο 10)·

- ➔ να διατηρούν τους κανόνες, τις οδηγίες, τις μεθόδους και τις πρακτικές ανάκρισης υπό συστηματική επανεξέταση σχετικά με τα πρόσωπα που τελούν υπό κράτηση ή υπό φυσικό έλεγχο σε οποιαδήποτε επικράτεια υπό τη δικαιοδοσία τους, προκειμένου να αποφευχθούν όλες οι πράξεις βασανιστηρίων (άρθρο 11)·
- ➔ να αποτρέψει κάθε πράξη σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας σε οποιαδήποτε επικράτεια υπάγεται στη δικαιοδοσία τους και να διερευνήσει τυχόν ισχυρισμούς περί τέτοιας μεταχείρισης (άρθρο 16).

Η εποπτεία της Σύμβασης UNCAT. Η UNCAT παρακολουθείται από την Επιτροπή κατά των βασανιστηρίων – ένα σώμα εμπειρογνομόνων για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Όλα τα Συμβαλλόμενα Κράτη υποχρεούνται να υποβάλλουν τακτικά στην Επιτροπή εκθέσεις σχετικά με τον τρόπο εφαρμογής των δικαιωμάτων. Μετά την επικύρωση της UNCAT, τα κράτη πρέπει να υποβάλουν έκθεση εντός ενός έτους, μετά την οποία υποχρεούνται να υποβάλλουν έκθεση ανά τετραετία. Η επιτροπή εξετάζει κάθε έκθεση και απευθύνει τις ανησυχίες και τις συστάσεις της στο συμβαλλόμενο κράτος με τη μορφή «τελικών παρατηρήσεων». Υπό ορισμένες συνθήκες, η επιτροπή μπορεί να εξετάσει καταγγελίες ή ανακοινώσεις από ιδιώτες που ισχυρίζονται ότι τα δικαιώματά τους υπό τη Σύμβαση UNCAT έχουν παραβιαστεί και την εξουσιοδοτεί να διερευνήσει τους ισχυρισμούς περί συστηματικών βασανιστηρίων.

Προαιρετικό πρωτόκολλο της σύμβασης κατά των βασανιστηρίων και άλλης σκληρής απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας (OPCAT)

Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών

Τέθηκε σε ισχύ από τις 22 Ιουνίου 2006

<https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/OPCAT.aspx>

Το Πρωτόκολλο OPCAT είναι μια συνθήκη που συμπληρώνει το UNCAT. Ο στόχος του είναι να καθιερώσει ένα σύστημα τακτικών

επισκέψεων από ανεξάρτητους διεθνείς και εθνικούς φορείς σε χώρους, όπου παραβιάζονται οι βασικές ελευθερίες των ανθρώπων, προκειμένου να αποφευχθούν τα βασανιστήρια και άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία κράτησης).

Το OPCAT ορίζει ως «στέρηση της ελευθερίας» κάθε μορφή κράτησης ή φυλάκισης ή την τοποθέτηση ενός προσώπου σε δημόσια ή ιδιωτική κράτηση, όπου το πρόσωπο αυτό δεν επιτρέπεται να εγκαταλείπει το συγκεκριμένο χώρο κατά βούληση με εντολή δικαστικής, διοικητικής ή άλλης αρχής (άρθρο 4).

Η Εποπτεία του Πρωτοκόλλου OPCAT. Οι λειτουργίες που καθορίζονται στο πρωτόκολλο εκτελούνται από μια υποεπιτροπή για την πρόληψη των βασανιστηρίων και άλλων μορφών σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας της επιτροπής κατά των βασανιστηρίων. Η Υποεπιτροπή για την Πρόληψη επισκέπτεται τους χώρους κράτησης και διατυπώνει συστάσεις στα συμβαλλόμενα κράτη σχετικά με την προστασία των προσώπων που στερούνται την ελευθερία τους από βασανιστήρια και άλλες μορφές σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας.

Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (ECPT) Συμβούλιο της Ευρώπης

Τέθηκε σε ισχύ από την 1η Φεβρουαρίου 1989

<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/090000168007a67f>

Μετά την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η Σύμβαση ECPT θεωρείται ευρέως ως μία από τις σημαντικότερες από τις συνθήκες του Συμβουλίου της Ευρώπης. Έχει επικυρωθεί από όλα τα 47 κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης και η επικύρωση της ECPT αποτελεί προϋπόθεση για όλα τα κράτη που προσχώρησαν στο Συμβούλιο της Ευρώπης τα τελευταία χρόνια.

Η Σύμβαση ECPT αναφέρει ότι η προστασία των προσώπων

που στερούνται την ελευθερία τους από βασανιστήρια και απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία θα μπορούσε να ενισχυθεί με μη δικαστικά μέσα προληπτικού χαρακτήρα που βασίζονται σε επισκέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας.

Η εποπτεία της Σύμβασης ECPT. Τα καθήκοντα που ορίζονται στη Σύμβαση εκτελούνται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας. Η επιτροπή εξετάζει, μέσω επισκέψεων, τη μεταχείριση των προσώπων που στερούνται της ελευθερίας τους με σκοπό την ενίσχυση, αν είναι απαραίτητο, και την προστασία τους από τα βασανιστήρια και από απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία.

6.5. Παιδική εργασία

Σύμβαση σχετικά με την απαγόρευση και την άμεση δράση για την κατάργηση των συμβάσεων για τις χειρότερες μορφές παιδικής εργασίας / Χειρότερες μορφές παιδικής εργασίας (WFCLC)

Διεθνής Οργανισμός Εργασίας

Τέθηκε σε ισχύ στις 19 Νοεμβρίου 2000

https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C182

Η Σύμβαση WFCLC υιοθετήθηκε από τον Διεθνή Οργανισμό Εργασίας (ΔΟΕ). Είναι μία από τις οκτώ θεμελιώδεις συμβάσεις του ΔΟΕ.

Κάθε συμβαλλόμενο κράτος, το οποίο επικυρώνει τη Σύμβαση, υποχρεούται να λάβει άμεσα και αποτελεσματικά μέτρα για να εξασφαλίσει επειγόντως την απαγόρευση και την εξάλειψη των χειρότερων μορφών παιδικής εργασίας. Το WFCLC διαπιστώνει ότι οι χειρότερες μορφές παιδικής εργασίας είναι:

➔ η δουλεία και η καταναγκαστική εργασία, συμπεριλαμβανο-

μένης της διακίνησης παιδιών και των αναγκαστικών στρατο-
λογήσεων για ένοπλες συγκρούσεις·

- παιδική πορνεία και πορνογραφία·
- παραγωγή και εμπορία ναρκωτικών·
- εργασίες που ενδέχεται να βλάψουν την υγεία, την ασφάλεια ή τις ηθικές αξίες των παιδιών (άρθρο 3).

Η εποπτεία της WFCLC. Κάθε συμβαλλόμενο κράτος, μετά από διαβουλεύσεις με τις οργανώσεις εργοδοτών και εργαζομένων, καταρτίζει ή ορίζει κατάλληλους μηχανισμούς για την παρακολούθηση της εφαρμογής των διατάξεων που θέτουν σε ισχύ τη WFCLC.

6.6. Ενδοοικογενειακή βία

**Σύμβαση για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Βίας
κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας
(Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης)
Συμβούλιο της Ευρώπης**

Τέθηκε σε ισχύ από την 1η Αυγούστου 2014

<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/090000168008482e>

Η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης είναι το πρώτο νομικά δεσμευτικό μέσο που δημιουργεί ένα ολοκληρωμένο νομικό πλαίσιο και προσέγγιση για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και επικεντρώνεται στην πρόληψη της ενδοοικογενειακής βίας, στην προστασία των θυμάτων και στη δίωξη των κατηγορουμένων παραβατών.

Η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης ορίζει τη «βία κατά των γυναικών» ως παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και μια μορφή διακρίσεων κατά των γυναικών και σημαίνει όλες τις πράξεις βίας που βασίζονται στο φύλο και έχουν ως αποτέλεσμα ή είναι πιθανό να έχουν ως αποτέλεσμα σωματική, σεξουαλική,

ψυχολογική ή οικονομική βλάβη ή ταλαιπωρία για τις γυναίκες, συμπεριλαμβανομένων των απειλών τέτοιων πράξεων, του εξαναγκασμού ή της αυθαίρετης στέρησης της ελευθερίας, είτε πρόκειται για δημόσια ή ιδιωτική ζωή (άρθρο 3).

Η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης ορίζει ως «ενδοοικογενειακή βία» όλες τις πράξεις σωματικής, σεξουαλικής, ψυχολογικής ή οικονομικής βίας που συμβαίνουν στην οικογένεια ή στο σπίτι ή μεταξύ πρώην ή νυν συζύγων ή συντρόφων, ανεξαρτήτως εάν ο δράστης έχει ή δεν έχει την ίδια κατοικία με το θύμα (άρθρο 3).

Οι κύριες υποχρεώσεις των Συμβαλλομένων Κρατών της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης είναι:

- ➔ να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα για να προωθήσουν και να προστατεύσουν το δικαίωμα όλων, ιδιαίτερα των γυναικών, να ζουν χωρίς βία τόσο στη δημόσια όσο και στην ιδιωτική ζωή (άρθρο 4).
- ➔ να ασκεί τη δέουσα επιμέλεια κατά την πρόληψη της βίας, την προστασία των θυμάτων και τη δίωξη των δραστών (άρθρο 5).
- ➔ να ποινικοποιήσουν τα αδικήματα, συμπεριλαμβανομένων: ψυχολογικής βίας, καταδίωξης, σωματικής βίας, σεξουαλικής βίας, συμπεριλαμβανομένου του βιασμού, που καλύπτει ρητά όλες τις εμπλοκές σε μη συναινετικές πράξεις σεξουαλικής φύσεως με πρόσωπο, τον εξαναγκασμό του γάμου, τον ακρωτηριασμό των γυναικείων γεννητικών οργάνων, την αναγκαστική άμβλωση και την αναγκαστική στείρωση (άρθρο 33-39).

Τα συμβαλλόμενα κράτη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για την προστασία των δικαιωμάτων και των συμφερόντων των θυμάτων, συμπεριλαμβανομένων των ειδικών αναγκών τους ως μαρτύρων, σε όλα τα στάδια των ερευνών και των δικαστικών διαδικασιών, ειδικότερα:

- ➔ παρέχοντας προστασία στα θύματα από εκφοβισμό, αντίποινα και επανειλημμένες θυματοποιήσεις.

- ➔ εξασφαλίζοντας ότι τα θύματα ενημερώνονται, όταν ο δράστης διαφεύγει ή απελευθερώνεται προσωρινά ή οριστικά·
- ➔ ενημέρωση των θυμάτων σχετικά με τα δικαιώματά τους και τις υπηρεσίες που είναι στη διάθεση τους·
- ➔ να παρέχουν στα θύματα την ευκαιρία να εισακουστούν οι απόψεις, οι ανάγκες και οι ανησυχίες τους απευθείας ή με μεσάζοντα και να μπορούν να καταβάλουν αποδείξεις και τεκμήρια·
- ➔ να παρέχουν στα θύματα κατάλληλες υπηρεσίες υποστήριξης, ώστε τα δικαιώματα και τα συμφέροντά τους να παρουσιάζονται δεόντως και να λαμβάνονται υπόψη·
- ➔ να λαμβάνουν μέτρα για την προστασία της ιδιωτικής ζωής και της εικόνας του θύματος·
- ➔ να διασφαλίζουν την αποφυγή, όπου είναι δυνατόν, της επαφής μεταξύ θυμάτων και δραστών στα δικαστήρια και στις εγκαταστάσεις των υπηρεσιών επιβολής του νόμου·
- ➔ παροχή θυμάτων με ανεξάρτητους και αρμόδιους διερμηνείς όταν τα θύματα είναι εμπλεκόμενα σε δικαστικές διαδικασίες ή όταν προσκομίζουν αποδεικτικά στοιχεία·
- ➔ να επιτρέπουν στα θύματα να καταθέτουν στο δικαστήριο χωρίς να είναι παρόντες ή τουλάχιστον χωρίς την παρουσία του φερόμενου δράστη, ιδίως μέσω της χρήσης κατάλληλων τεχνολογιών επικοινωνίας, εφόσον υπάρχουν·
- ➔ ένα παιδί θύμα και παιδί μάρτυρας βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας παρέχεται, κατά περίπτωση, με ειδικά μέτρα προστασίας λαμβάνοντας υπόψη το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού.

Η εποπτεία της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης. Η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης αναθέτει σε ανεξάρτητο όργανο εμπειρογνομόνων, την Ομάδα Εμπειρογνομόνων για τη Δράση κατά της Βίας κατά των Γυναικών και της Οικιακής Βίας (GREVIO), την παρακολούθηση της εφαρμογής της Σύμβασης. Τα μέλη της

εκλέγονται από τα Κράτη μέλη. Η GREVIO μπορεί, ενδεχομένως, να εγκρίνει γενικές συστάσεις σχετικά με την εφαρμογή της σύμβασης της Κωνσταντινούπολης.

7. Διακρίσεις

7.1. Διακρίσεις εις Βάρος των Εθνικών Μειονοτήτων

Πλαίσιο Σύμβασης για την προστασία των εθνικών μειονοτήτων (FCNM) Συμβούλιο της Ευρώπης

Τέθηκε σε ισχύ από την 1η Φεβρουαρίου 1998
<https://rm.coe.int/16800c10cf>

Το Πλαίσιο Σύμβασης FCNM είναι μία από τις πιο περιεκτικές συνθήκες για την προστασία των δικαιωμάτων των ατόμων που ανήκουν σε εθνικές μειονότητες.

Τα συμβαλλόμενα κράτη στο Πλαίσιο Σύμβασης FCNM δεσμεύονται να εγγυώνται στα πρόσωπα, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών, που ανήκουν σε εθνικές μειονότητες τα ακόλουθα δικαιώματα:

- ➔ δικαίωμα να επιλέγουν ελεύθερα να αντιμετωπίζονται ή να μην αντιμετωπίζονται ως εθνική μειονότητα (άρθρο 3)·
- ➔ το δικαίωμα της ισότητας ενώπιον του νόμου και της ίσης προστασίας του νόμου (άρθρο 4)·
- ➔ το δικαίωμα διατήρησης και ανάπτυξης του πολιτισμού τους και διαφύλαξη των ουσιαστικών στοιχείων της ταυτότητάς τους, δηλαδή της θρησκείας, της γλώσσας, των παραδόσεών τους και της πολιτιστικής κληρονομιάς (άρθρο 5)·
- ➔ την ελευθερία του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι, την ελευθερία έκφρασης και την ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας (άρθρο 7)·

- ➔ το δικαίωμα στη θρησκεία ή τις πεποιθήσεις του και να ιδρύσει θρησκευτικά ιδρύματα, οργανώσεις και ενώσεις (άρθρο 8)·
- ➔ το δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης, συμπεριλαμβανομένης της ελευθερίας έκφρασης απόψεων και της παραλαβής και διάδοσης πληροφοριών και ιδεών στη μειονοτική γλώσσα, χωρίς παρέμβαση δημόσιων αρχών και ανεξαρτήτως συνόρων (άρθρο 9)·
- ➔ το δικαίωμα να χρησιμοποιεί ελεύθερα και χωρίς παρεμβάσεις τη μειονοτική του γλώσσα, ιδιωτικά και δημόσια, προφορικά και γραπτώς, καθώς και το δικαίωμα να μαθαίνει τη γλώσσα της μειονότητας του (άρθρα 10 και 14)·
- ➔ το δικαίωμα να χρησιμοποιεί το επώνυμό του και τα ονόματά του στη μειονοτική γλώσσα και το δικαίωμα επίσημης αναγνώρισης (άρθρο 11)·
- ➔ ίσες ευκαιρίες πρόσβασης στην εκπαίδευση σε όλα τα επίπεδα (άρθρο 12)·
- ➔ το δικαίωμα δημιουργίας και διαχείρισης ιδιωτικών ιδρυμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης (άρθρο 13)·
- ➔ το δικαίωμα δημιουργίας και διατήρησης ελεύθερων και ειρηνικών επαφών πέραν των συνόρων με πρόσωπα που διαμένουν νόμιμα σε άλλα κράτη (άρθρο 17)·

Η εποπτεία του FCNM. Η Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης παρακολουθεί την εφαρμογή του Πλαισίου Σύμβασης από τα συμβαλλόμενα κράτη. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη διαβιβάζουν περιοδικά στον Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης πλήρεις πληροφορίες σχετικά με τα νομοθετικά και άλλα μέτρα που λαμβάνονται για την εφαρμογή των αρχών που ορίζονται στο Πλαίσιο Σύμβασης.

7.2. Φυλετικές διακρίσεις

Διεθνής Σύμβαση για την εξάλειψη όλων των μορφών φυλετικών διακρίσεων (ICERD)

Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών

Τέθηκε σε ισχύ την 4η Ιανουαρίου 1969

<https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/cerd.aspx>

Η Σύμβαση ICERD είναι μια διεθνής σύμβαση 3^{ης} γενιάς για τα ανθρώπινα δικαιώματα, η οποία δεσμεύει τα συμβαλλόμενα κράτη του στην εξάλειψη των φυλετικών διακρίσεων και την προώθηση της κατανόησης μεταξύ όλων των φυλών. Επίσης απαιτεί από τα συμβαλλόμενα κράτη του να κάνουν παράνομη τη ρητορική μίσους και τη συμμετοχή σε ρατσιστικές οργανώσεις. Η Σύμβαση περιλαμβάνει επίσης έναν μηχανισμό ατομικής καταγγελίας γεγονός που καθιστά αποτελεσματική την εφαρμογή της έναντι των μελών της.

Η ICERD ορίζει ως «φυλετικές διακρίσεις» ως οποιαδήποτε διάκριση, αποκλεισμό, περιορισμό ή προτίμηση που βασίζεται στη φυλή, το χρώμα, την κάθοδο ή την εθνική ή εθνοτική καταγωγή, με σκοπό ή ως αποτέλεσμα την εξουδετέρωση ή τη βλάβη της αναγνώρισης, απόλαυσης ή άσκησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών στον πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό, πολιτιστικό ή οποιοδήποτε άλλο τομέα της δημόσιας ζωής (άρθρο 1).

Τα συμβαλλόμενα κράτη της ICERD αναλαμβάνουν την υποχρέωση να απαγορεύσουν και να εξαλείψουν τις φυλετικές διακρίσεις σε όλες τις μορφές τους και να εγγυηθούν το δικαίωμα όλων, χωρίς διακρίσεις όσον αφορά τη φυλή, το χρώμα ή την εθνική ή εθνοτική καταγωγή, στην ισότητα ενώπιον του νόμου, τα ακόλουθα δικαιώματα (άρθρο 5):

- ➔ το δικαίωμα ίσης μεταχείρισης ενώπιον των δικαστηρίων και όλων των άλλων οργάνων που ασκούν τη δικαιοσύνη·
- ➔ το δικαίωμα στην ασφάλεια του ατόμου και την προστασία

του από το κράτος ενάντια στη βία ή την σωματική βλάβη, είτε προέρχεται από κυβερνητικούς αξιωματούχους είτε από κάποια μεμονωμένη ομάδα ή ίδρυμα.

- ➔ τα πολιτικά δικαιώματα, ιδίως το δικαίωμα συμμετοχής στις εκλογές – να ψηφίζει και να παρίσταται προς εκλογή– με βάση την καθολική και ισότιμη ψηφοφορία, να συμμετέχει στην κυβέρνηση καθώς και στη διοίκηση των δημόσιων υποθέσεων σε οποιοδήποτε επίπεδο και να έχει ισότιμη πρόσβαση στη δημόσια υπηρεσία·
- ➔ το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής εντός των συνόρων του κράτους·
- ➔ το δικαίωμα να εγκαταλείψει οποιαδήποτε χώρα, συμπεριλαμβανομένης της δικής του, και να επιστρέψει στη χώρα του·
- ➔ το δικαίωμα στην ιθαγένεια·
- ➔ το δικαίωμα γάμου και την επιλογή του συζύγου·
- ➔ το δικαίωμα στην ιδιοκτησία, μόνος και σε συνδυασμό με άλλους·
- ➔ το δικαίωμα κληρονομιάς·
- ➔ το δικαίωμα στην ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας·
- ➔ το δικαίωμα στην ελευθερία της γνώμης και της έκφρασης·
- ➔ το δικαίωμα της ελευθερίας του συνέρχεσθαι και του συνέρχεσθαι ειρηνικώς
- ➔ το δικαίωμα στην εργασία, στην ελεύθερη επιλογή απασχόλησης, με δίκαιες και ευνοϊκές συνθήκες εργασίας, στην προστασία από την ανεργία, στην ίση αμοιβή για ίση εργασία·
- ➔ το δικαίωμα σύστασης και ένταξης σε συνδικάτα·
- ➔ το δικαίωμα στη στέγαση·
- ➔ το δικαίωμα στη δημόσια υγεία, την ιατρική περίθαλψη, την κοινωνική ασφάλιση και τις κοινωνικές υπηρεσίες·

- ➔ το δικαίωμα στην εκπαίδευση και στην κατάρτιση·
- ➔ το δικαίωμα ισότιμης συμμετοχής σε πολιτιστικές δραστηριότητες·
- ➔ το δικαίωμα πρόσβασης σε οποιοδήποτε μέρος ή υπηρεσία που προορίζεται για χρήση από το ευρύ κοινό, όπως ξενοδοχεία, εστιατόρια, καφετέριες, θέατρα και πάρκα.

Η εποπτεία της Σύμβασης ICERD. Η Σύμβαση ICERD δημιουργεί μηχανισμό επίλυσης διαφορών μεταξύ των συμβαλλομένων κρατών. Ένα κράτος που πιστεύει ότι ένα άλλο δεν εφαρμόζει τη Σύμβαση μπορεί να υποβάλει καταγγελία στην Επιτροπή για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων. Η επιτροπή θα διαβιβάσει την καταγγελία και εάν δεν επιλυθεί μεταξύ των δύο συμβαλλόμενων κρατών, μπορεί να συστήσει συγκεκριμένη επιτροπή συνδιαλλαγής για να ερευνήσει και να διατυπώσει συστάσεις σχετικά με το θέμα.

Η Σύμβαση θεσπίζει επίσης έναν μηχανισμό ατομικών καταγγελιών. Τα συμβαλλόμενα κράτη μπορούν ανά πάσα στιγμή να αναγνωρίσουν και να αναλογιστούν καταγγελίες ατόμων ή ομάδων που διεκδικούν τα δικαιώματά τους στο πλαίσιο της Σύμβασης. Τα εν λόγω Συμβαλλόμενα Κράτη μπορούν να συγκροτήσουν τοπικά όργανα για την εξέταση καταγγελιών πριν μεταφερθούν. Οι καταγγέλλοντες πρέπει να έχουν εξαντλήσει όλες τις εγχώριες προσφυγές και δεν επιτρέπονται ανώνυμες καταγγελίες και καταγγελίες που αναφέρονται σε γεγονότα που συνέβησαν πριν από τη συμμετοχή της ενδιαφερόμενης χώρας στην εν λόγω Σύμβαση. Η επιτροπή μπορεί να ζητήσει πληροφορίες και να υποβάλει συστάσεις σε ένα κράτος.

7.3. Διακρίσεις λόγω φύλου

Σύμβαση για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων κατά των γυναικών (CEDAW)

Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών

Τέθηκε σε ισχύ την 3^η Σεπτεμβρίου 1981

<https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/cedaw.aspx>

Η Σύμβαση CEDAW περιγράφεται ως διεθνές νομοσχέδιο δικαιωμάτων για τις γυναίκες. Πρόκειται για ένα διεθνές νομικό μέσο που απαιτεί από τις χώρες να εξαλείψουν τις διακρίσεις κατά των γυναικών σε όλους τους τομείς και να προωθήσουν τα ίσα δικαιώματα των γυναικών.

Η CEDAW ορίζει ως «διάκριση εις βάρος των γυναικών» κάθε διάκριση, αποκλεισμό ή περιορισμό που έχει γίνει με βάση το φύλο και έχει ως αποτέλεσμα ή σκοπό να βλάψει ή να ακυρώσει την αναγνώριση, απόλαυση ή άσκηση από γυναίκες ανεξάρτητα από την οικογενειακή τους κατάσταση, την ισότητα ανδρών και γυναικών, τα ανθρώπινα δικαιώματα τους και τις θεμελιώδεις ελευθερίες τους στον πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό, πολιτιστικό ή οποιοδήποτε άλλο τομέα (άρθρο 1).

Τα συμβαλλόμενα κράτη της Σύμβασης CEDAW θα παρέχουν στις γυναίκες ίσα δικαιώματα με τους άνδρες σε αυτούς τους τομείς:

- ➔ στον πολιτικό και δημόσιο βίο της χώρας (το δικαίωμα ψήφου σε όλες τις εκλογές και δημοψηφίσματα, το δικαίωμα συμμετοχής στη διαμόρφωση κυβερνητικής πολιτικής, συμμετοχή σε μη κυβερνητικές οργανώσεις, δικαίωμα εκπροσώπησης των κυβερνήσεων τους σε διεθνές επίπεδο κ.λπ.) (άρθρο 7, 8).
- ➔ να αποκτήσουν, να αλλάξουν ή να διατηρήσουν την ιθαγένειά τους - ούτε ο γάμος με αλλοδαπό ούτε η αλλαγή της ιθαγένειας από τον σύζυγο κατά τη διάρκεια του γάμου θα αλλάξει αυτόματα την ιθαγένεια της συζύγου, θα την καταστήσει ανιθαγενή ή θα την επιβάλει στην ιθαγένεια του

συζύγου· ίσα δικαιώματα με τους άνδρες όσον αφορά την εθνικότητα των παιδιών τους (άρθρο 9)·

- ➔ στον τομέα της εκπαίδευσης (πρόσβαση στις ίδιες προϋποθέσεις για επαγγελματικό προσανατολισμό, δικαίωμα στην ίδια διδακτέα ύλη, τις ίδιες εξετάσεις, τις ίδιες ευκαιρίες να επωφεληθούν από υποτροφίες σπουδών, τις ίδιες ευκαιρίες να συμμετέχουν ενεργά στον αθλητισμό και στη σωματική άσκηση (κλπ.) (άρθρο 10)·
- ➔ στον τομέα της απασχόλησης (δικαίωμα στις ίδιες ευκαιρίες απασχόλησης, δικαίωμα ελεύθερης επιλογής επαγγέλματος και απασχόλησης, δικαίωμα προαγωγής και ασφάλειας εργασίας, δικαίωμα ίσης αμοιβής, δικαίωμα κοινωνικής ασφάλισης, δικαίωμα προστασίας της υγείας (άρθρο 11)· το δικαίωμα ειδικής προστασίας κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης και παροχή άδειας μητρότητας κ.λπ.
- ➔ στον τομέα της υγείας (πρόσβαση σε υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που σχετίζονται με τον οικογενειακό προγραμματισμό) (άρθρο 12)·
- ➔ σε άλλους τομείς της οικονομικής και κοινωνικής ζωής (δικαίωμα οικογενειακών παροχών, δικαίωμα σε τραπεζικά δάνεια, ενυπόθηκα δάνεια και άλλες μορφές χρηματοπιστωτικής πίστης, δικαίωμα συμμετοχής σε δραστηριότητες ψυχαγωγίας, αθλητισμό και όλες τις πτυχές της πολιτιστικής ζωής) (άρθρο 13)·
- ➔ (δικαίωμα συμμετοχής στην εκπόνηση και υλοποίηση του αναπτυξιακού σχεδιασμού σε όλα τα επίπεδα· δικαίωμα πρόσβασης σε κατάλληλες εγκαταστάσεις υγειονομικής περίθαλψης· δικαίωμα άμεσης χορήγησης προγραμμάτων κοινωνικής ασφάλισης· το δικαίωμα απόκτησης όλων των ειδών κατάρτισης και εκπαίδευσης· το δικαίωμα να οργανώνουν ομάδες αυτοβοήθειας· το δικαίωμα συμμετοχής σε όλες τις κοινοτικές δραστηριότητες· το δικαίωμα πρόσβασης στις γεωργικές πιστώσεις και στα δάνεια· το δικαίωμα να απολαμβάνουν επαρκείς συνθήκες διαβίωσης κ.λπ.) (άρθρο 14)·

→ σχετικά με το γάμο και τις οικογενειακές σχέσεις (το ίδιο δικαίωμα για γάμο, το ίδιο δικαίωμα ελεύθερης επιλογής ενός συζύγου και η σύναψη γάμου μόνο με την ελεύθερη και πλήρη συναίνεσή τους, τα ίδια δικαιώματα και ευθύνες κατά τη διάρκεια του γάμου και κατά τη διάλυσή του, δικαιώματα και ευθύνες ως γονείς, τα ίδια δικαιώματα να αποφασίζουν ελεύθερα και υπεύθυνα τον αριθμό και την απόσταση ηλικίας των παιδιών τους, τα ίδια προσωπικά δικαιώματα όπως ο σύζυγος κλπ.) (άρθρο 16).

Η εποπτεία της Σύμβασης CEDAW. Η εφαρμογή της CEDAW παρακολουθείται από την Επιτροπή για την Εξάλειψη των Διακρίσεων κατά των Γυναικών αποτελούμενη από εκπροσώπους των Συμβαλλομένων Μερών και από εμπειρογνώμονες υψηλού ηθικού χαρακτήρα. Οι εμπειρογνώμονες εκλέγονται από συμβαλλόμενα κράτη. Τα συμβαλλόμενα κράτη υποβάλλουν έκθεση στην επιτροπή σχετικά με τα νομοθετικά, δικαστικά, διοικητικά και άλλα μέτρα που έχουν θεσπίσει για την εφαρμογή των διατάξεων της Σύμβασης – εντός ενός έτους από την έναρξη ισχύος για το εν λόγω κράτος, εν συνεχεία τουλάχιστον ανά τετραετία ή εφόσον το ζητήσει η επιτροπή.

7.4. Διακρίσεις εις βάρος των ατόμων με αναπηρία

Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες (CRPD) Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών

Τέθηκε σε ισχύ από τις 3 Μαΐου 2008

<https://www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities-2.html>

Η Σύμβαση CRPD είναι μια διεθνής συνθήκη για τα ανθρώπινα δικαιώματα που αποσκοπεί στην προστασία των δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας των ατόμων με αναπηρία. Η CRPD έχει χρησιμεύσει ως ο σημαντικότερος καταλύτης στο παγκόσμιο κίνημα για την αλλαγή της γενικής αντίληψης των ατόμων με αναπη-

ρίες ως αντικειμένων φιλανθρωπίας, ιατρικής περίθαλψης και κοινωνικής προστασίας προς την προβολή τους ως πλήρων και ίσων μελών της κοινωνίας, με ανθρώπινα δικαιώματα. Είναι επίσης το μοναδικό μέσο των Ηνωμένων Εθνών για τα ανθρώπινα δικαιώματα με ρητή διάσταση βιωσιμότητας.

Η CRPD ορίζει τα άτομα με αναπηρίες ως άτομα με μακροχρόνιες σωματικές, πνευματικές, διανοητικές ή αισθητηριακές διαταραχές οι οποίες σε αλληλεπίδραση με διάφορους φραγμούς εμποδίζουν την πλήρη και αποτελεσματική συμμετοχή τους στην κοινωνία σε ισότιμη βάση με τους άλλους (άρθρο 1).

Η CRPD ορίζει τη «διάκριση λόγω αναπηρίας» ως κάθε διάκριση, αποκλεισμό ή περιορισμό βάσει αναπηρίας που έχει ως σκοπό ή ως αποτέλεσμα να βλάψει ή να ακυρώσει την αναγνώριση, απόλαυση ή άσκηση, σε ισότιμη βάση με άλλους, όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών στον πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό, πολιτιστικό, πολιτικό ή οποιοδήποτε άλλο τομέα. Περιλαμβάνει όλες τις μορφές διακρίσεων, συμπεριλαμβανομένης της άρνησης εύλογων προσαρμογών (άρθρο 2).

Τα συμβαλλόμενα κράτη της CRPD υποχρεούνται να προωθούν, να προστατεύουν και να διασφαλίζουν την πλήρη απόλαυση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τα άτομα με αναπηρία και να διασφαλίζουν ότι απολαμβάνουν πλήρη ισότητα στο πλαίσιο του νόμου. Τα ειδικά δικαιώματα για τα άτομα με αναπηρίες περιλαμβάνουν:

- ➔ το δικαίωμα να ζουν ανεξάρτητα και να συμπεριλαμβάνονται στην κοινότητα (άρθρο 19)·
- ➔ το δικαίωμα προσωπικής κινητικότητας (άρθρο 20)·
- ➔ το δικαίωμα πρόσβασης, συμπεριλαμβανομένης της τεχνολογίας των πληροφοριών (άρθρο 21)·
- ➔ το δικαίωμα αποκατάστασης και σε προγράμματα εκπαίδευσης (άρθρο 26)·

- ➔ το δικαίωμα συμμετοχής στην πολιτική και δημόσια ζωή (άρθρο 29)·
- ➔ το δικαίωμα στην πολιτιστική ζωή, την αναψυχή και τον αθλητισμό (άρθρο 30).

Η CRPD θεσπίζει ειδικές εγγυήσεις για τα παιδιά με αναπηρίες. Τα συμβαλλόμενα κράτη:

- ➔ λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα για να διασφαλίσουν την πλήρη απόλαυση όλων των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών από τα παιδιά με αναπηρία σε ισότιμη βάση με τα άλλα παιδιά (άρθρο 7)·
- ➔ σε όλες τις δράσεις που αφορούν τα παιδιά με αναπηρίες, το κύριο μέλημα του παιδιού είναι το πρωταρχικό μέλημα (άρθρο 7)·
- ➔ διασφαλίζουν ότι τα παιδιά με αναπηρίες έχουν το δικαίωμα να εκφράζουν ελεύθερα τις απόψεις τους για όλα τα θέματα που τους αφορούν και ότι οι απόψεις τους θα πρέπει να λαμβάνονται με βάση την ηλικία και την ωριμότητά τους σε ισότιμη βάση με τα άλλα παιδιά και να παρέχονται αναπηρίες και ηλικίες, κατάλληλη βοήθεια για την πραγματοποίηση αυτού του δικαιώματος (άρθρο 7)·
- ➔ Τα συμβαλλόμενα κράτη διασφαλίζουν ότι τα παιδιά με αναπηρία έχουν ίσα δικαιώματα όσον αφορά την οικογενειακή ζωή. Προκειμένου να υλοποιηθούν αυτά τα δικαιώματα και να αποφευχθεί η απόκρυψη, η εγκατάλειψη, η παραμέληση και ο διαχωρισμός των παιδιών με αναπηρίες, τα συμβαλλόμενα κράτη δεσμεύονται να παρέχουν έγκαιρη και ολοκληρωμένη πληροφόρηση, υπηρεσίες και υποστήριξη στα παιδιά με αναπηρίες και στις οικογένειές τους (άρθρο 23)·
- ➔ εξασφαλίζουν ότι ένα παιδί δεν διαχωρίζεται από τους γονείς του κατά της θέλησής του, εκτός εάν οι αρμόδιες αρχές που υπόκεινται σε δικαστικό έλεγχο καθορίζουν, σύμφωνα με τους ισχύοντες νόμους και διαδικασίες, ότι ο διαχωρισμός αυτός είναι αναγκαίος για το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού. Σε

καμία περίπτωση δεν πρέπει να διαχωρίζεται ένα παιδί από τους γονείς λόγω αναπηρίας του παιδιού ή ενός ή και των δύο γονέων (άρθρο 23).

- ➔ όπου η άμεση οικογένεια δεν είναι σε θέση να φροντίσει ένα παιδί με αναπηρίες, να καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια για την παροχή εναλλακτικής φροντίδας στην ευρύτερη οικογένεια και, ελλείψει αυτής, εντός της κοινότητας σε οικογενειακό περιβάλλον (άρθρο 23).

Η εποπτεία της CRPD. Η Επιτροπή για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες είναι μια ομάδα εμπειρογνομόνων για τα ανθρώπινα δικαιώματα που είναι επιφορτισμένοι με την εποπτεία της εφαρμογής της CRPD. Αποτελείται από ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

8. Προστασία δεδομένων

Σύμβαση για την προστασία των προσώπων έναντι της αυτόματης επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (APPD)

Συμβούλιο της Ευρώπης

Τέθηκε σε ισχύ από την 1η Οκτωβρίου 1985

<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/συμβάσεις/RMS/0900001680078b37>

Η Σύμβαση APPD είναι το πρώτο δεσμευτικό διεθνές μέσο που προστατεύει το άτομο κατά των καταχρήσεων που μπορεί να συνοδεύει τη συλλογή και την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και επιδιώκει να ρυθμίσει την ίδια στιγμή τη διασυννοριακή ροή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Η APPD ορίζει τα “Προσωπικά δεδομένα” ως οποιαδήποτε πληροφορία σχετικά με αναγνωρισμένο ή αναγνωρίσιμο άτομο (“πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα”) (άρθρο 2).

Τα συμβαλλόμενα κράτη της APPD λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα στην εθνική νομοθεσία για την εφαρμογή των βασικών

αρχών προστασίας δεδομένων. Τα προσωπικά δεδομένα που υποβάλλονται σε αυτόματη επεξεργασία είναι αυτά που:

- λαμβάνονται και υποβάλλονται σε δίκαιη και νόμιμη επεξεργασία·
- αποθηκεύονται για συγκεκριμένους και νόμιμους σκοπούς και δεν χρησιμοποιούνται με τρόπο ασυμβίβαστο προς τους σκοπούς αυτούς·
- είναι επαρκή, σχετικά και όχι υπερβολικά σε σχέση με τους σκοπούς για τους οποίους αποθηκεύονται·
- είναι ακριβή και, όπου χρειάζεται, ενημερωμένα·
- διατηρούνται υπό μορφή που επιτρέπει την ταυτοποίηση των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα για χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει εκείνο που απαιτείται για το σκοπό για τον οποίο αποθηκεύονται τα δεδομένα αυτά (άρθρο 5)·
- δεδομένα που αποκαλύπτουν τη φυλετική καταγωγή, τις πολιτικές απόψεις ή τις θρησκευτικές ή άλλες πεποιθήσεις, καθώς και τα προσωπικά δεδομένα που αφορούν την υγεία ή τη σεξουαλική ζωή, δεν μπορούν να υποβάλλονται σε αυτόματη επεξεργασία, εκτός εάν το εθνικό δίκαιο παρέχει τις κατάλληλες διασφαλίσεις. Το ίδιο ισχύει και για τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που αφορούν ποινικές καταδίκες (άρθρο 6).

Η APPD θεσπίζει πρόσθετες διασφαλίσεις για το πρόσωπο που αναφέρονται τα δεδομένα. Κάθε πρόσωπο πρέπει να έχει τη δυνατότητα:

- να διαπιστώσει την ύπαρξη αυτοματοποιημένου αρχείου δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, τους κύριους σκοπούς του, καθώς και την ταυτότητα και τη συνήθη διαμονή ή την κύρια διεύθυνση εργασίας του υπευθύνου του φακέλου·
- να λαμβάνει σε εύλογα χρονικά διαστήματα και χωρίς υπερβολική καθυστέρηση ή δαπάνη την επιβεβαίωση του κατά

πόσον τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που τον αφορούν φυλάσσονται στο αυτοματοποιημένο αρχείο δεδομένων καθώς και την επικοινωνία με αυτόν σχετικά με αυτά τα δεδομένα σε κατανοητή μορφή·

- ➔ να λάβει, ανάλογα με την περίπτωση, διόρθωση ή διαγραφή τέτοιων δεδομένων, εφόσον έχουν υποστεί επεξεργασία αντίθετη προς τις διατάξεις του εσωτερικού δικαίου που θέτουν σε εφαρμογή τις βασικές αρχές που ορίζονται στα άρθρα 5 και 6 της παρούσας σύμβασης·
- ➔ να έχει ένδικη βοήθεια εάν δεν τηρείται αίτημα για επιβεβαίωση ή, ενδεχομένως, κοινοποίηση, διόρθωση ή διαγραφή, όπως αναφέρεται στις παραγράφους β και γ του παρόντος άρθρου (άρθρο 8).

Η εποπτεία της Σύμβασης APPD. Τα συμβαλλόμενα κράτη συμφωνούν να παρέχουν αμοιβαία συνδρομή για την εφαρμογή της. Για το σκοπό αυτό, κάθε συμβαλλόμενο μέρος ορίζει μία ή περισσότερες αρχές και το όνομα και τη διεύθυνση του ατόμου διαβιβάζει στον Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Η εφαρμογή της APPD παρακολουθείται από συμβουλευτική επιτροπή. Κάθε συμβαλλόμενο μέρος ορίζει έναν αντιπρόσωπο στην επιτροπή και έναν βοηθό αντιπρόσωπο. Η συμβουλευτική επιτροπή μπορεί να υποβάλει προτάσεις με σκοπό τη διευκόλυνση ή τη βελτίωση της εφαρμογής της APPD, μπορεί να υποβάλει προτάσεις για την τροποποίηση της Σύμβασης και μπορεί, κατόπιν αιτήσεως ενός συμβαλλόμενου μέρους, να εκφράσει γνώμη για κάθε θέμα που αφορά την εφαρμογή της Σύμβασης.

9. Πρόσβαση στη δικαιοσύνη

Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Άσκηση των Δικαιωμάτων του Παιδιού (ECECR) Συμβούλιο της Ευρώπης

Τέθηκε σε ισχύ από την 1η Ιουλίου 2000

<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/090000168007cdaf>

Η ECECR αποσκοπεί στην προώθηση των δικαιωμάτων των παιδιών, στη χορήγηση διαδικαστικών δικαιωμάτων, ιδίως σε οικογενειακές διαδικασίες, και στη διευκόλυνση της άσκησης αυτών των δικαιωμάτων εξασφαλίζοντας ότι τα παιδιά ενημερώνονται και επιτρέπεται να συμμετέχουν στις διαδικασίες που τους αφορούν ενώπιο της δικαστικής αρχής.

Η ECECR εφαρμόζεται σε παιδιά ηλικίας κάτω των 18 ετών.

Η ECECR ορίζει ως «δικαστική αρχή» δικαστήριο ή διοικητική αρχή που έχει ισοδύναμες εξουσίες (άρθρο 2).

Για τους σκοπούς της ECECR, οι διαδικασίες ενώπιον μιας δικαστικής αρχής που αφορούν τα παιδιά είναι οικογενειακές διαδικασίες, ιδίως εκείνες που αφορούν την άσκηση των γονικών ευθυνών, όπως η διαμονή και η πρόσβαση στα παιδιά. Αυτά τα δικαιώματα των παιδιών είναι:

- ➔ το δικαίωμα ενημέρωσης και διατύπωσης των απόψεών τους σε διαδικασίες που τους αφορούν (άρθρο 3)·
- ➔ το δικαίωμα διορισμού του εκπροσώπου τους (άρθρο 9)·
- ➔ το δικαίωμα βοήθειας από κατάλληλο πρόσωπο της επιλογής τους, προκειμένου να τους βοηθήσει να εκφράσουν τις απόψεις τους (άρθρο 5)·
- ➔ το δικαίωμα να προσφεύγουν οι ίδιοι, ή μέσω άλλων προσώπων ή οργάνων, για τον διορισμό ξεχωριστού αντιπροσώπου, όπου σε κατάλληλες περιπτώσεις είναι ένας δικηγόρος (άρθρο 5)·

- το δικαίωμα ενημέρωσης σχετικά με τις πιθανές συνέπειες αυτών των απόψεων και τις συνέπειες οποιασδήποτε απόφασης (άρθρο 10).

Η εποπτεία της ECECR. Συνιστάται Μόνιμη Επιτροπή για τους σκοπούς της Σύμβασης. Κάθε μέρος εκπροσωπείται στη μόνιμη επιτροπή από έναν ή περισσότερους αντιπροσώπους. Η μόνιμη επιτροπή: 1) εξετάζει τυχόν σχετικά ζητήματα σχετικά με την ερμηνεία ή την εφαρμογή της ECECR. Τα συμπεράσματα της μόνιμης επιτροπής μπορούν να λάβουν τη μορφή σύστασης· 2) προτείνει τροπολογίες στην ECECR και τις εξετάζει· 3) παρέχει συμβουλές και βοήθεια στα εθνικά όργανα και προάγει τη διεθνή συνεργασία μεταξύ τους.

Προαιρετικό Πρωτόκολλο στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με τη Διαδικασία Επικοινωνίας (OPICCRC) **Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών**

Τέθηκε σε ισχύ από τις 14 Απριλίου 2014

<https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/OPICCRC.aspx>

Το Προαιρετικό Πρωτόκολλο OPICCRC αναγνωρίζει ότι τα παιδιά έχουν το δικαίωμα να απευθύνουν έκκληση σε έναν διεθνή μηχανισμό ειδικά για αυτούς, όταν οι εθνικοί μηχανισμοί δεν καταφέρνουν να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τις παραβιάσεις.

Το OPICCRC δημιουργεί δικαίωμα στα παιδιά να υποβάλλουν καταγγελίες απευθείας στην Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με εικαζόμενες παραβιάσεις των δικαιωμάτων τους. Η Επιτροπή καθοδηγείται από την αρχή του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού. Λαμβάνει επίσης υπόψη τα δικαιώματα και τις απόψεις του παιδιού σύμφωνα με την ηλικία και την ωριμότητα του.

Η εποπτεία του OPICCRC. Ένα κράτος συμβαλλόμενο στο OPICCRC αναγνωρίζει την αρμοδιότητα της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού των Ηνωμένων Εθνών.

Πρώτο Προαιρετικό Πρωτόκολλο για το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (FOP) Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών

Έναρξη ισχύος από τις 23 Μαρτίου 1976

<https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/OPCCPR1.aspx>

Το FOP είναι μια διεθνής συνθήκη που θεσπίζει έναν μηχανισμό μεμονωμένων καταγγελιών για το ICCPR (Διεθνές Σύμφωνο για τα Αστικά και Πολιτικά Δικαιώματα).

Τα συμβαλλόμενα κράτη συμφωνούν να αναγνωρίσουν την αρμοδιότητα της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών για καταγγελίες παραβίασης δικαιωμάτων από άτομα που διεκδικούν τα δικαιώματά τους δυνάμει του Συμφώνου ICCPR. Αρκετοί καταγγέλλοντες πρέπει να έχουν εξαντλήσει όλα τα εγχώρια ένδικα μέσα και δεν επιτρέπονται ανώνυμες καταγγελίες. Η επιτροπή πρέπει να υποβάλει καταγγελίες στον ενδιαφερόμενο οργανισμό, ο οποίος πρέπει να απαντήσει εντός έξι μηνών. Μετά από εξέταση, η επιτροπή πρέπει να διαβιβάσει τα συμπεράσματά της στον οργανισμό και στον καταγγέλλοντα.

Η εποπτεία του FOP. Το FOP παρακολουθείται από την Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών (περιγράφεται παραπάνω· βλέπε παράγραφο: «Η εποπτεία της ICESCR»).

Προαιρετικό Πρωτόκολλο στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (OPCRPD) Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών

Τέθηκε σε ισχύ από 3 Μαΐου 2008

<https://www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities/optional-protocol-to-the-convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities.html>

Το OPCRPD είναι μια παράλληλη συμφωνία με τη Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες (CRPD). Το OPCRPD θεσπίζει έναν μηχανισμό μεμονωμένων καταγγελιών για την CRPD.

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη του OPCRPD συμφωνούν να αναγνωρίσουν την αρμοδιότητα της Επιτροπής για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες να εξετάσουν τις καταγγελίες ατόμων ή ομάδων που διεκδικούν τα δικαιώματά τους δυνάμει της Σύμβασης που έχουν παραβιαστεί. Η επιτροπή μπορεί να ζητήσει πληροφορίες και να υποβάλει συστάσεις σε ένα κράτος. Τα συμβαλλόμενα κράτη μπορούν να επιτρέψουν στην επιτροπή να διερευνήσει, να υποβάλει έκθεση και να διατυπώσει συστάσεις για «σοβαρές ή συστηματικές παραβιάσεις» της CRPD. Τα συμβαλλόμενα κράτη μπορούν να εξαιρεθούν από την υποχρέωση αυτή κατά την υπογραφή ή την επικύρωση.

Η εποπτεία του OPCRPD. Η Επιτροπή για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία είναι μια ομάδα εμπειρογγνωμόνων για τα ανθρώπινα δικαιώματα που είναι επιφορτισμένοι με την εποπτεία του OPCRPD.

ΜΕΡΟΣ II

Δίκαιο της
Ευρωπαϊκής Ένωσης

1. Ανθρώπινα Δικαιώματα και Δικαιώματα του Παιδιού

1.1. Θεμελιώδη Δικαιώματα του Ανθρώπου και Δικαιώματα του Παιδιού

Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ)

Επικεφαλής των κρατών μελών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

Υπογράφηκε στις 13 Δεκεμβρίου 2007

https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0023.02 / DOC_1 & format = PDF

Η ΣΕΕ είναι μία από τις κύριες Συνθήκες της ΕΕ. Η ΣΕΕ αποτελεί τη βάση του κοινοτικού δικαίου, καθορίζοντας τις γενικές αρχές του σκοπού της ΕΕ, τη διακυβέρνηση των κεντρικών θεσμών της, καθώς και τους κανόνες για την εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφάλειας.

Η ΣΕΕ παρέχει μια γενική αρχή ότι πρέπει να γίνονται σεβαστά τα δικαιώματα του παιδιού: η ΕΕ συμβάλλει στην ειρήνη, στην ασφάλεια, στη βιώσιμη ανάπτυξη της γης, στην αλληλεγγύη και στον αμοιβαίο σεβασμό μεταξύ των λαών, στο ελεύθερο και δίκαιο εμπόριο, στην εξάλειψη της φτώχειας και στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ιδίως τα δικαιώματα του παιδιού, καθώς και στην αυστηρή τήρηση και ανάπτυξη του διεθνούς δικαίου, συμπεριλαμβανομένου του σεβασμού των αρχών του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών (άρθρο 3 παράγραφος 5).

Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΤΕΥ) Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Νομικά δεσμευτική από την 1η Δεκεμβρίου 2009

https://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_en.pdf

Οι διατάξεις του Χάρτη απευθύνονται στα θεσμικά όργανα και

τους οργανισμούς της Ένωσης λαμβάνοντας δεόντως υπόψη την αρχή της επικουρικότητας και στα κράτη μέλη μόνο όταν εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης. Επομένως, σέβονται τα δικαιώματα, τηρούν τις αρχές και προωθούν την εφαρμογή τους σύμφωνα με τις αντίστοιχες εξουσίες τους (άρθρο 51).

Ο Χάρτης ισχύει για όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ.

Ο Χάρτης αποτελεί πρωταρχικό κοινοτικό δίκαιο. Ο Χάρτης κατοχυρώνει τα θεμελιώδη – πολιτικά, κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα και ελευθερίες για τους πολίτες και τους κατοίκους της ΕΕ στο δίκαιο της ΕΕ.

Ο Χάρτης παρέχει τα δικαιώματα του παιδιού, συμπεριλαμβανομένων των (άρθρου 24):

- ➔ απαγόρευση βασανιστηρίων και απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας. Κανείς δεν θα υφίσταται βασανιστήρια ή απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία (Άρθρο 4)
- ➔ το δικαίωμα στη μη διάκριση. Οποιαδήποτε διάκριση βάσει οποιουδήποτε λόγου όπως φύλο, φυλή, χρώμα, εθνοτική ή κοινωνική προέλευση, γενετικά χαρακτηριστικά, γλώσσα, θρησκεία ή πεποιθήσεις, πολιτική ή άλλη γνώμη, ιδιότητα μέλους εθνικής μειονότητας, περιουσία, γέννηση, αναπηρία, ηλικία ή σεξουαλικός προσανατολισμός απαγορεύεται (Άρθρο 21) ·
- ➔ το δικαίωμα σε τέτοια προστασία και φροντίδα που είναι αναγκαία για την ευημερία των παιδιών (Άρθρο 24).
- ➔ το δικαίωμα να εκφράζει ελεύθερα τις απόψεις. Αυτές οι απόψεις πρέπει να λαμβάνονται υπόψη σε θέματα που αφορούν παιδιά ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητα τους (Άρθρο 24).
- ➔ κάθε παιδί έχει το δικαίωμα να διατηρεί σε τακτική βάση προσωπική σχέση και άμεση επαφή με τους δύο γονείς του, εκτός αν αυτό αντίκειται στα συμφέροντά του (Άρθρο 24).
- ➔ σε όλες τις ενέργειες που αφορούν παιδιά, είτε προέρχονται από δημόσιες αρχές είτε από ιδιώτες, πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού (Άρθρο 24).

- απαγόρευση της παιδικής εργασίας και προστασία των νέων στην εργασία. Η ελάχιστη ηλικία εισδοχής στην εργασία δεν μπορεί να είναι χαμηλότερη από την ελάχιστη ηλικία εγκατάλειψης του σχολείου. Οι νέοι που γίνονται δεκτοί στην εργασία πρέπει να έχουν συνθήκες εργασίας κατάλληλες για την ηλικία τους και να προστατεύονται από την οικονομική εκμετάλλευση και κάθε εργασία που ενδέχεται να βλάψει την ασφάλειά τους, την υγεία ή τη σωματική, ψυχική, ηθική ή κοινωνική τους ανάπτυξη ή να επηρεάσει την εκπαίδευσή τους (Άρθρο 32).
- το δικαίωμα στην προστασία της οικογένειας. Η οικογένεια απολαμβάνει νομική, οικονομική και κοινωνική προστασία (άρθρο 33).

1.2. Επιμέλεια

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. (ΕΕ) 2019/1111 σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και θέματα γονικής μέριμνας και για τη διεθνή απαγωγή παιδιών (κανονισμός αναδιאτύπωσης των Βρυξελλών ΙΙα)

Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ανακηρύχθηκε στις 25 Ιουνίου 2019

Εφαρμογή από την 1η Αυγούστου 2022

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R1111&qid=1589277649758&from=EL>

Το Συμβούλιο ενέκρινε βελτιώσεις στον κανονισμό Βρυξέλλες ΙΙα που προστατεύει τα παιδιά στο πλαίσιο διασυννοριακών διαφορών σχετικά με τη γονική μέριμνα και την απαγωγή παιδιών. Οι νέοι κανόνες (κανονισμός αναδιאτύπωσης των Βρυξελλών ΙΙα) καθιστούν τις δικαστικές διαδικασίες σαφέστερες, ταχύτερες και αποτελεσματικότερες.

Όλα τα κράτη μέλη (εκτός της Δανίας) συμμετέχουν στην έγκριση και την εφαρμογή αυτού του αναθεωρημένου μέσου.

Ο κανονισμός αναδιτύπωσης των Βρυξελλών ΙΙα εφαρμόζεται μόνο σε διασυννομιτικές υποθέσεις εντός της ΕΕ. Καθορίζει κανόνες που κρίνουν ποια δικαστήρια της χώρας είναι αρμόδια για την αντιμετώπιση γαμικών διαφορών, τη γονική μέριμνα και την απαγωγή παιδιών σε διαφορές που αφορούν περισσότερες από μία χώρες. Διασφαλίζει ότι οι αποφάσεις που εκδίδονται σε μια χώρα της ΕΕ αναγνωρίζονται και εκτελούνται σε άλλη χώρα της ΕΕ.

Ο κανονισμός αναδιτύπωσης των Βρυξελλών ΙΙα εφαρμόζεται σε αστικές υποθέσεις διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού ή ακύρωσης γάμου. την ανάθεση, την άσκηση, την ανάθεση, τον περιορισμό ή τον τερματισμό της γονικής μέριμνας:

- δικαιώματα επιμέλειας και δικαιώματα πρόσβασης .
- κηδεμονία, επιμέλεια και παρόμοια ιδρύματα.
- τον ορισμό και τις λειτουργίες οποιουδήποτε ατόμου ή φορέα που έχει την ευθύνη του ατόμου ή της περιουσίας ενός παιδιού ή εκπροσωπεί ή βοηθά ένα παιδί
- την τοποθέτηση ενός παιδιού σε ίδρυμα ή ανάδοχη φροντίδα.
- μέτρα για την προστασία του παιδιού που σχετίζονται με τη διαχείριση, τη συντήρηση ή τη διάθεση της περιουσίας ενός παιδιού.

Ο κανονισμός αναδιτύπωσης των Βρυξελλών ΙΙα δεν ισχύει για:

- τη δημιουργία ή αμφισβήτηση μιας σχέσης γονέα-παιδιού.
- αποφάσεις για υιοθέτηση, προπαρασκευαστικά μέτρα για την υιοθέτηση ή ακύρωση ή ανάκληση υιοθεσίας.
- το όνομα και τα ονόματα ενός παιδιού.
- χειραφέτηση.
- υποχρεώσεις συντήρησης.
- καταπίστευμα ή διαδοχή.
- μέτρα που λαμβάνονται ως αποτέλεσμα ποινικών αδικημάτων που διαπράττονται από παιδιά.

Οι κύριες τροποποιήσεις του κανονισμού αναδιτύπωσης των Βρυξελλών ΙΙα περιλαμβάνουν:

- νέους κανόνες για την ακρόαση παιδιού.
- την κατάργηση της εκτελεστότητας για όλες τις αποφάσεις σχετικά με τη γονική μέριμνα.
- αναθεωρημένους κανόνες για υποθέσεις απαγωγής παιδιών εντός της ΕΕ.
- σαφέστερες διατάξεις για την τοποθέτηση παιδιού σε άλλο κράτος μέλος.
- εναρμονισμένοι κανόνες για τη διαδικασία εκτέλεσης.

Ο κανονισμός αναδιτύπωσης των Βρυξελλών ΙΙα παρέχει την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού σε όλες τις διαδικασίες:

- την προστασία του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού. Το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού πρέπει να ερμηνεύεται υπό το φως του άρθρου 24 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, της 20ης Νοεμβρίου 1989, όπως εφαρμόζεται από την εθνική νομοθεσία και διαδικασία (19 παράγραφος Προοίμιο);
- την προστασία του δικαιώματος του παιδιού να εκφράσει τις απόψεις του (39, 71 παράγραφος του Προοιμίου) ·
- την προστασία του δικαιώματος του παιδιού να διατηρεί την ταυτότητά του και το δικαίωμα διατήρησης επαφής με τους γονείς ή, ενδεχομένως, με άλλους συγγενείς, βάσει των άρθρων 8, 9 και 20 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (84 παράγραφος του Προοιμίου).

2. Δικαιώματα των αιτούντων άσυλο, των προσφύγων, των ανιθαγενών, των κατοίκων μακράς διαρκείας

2.1. Θεμελιώδη δικαιώματα των αιτούντων άσυλο, των προσφύγων και των ανιθαγενών

Οδηγία 2011/95/ΕΕ σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας (αναδιατύπωση).

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Διακηρύχθηκε στις 13 Δεκεμβρίου 2011
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32011L0095>

Η Οδηγία ισχύει για όλα τα κράτη μέλη, με εξαίρεση το Ηνωμένο Βασίλειο, την Ιρλανδία και τη Δανία.

Η Οδηγία για την αναγνώριση καθιερώνει κοινούς λόγους για τη χορήγηση διεθνούς προστασίας. Στόχος της είναι: 1) να θεσπιστούν κοινά πρότυπα για τον εντοπισμό πολιτών εκτός ΕΕ ή ανιθαγενών που πραγματικά χρήζουν διεθνούς προστασίας στην ΕΕ, είτε ως πρόσφυγες είτε ως δικαιούχοι επικουρικής προστασίας· 2) να διασφαλιστεί ότι τα άτομα αυτά μπορούν να χρησιμοποιούν ένα ελάχιστο επίπεδο παροχών και δικαιωμάτων σε όλες τις χώρες της ΕΕ.

Η Οδηγία για την αναγνώριση καθορίζει μια σειρά δικαιωμάτων:

- ➔ το δικαίωμα προστασίας από τη μη επαναπροώθηση·
- ➔ το δικαίωμα άδειας παραμονής, τα ταξιδιωτικά έγγραφα·
- ➔ την πρόσβαση στην απασχόληση·

- την πρόσβαση στην εκπαίδευση, την κοινωνική πρόνοια, την υγειονομική περίθαλψη·
- την πρόσβαση στη στέγαση·
- την πρόσβαση στις εγκαταστάσεις ένταξης.

Η Οδηγία για την αναγνώριση καθορίζει ειδικές εγγυήσεις για τα ασυνόδευτα παιδιά. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα (άρθρο 31):

- να εξασφαλίζουν την εκπροσώπηση των ασυνόδευτων ανηλίκων από νόμιμο κηδεμόνα ή, κατά περίπτωση, από οργανισμό υπεύθυνο για την περίθαλψη και την ευημερία ανηλίκων ή από οποιαδήποτε άλλη κατάλληλη εκπροσώπηση, βάσει νομοθεσίας ή δικαστικής απόφασης·
- να διασφαλίσει ότι οι ανάγκες του ανηλίκου τηρούνται δεόντως από τον διορισμένο κηδεμόνα ή επίτροπο· οι αρμόδιες αρχές προβαίνουν σε τακτικές αξιολογήσεις·
- να εξασφαλίσουν ότι οι ασυνόδευτοι ανήλικοι τοποθετούνται: είτε σε ενήλικους συγγενείς είτε σε ανάδοχες οικογένειες ή σε κέντρα εξειδικευμένα στην στέγαση ανηλίκων ή σε άλλα καταλύματα κατάλληλα για ανηλίκους·
- να διασφαλίζει ότι οι απόψεις του παιδιού λαμβάνονται υπόψη ανάλογα με την ηλικία και τον βαθμό ωριμότητάς του·
- να εξασφαλίζει ότι τα αδέρφια θα μένουν μαζί, λαμβανομένων υπόψη των συμφερόντων του ανηλίκου και, ιδίως, της ηλικίας του και του βαθμού ωριμότητάς του·
- να αρχίσουν να εντοπίζουν τα μέλη της οικογένειας των ασυνόδευτων ανηλίκων το συντομότερο δυνατό μετά τη χορήγηση διεθνούς προστασίας·
- να διασφαλίσουν ότι όσοι ασχολούνται με ασυνόδευτους ανηλίκους πρέπει να έχουν και να συνεχίζουν να λαμβάνουν την κατάλληλη εκπαίδευση σχετικά με τις ανάγκες των παιδιών αυτών.

Οδηγία 2013/32/ΕΕ σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (αναδιτύπωση) (Οδηγία για τις Διαδικασίες Ασύλου)

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Διακηρύχθηκε στις 26 Ιουνίου 2013
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/ALL/?uri=celex%3A32013L0032>

Η Οδηγία για τις Διαδικασίες Ασύλου ισχύει για όλα τα κράτη μέλη, εκτός από το Ηνωμένο Βασίλειο, την Ιρλανδία και τη Δανία.

Η Οδηγία για τις Διαδικασίες Ασύλου θεσπίζει κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και την απόσυρση της διεθνούς προστασίας - το καθεστώς του πρόσφυγα και την προστασία που παρέχεται σε άτομα που δεν είναι πρόσφυγες, αλλά θα κινδύνευαν σοβαρή βλάβη εάν επέστρεφαν στη χώρα καταγωγής τους.

Σύμφωνα με την Οδηγία για τις Διαδικασίες Ασύλου, οι χώρες της ΕΕ πρέπει να εξασφαλίσουν ότι οι αιτούντες:

- ➔ και οι αιτήσεις τους εξετάστηκαν μεμονωμένα, αντικειμενικά και αμερόληπτα·
- ➔ ενημερώνονται, σε γλώσσα που κατανοούν, για τη διαδικασία που ακολουθείται, για τα δικαιώματά τους και για την απόφαση που λαμβάνουν·
- ➔ πρέπει να τους δοθεί διερμηνέας για να τους βοηθήσει να εξηγήσει την περίπτωση τους, εάν χρειαστεί.
- ➔ έχουν το δικαίωμα να συμβουλευούνται νομικό σύμβουλο, με δικά τους έξοδα.
- ➔ έχουν δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου και έχουν δωρεάν νομική εκπροσώπηση κατά τη διάρκεια της προσφυγής τους·
- ➔ δεν μπορούν να κρατηθούν για τον μόνο λόγο ότι είναι αιτούντες ασύλου.

Η Οδηγία για τις Διαδικασίες Ασύλου θεσπίζει ειδικές εγγυήσεις για τα ασυνόδευτα παιδιά. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα (άρθρο 25):

- να εξασφαλίζουν ότι ένας κηδεμόνας εκπροσωπεί και βοηθά τον ασυνόδευτο ανήλικο για να τον διευκολύνει να επωφελείται από τα δικαιώματα του και να συμμορφώνεται με τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία·
- ο κηδεμόνας εκπληρώνει τα καθήκοντά του σύμφωνα με την αρχή του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού και διαθέτει την απαιτούμενη εμπειρογνωμοσύνη για το σκοπό αυτό·
- να εξασφαλίσει ότι ο κηδεμόνας έχει τη δυνατότητα να ενημερώνει τον ασυνόδευτο ανήλικο σχετικά με το περιεχόμενο και τις πιθανές συνέπειες της προσωπικής συνέντευξης·
- οι ασυνόδευτοι ανήλικοι έχουν δικαίωμα δωρεάν παροχής νομικών και διαδικαστικών πληροφοριών·
- κάθε ιατρική εξέταση για τον προσδιορισμό της ηλικίας του ασυνόδευτου ανήλικου πραγματοποιείται με πλήρη σεβασμό της αξιοπρέπειας του ατόμου, είναι η λιγότερο επεμβατική εξέταση και διεξάγεται από ειδικευμένους ιατρούς, οι οποίοι επιτρέπουν, στο μέτρο του δυνατού, αξιόπιστο αποτέλεσμα·
- να εξασφαλίζουν ότι οι ασυνόδευτοι ανήλικοι ενημερώνονται πριν από την εξέταση της αίτησής τους για διεθνή προστασία και σε γλώσσα που κατανοούν ή ευλόγως υποτίθεται ότι κατανοούν, την πιθανότητα να καθοριστεί η ηλικία τους με ιατρική εξέταση·
- να εξασφαλίσουν ότι οι ασυνόδευτοι ανήλικοι ή/και οι εκπρόσωποί τους συναινούν σε ιατρική εξέταση που διενεργείται για τον προσδιορισμό της ηλικίας των ανηλίκων·
- να εξασφαλίσει ότι η απόφαση απόρριψης αίτησης διεθνούς προστασίας από ασυνόδευτο ανήλικο που αρνήθηκε να υποβληθεί σε ιατρική εξέταση δεν βασίζεται μόνο στην άρνηση αυτή·

- ➔ να διασφαλιστεί ότι το καλύτερο συμφέρον του παιδιού αποτελεί πρωταρχικό μέλημα για τα κράτη μέλη κατά την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας.

Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 604/2013 για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα (αναδιатύπωση) (Κανονισμός Δουβλίνου III).

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Διακηρύχθηκε στις 26 Ιουνίου 2013

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/>

ALL/?uri=celex%3A32013R0604

Ο Κανονισμός του Δουβλίνου III εφαρμόζεται σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ.

Ο Κανονισμός του Δουβλίνου III ορίζει τη χώρα της ΕΕ που είναι υπεύθυνη για την εξέταση αίτησης ασύλου. Παρέχει καλύτερη προστασία στους αιτούντες μέχρι να καθοριστεί το καθεστώς τους. Δημιουργεί επίσης ένα νέο σύστημα για την ανίχνευση των πρώιμων προβλημάτων στα εθνικά συστήματα ασύλου ή υποδοχής και την αντιμετώπιση των πρωταρχικών τους προβλημάτων προτού εξελιχθούν σε πλήρεις κρίσεις.

Ο Κανονισμός του Δουβλίνου III θεσπίζει ειδικές εγγυήσεις για τα ασυνόδευτα παιδιά. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα (άρθρο 6):

- ➔ να διασφαλίζουν ότι το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού αποτελεί πρωταρχικό μέλημα για τα κράτη μέλη όσον αφορά όλες τις διαδικασίες που προβλέπονται στον παρόντα κανονισμό·
- ➔ να εξασφαλίζει ότι ένας κηδεμόνας εκπροσωπεί και/ή βοηθά ασυνόδευτο ανήλικο σε σχέση με όλες τις διαδικασίες που προβλέπονται στον παρόντα κανονισμό·

- να λάβουν δεόντως υπόψη τους ακόλουθους παράγοντες: 1) τις δυνατότητες επανένωσης της οικογένειας· 2) την ευημερία και την κοινωνική ανάπτυξη του ανηλίκου· 3) τα ζητήματα ασφάλειας και προστασίας, ιδίως όταν υπάρχει κίνδυνος του ανηλίκου να είναι θύμα εμπορίας ανθρώπων· 4) τις απόψεις του ανηλίκου, σύμφωνα με την ηλικία και την ωριμότητα του·
- όταν ο ασυνόδευτος ανήλικος έχει υποβάλει αίτηση για διεθνή προστασία, λαμβάνονται το ταχύτερο δυνατό τα κατάλληλα μέτρα για να εντοπιστούν τα μέλη της οικογένειας, τα αδέρφια ή οι συγγενείς του ασυνόδευτου ανηλίκου στο έδαφος των κρατών μελών, προστατεύοντας ταυτόχρονα το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού·
- να ζητήσει τη βοήθεια διεθνών ή άλλων συναφών οργανισμών και να διευκολύνει την πρόσβαση του ανηλίκου στις υπηρεσίες εντοπισμού τέτοιων οργανισμών.

Οδηγία 2013/33/ΕΕ σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιτύπωση) (Οδηγία για τις συνθήκες διαβίωσης).

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Διακηρύχθηκε στις 26 Ιουνίου 2013

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celx%3A32013L0033>

Η οδηγία για τις συνθήκες διαβίωσης ισχύει για όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ.

Η Οδηγία για τις συνθήκες διαβίωσης δημιουργεί κανόνες της ΕΕ για τους όρους διαβίωσης (ή «υποδοχής») για αιτούντες διεθνής προστασίας (αιτούντες άσυλο ή άτομα που ζητούν επικουρική προστασία) που περιμένουν να εξεταστεί η αίτησή τους. Η παρούσα οδηγία αποσκοπεί να εγγυηθεί ένα αξιοπρεπές βιοτικό επίπεδο για τους αιτούντες άσυλο στην ΕΕ και να διασφαλίσει την τήρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους.

Η οδηγία για τις συνθήκες διαβίωσης αποσκοπεί στην εναρμόνιση των συνθηκών υποδοχής σε ολόκληρη την ΕΕ. Οι συνθήκες αυτές περιλαμβάνουν την:

- πρόσβαση στη στέγαση, τα τρόφιμα, τα είδη ένδυσης, τα οικονομικά επιδόματα, το αξιοπρεπές βιοτικό επίπεδο και την ιατρική και ψυχολογική περίθαλψη·
- απασχόληση εντός 9 μηνών·
- εκπαίδευση για παιδιά κάτω των 18 ετών·

Η οδηγία για τις συνθήκες διαβίωσης θεσπίζει ειδικές εγγυήσεις για ανηλίκους και ασυνόδευτους ανηλίκους. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα:

- να χορηγούν στα ανήλικα τέκνα αιτούντων και ανήλικων αιτούντων πρόσβαση στο εκπαιδευτικό σύστημα υπό παρόμοιες συνθήκες με τη χώρα τους, εφόσον δεν εκτελείται πράγματι μέτρο απέλασης εναντίον τους ή των γονέων τους. Η εκπαίδευση αυτή μπορεί να παρέχεται σε κέντρα φιλοξενίας (άρθρο 14)·
- να διασφαλίσει ένα βιοτικό επίπεδο κατάλληλο για τη σωματική, ψυχική, πνευματική, ηθική και κοινωνική ανάπτυξη του ανηλίκου (άρθρο 23)·
- να λαμβάνει μέτρα ώστε να διασφαλίζεται ότι ένας κηδεμόνας εκπροσωπεί και βοηθά τον ασυνόδευτο ανήλικο για να επωφελείται από τα δικαιώματα και να συμμορφώνεται με τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στην παρούσα Οδηγία. Ο ασυνόδευτος ανήλικος ενημερώνεται αμέσως σχετικά με το διορισμό του κηδεμόνα του (άρθρο 24)·
- να εξασφαλίζουν ότι οι ανήλικοι έχουν πρόσβαση σε δραστηριότητες αναψυχής, συμπεριλαμβανομένων των παιχνιδιών και των δραστηριοτήτων αναψυχής που είναι κατάλληλες για την ηλικία τους εντός των κτιρίων και των κέντρων φιλοξενίας (άρθρο 24)·
- να εξασφαλίσουν πρόσβαση σε υπηρεσίες αποκατάστασης

ανηλίκων που έχουν πέσει θύματα οποιασδήποτε μορφής κακοποίησης, αμέλειας, εκμετάλλευσης, βασανιστήρια ή σκληρή, απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση ή που έχουν υποστεί ένοπλες συγκρούσεις και να εξασφαλίσουν την ανάπτυξη και την παροχή της κατάλληλης μέριμνας για την ψυχική υγεία, με παροχή συμβουλών όταν απαιτείται (άρθρο 24).

- ➔ να εξασφαλίζουν ότι τα ανήλικα τέκνα αιτούντων ή αιτούντων ανηλίκων έχουν κατατεθεί στους γονείς τους, στα άγαμα αδέρφια τους ή στον ενήλικα που είναι υπεύθυνος για αυτά, είτε από το νόμο είτε από την πρακτική του οικείου κράτους μέλους, υπό τον όρο ότι είναι προς το βέλτιστο συμφέρον των ανηλίκων (άρθρο 24).

Κανονισμός (ΕΕ) 2016/399 περί κώδικα της Ένωσης σχετικά με το καθεστώς διέλευσης προσώπων από τα σύνορα (κωδικοποιημένο κείμενο) (Κώδικας Συνόρων του Σένγκεν).

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Διακηρύχθηκε στις 9 Μαρτίου 2016

[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32016R0399)

[ALL/?uri=CELEX%3A32016R0399](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32016R0399)

Η Βουλγαρία, η Κύπρος, η Κροατία και η Ρουμανία δεν είναι ακόμη πλήρη μέλη του Κώδικα Σένγκεν, αλλά πρέπει να ακολουθούν τους κανόνες σχετικά με τους ελέγχους στα εξωτερικά σύνορα.

Ο Κώδικας Συνόρων του Σένγκεν διέπει τη διέλευση των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ και την απουσία συνοριακών ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα.

Ο Κώδικας Συνόρων του Σένγκεν ορίζει ότι σε περίπτωση προβλεπόμενης παραμονής στο έδαφος μιας χώρας του Σένγκεν, για μέγιστη περίοδο 90 ημερών σε περίοδο 180 ημερών, οι υπήκοοι τρίτων χωρών πρέπει:

- ➔ να είναι κάτοχοι έγκυρου ταξιδιωτικού εγγράφου και βίζας, εφόσον απαιτείται.

- δικαιολογούν το σκοπό και τους όρους της προβλεπόμενης παραμονής τους και αποδεικνύουν ότι διαθέτουν επαρκή μέσα διαβίωσης·
- να μην αποτελέσουν αντικείμενο καταχώρισης στο Σένγκεν SIS για άρνηση εισόδου· και
- να μην θεωρείται απειλή για τη δημόσια πολιτική, την εσωτερική ασφάλεια, τη δημόσια υγεία ή τις διεθνείς σχέσεις οποιασδήποτε από τις χώρες της ΕΕ.

Ο κώδικας συνόρων του Σένγκεν ορίζει ότι στον τομέα χωρίς ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα (δηλαδή στον χώρο Σένγκεν, με εξαίρεση τη Βουλγαρία, την Κροατία, την Κύπρο και τη Ρουμανία):

- κάθε πρόσωπο οποιασδήποτε εθνικότητας μπορεί να διέλθει από τα εσωτερικά σύνορα χωρίς να διενεργηθούν συνοριακοί έλεγχοι·
- οι εθνικές αστυνομικές αρχές έχουν το δικαίωμα να διενεργούν αστυνομικούς ελέγχους, ακόμη και στην συνοριακή περιοχή, υπό την επιφύλαξη ειδικών κανόνων και περιορισμών·
- οι χώρες τις περιοχής που δεν έχουν ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα πρέπει να απομακρύνουν όλα τα εμπόδια για την ομαλή ροή της κυκλοφορίας στα οδικά σημεία διέλευσης στα εσωτερικά σύνορα και ιδίως τα όρια ταχύτητας που δεν βασίζονται αποκλειστικά σε λόγους οδικής ασφάλειας.

Ο κώδικας συνόρων του Σένγκεν προβλέπει ειδικούς κανόνες για τους ελέγχους ανηλίκων και ασυνόδευτων ανηλίκων (Παράρτημα VII, άρθρο 6):

- οι ανήλικοι που διέρχονται εξωτερικά σύνορα υπόκεινται στους ίδιους ελέγχους εισόδου και εξόδου με τους ενήλικες·
- οι συνοριοφύλακες δίνουν ιδιαίτερη προσοχή στους ανηλίκους, είτε ταξιδεύουν συνοδευόμενοι είτε ασυνόδευτοι·
- στην περίπτωση των συνοδών ανηλίκων, ο συνοριοφύλακας

ελέγχει ότι τα πρόσωπα που συνοδεύουν τους ανηλίκους έχουν γονική μέριμνα για αυτά, ιδίως όταν οι ανήλικοι συνοδεύονται από έναν μόνο ενήλικα και υπάρχουν σοβαροί λόγοι να υποψιάζεται ότι ενδέχεται να έχουν παραγραφεί παρανόμως από την επιμέλεια προσώπου που ασκεί νόμιμα γονική μέριμνα για αυτά τα παιδιά. Στην τελευταία περίπτωση, ο συνοριοφύλακας διενεργεί περαιτέρω έρευνα για να ανιχνεύσει τυχόν ασυνέπειες ή αντιφάσεις στις παρεχόμενες πληροφορίες.

- ➔ στην περίπτωση ανηλίκων που ταξιδεύουν ασυνόδευτοι, οι συνοριοφύλακες εξασφαλίζουν, μέσω εμπεριστατωμένων ελέγχων στα ταξιδιωτικά έγγραφα και στα δικαιολογητικά έγγραφα, ότι οι ανήλικοι δεν εγκαταλείπουν το έδαφος ενάντια στις επιθυμίες του προσώπου που έχει γονική μέριμνα για αυτούς·
- ➔ Τα κράτη μέλη ορίζουν εθνικά σημεία επαφής για διαβουλεύσεις σχετικά με τους ανηλίκους και ενημερώνουν σχετικά την Επιτροπή. Ο κατάλογος αυτών των εθνικών σημείων επαφής τίθεται στη διάθεση των κρατών μελών από την Επιτροπή.

2.2. Θεμελιώδη δικαιώματα των κατοίκων μακράς διαρκείας

Οδηγία 2003/109/ΕΚ σχετικά με το καθεστώς υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι είναι επί μακρόν διαμένοντες (Οδηγία για τους Επί Μακρόν Διαμένοντες).

Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Διακηρύχθηκε στις 25 Νοεμβρίου 2003
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/ALL/?uri=CELEX%3A32003L0109>

Η Οδηγία για τους Επί Μακρόν Διαμένοντες ισχύει για όλα τα κράτη μέλη, με εξαίρεση το Ηνωμένο Βασίλειο, την Ιρλανδία ή τη Δανία, τα οποία διαθέτουν ειδικές ρυθμίσεις για την πολιτική μετανάστευσης και ασύλου.

Η Οδηγία για τους Επί Μακρόν Διαμένοντες καθορίζει τους όρους και τις προϋποθέσεις χορήγησης και ανάκλησης του καθεστώτος παραμονής μακράς διαρκείας σε υπηκόους τρίτων χωρών και διαμένουν νομίμως στη χώρα της ΕΕ για τουλάχιστον 5 έτη. Καθορίζει τα δικαιώματά τους και τους τομείς στους οποίους απολαμβάνουν ίση μεταχείριση με τους πολίτες της ΕΕ, και διευκρινίζει τους όρους που ισχύουν σε περίπτωση που επιθυμούν να μεταβούν σε άλλη χώρα της ΕΕ.

Η Οδηγία για τους Επί Μακρόν Διαμένοντες δεν ισχύει για ορισμένες κατηγορίες υπηκόων τρίτων χωρών, όπως φοιτητές ή άτομα που εργάζονται προσωρινά ως αυτοαπασχολούμενοι ή εποχιακοί εργαζόμενοι.

Η Οδηγία για τους Επί Μακρόν Διαμένοντες καθιερώνει προϋποθέσεις για την απόκτηση καθεστώτος κατοίκου μακράς διαρκείας:

- ➔ οι πολίτες τρίτων χωρών πρέπει να έχουν ζήσει νόμιμα και συνεχώς σε μια χώρα της ΕΕ για 5 χρόνια·
- ➔ απουσίες που δεν υπερβαίνουν τους 6 διαδοχικούς μήνες και δεν υπερβαίνουν τους 10 μήνες επιτρέπονται για όλη την περίοδο κατά τον υπολογισμό των 5 ετών·
- ➔ οι υπήκοοι τρίτων χωρών πρέπει να αποδείξουν ότι έχουν σταθερούς και τακτικούς οικονομικούς πόρους για να στηρίξουν τον εαυτό τους και την οικογένειά τους και να έχουν ασφάλιση ασθένειας·
- ➔ οι εθνικές αρχές πρέπει να λάβουν απόφαση σχετικά με τις αιτήσεις, συνοδευόμενες από τα σχετικά έγγραφα, εντός 6 μηνών από την παραλαβή τους·
- ➔ οι αρχές μπορούν να αρνηθούν τη χορήγηση καθεστώτος κατοίκου για λόγους δημόσιας τάξης ή δημόσιας ασφάλειας, αλλά όχι για οικονομικούς λόγους·
- ➔ οι επιτυχείς αιτούντες λαμβάνουν άδεια διαμονής που ισχύει για τουλάχιστον 5 έτη και είναι αυτομάτως ανανεώσιμη.

Η οδηγία καθιερώνει τα δικαιώματα των επί μακρόν διαμένοντες:

- ➔ οι κάτοικοι μακράς διαρκείας απολαμβάνουν ίσης μεταχείρισης με τους υπηκόους της χώρας σε τομείς όπως η απασχόληση, η εκπαίδευση, η κοινωνική ασφάλιση, η φορολογία και η ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι χώρες της ΕΕ μπορούν να περιορίσουν αυτή την ίση μεταχείριση.
- ➔ οι κάτοικοι μακράς διαρκείας μπορούν να μεταναστεύσουν για να ζήσουν, να εργαστούν ή να σπουδάσουν σε άλλη χώρα της ΕΕ για περισσότερο από 3 μήνες, εφόσον πληρούν ορισμένες προϋποθέσεις. Μπορούν να συνοδεύονται από τα μέλη της οικογένειάς τους.

Η Οδηγία για τους Επί Μακρόν Διαμένοντες προβλέπει ότι τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξακολουθήσουν να υπόκεινται στην υποχρέωση πρόσβασης των ανηλίκων στο εκπαιδευτικό σύστημα υπό όρους παρόμοιους με εκείνους που προβλέπονται για τους υπηκόους τους.

2.3. Οικογενειακή επανένωση

Οδηγία/ 2003/86/ΕΚ σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης (Οδηγία για την Οικογενειακή Επανένωση).

Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Διακηρύχθηκε στις 22 Σεπτεμβρίου 2003

[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/ALL/? uri = celx%3A32003L0086](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/ALL/?uri=celx%3A32003L0086)

Η Οδηγία για την Οικογενειακή Επανένωση εφαρμόζεται σε όλα τα κράτη μέλη, με εξαίρεση την Ιρλανδία, τη Δανία και το Ηνωμένο Βασίλειο.

Η Οδηγία για την Οικογενειακή Επανένωση θεσπίζει κοινούς κανόνες δικαίου σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης. Η πρόθεση είναι να δοθεί η δυνατότητα στα μέλη της οικογένει-

ας υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα στο έδαφος της ΕΕ να ενταχθούν στη χώρα της ΕΕ στην οποία διαμένουν.

Η Οδηγία για την Οικογενειακή Επανένωση θεσπίζει τους όρους για την οικογενειακή επανένωση:

- ➔ Οι υπήκοοι τρίτων χωρών που διαθέτουν άδεια διαμονής τουλάχιστον μία φορά σε μία από τις χώρες της ΕΕ και έχουν τη νόμιμη επιλογή μακροχρόνιας διαμονής μπορούν να υποβάλουν αίτηση οικογενειακής επανένωσης·
- ➔ Η οδηγία δεν ισχύει για τα μέλη της οικογενείας ενός πολίτη της ΕΕ ή για υπηκόους τρίτων χωρών οι οποίοι ζητούν αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα, η αίτηση του οποίου δεν έχει ακόμη φτάσει σε τελική απόφαση ή οι οποίοι υπόκεινται σε προσωρινή προστασία·
- ➔ Οι ακόλουθοι είναι κατάλληλοι για οικογενειακή επανένωση: 1) ο σύζυγος του αιτητή, 2) τα ανήλικα τέκνα του ζευγαριού (δηλαδή τα άγαμα παιδιά κάτω από τη νόμιμη ηλικία στη σχετική χώρα της ΕΕ) ή ενός μέλους του ζευγαριού όπου έχει την επιμέλεια και τα παιδιά εξαρτώνται από αυτό, συμπεριλαμβανομένων υιοθετημένων παιδιών·
- ➔ Οι χώρες της ΕΕ παραμένουν ελεύθερες να επιτρέπουν, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, την οικογενειακή επανένωση: 1) των συγγενών πρώτου βαθμού (πατέρας και μητέρα του αλλοδαπού)· 2) άγαμα παιδιά άνω της ηλικίας της ενηλικίωσης της χώρας· 3) μη έγγαμο ζευγάρι.
- ➔ η πολυγαμία δεν αναγνωρίζεται· μόνο ένας σύζυγος μπορεί να επωφεληθεί από το δικαίωμα επανένωσης. Παρομοίως, τα παιδιά των μη επιλέξιμων συζύγων αποκλείονται από το δικαίωμα στην επανένωση, εκτός αν τα συμφέρόντά τους το δικαιολογούν·
- ➔ Οι χώρες της ΕΕ επιτρέπεται να απαιτούν από τον υπήκοο τρίτης χώρας και τον/την σύζυγό του να είναι ελάχιστης ηλικίας (με ανώτατο όριο 21 έτη), προτού μπορέσουν να ασκήσουν το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης.

Η Οδηγία για την Οικογενειακή Επανένωση θεσπίζει ειδικές εγγυήσεις για τους ασυνόδευτους ανηλίκους. Τα Κράτη Μέλη (άρθρο 9):

- επιτρέπουν την είσοδο και τη διαμονή των οικογενειών πρώτου βαθμού στην οικογένεια του/της χωρίς να εφαρμόζουν τους όρους του άρθρου 4(2)(α) (συγγενείς στην άμεση αύξουσα γραμμή του χορηγού ή του/της συζύγου του, όπου εξαρτώνται από αυτούς και δεν απολαμβάνουν την κατάλληλη οικογενειακή υποστήριξη στη χώρα προέλευσης)·
- μπορεί να επιτρέψουν την είσοδο και διαμονή για λόγους οικογενειακής επανένωσης του νόμιμου κηδεμόνα του ή οποιουδήποτε άλλου μέλους της οικογένειας, όπου ο πρόσφυγας δεν έχει συγγενείς πρώτου βαθμού ή δεν μπορούν να εντοπιστούν τέτοιοι συγγενείς.

2.4. Επαναπατρισμός και Επιστροφή

Οδηγία 2008/115/ΕΚ σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών (Οδηγία για την Επιστροφή).

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Διακηρύχθηκε στις 16 Δεκεμβρίου 2008
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A32008L0115>

Η Οδηγία για την Επιστροφή εφαρμόζεται σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ με εξαίρεση την Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο και τις ακόλουθες χώρες εκτός Σένγκεν: Ισλανδία, Λιχτενστάιν, Νορβηγία και Ελβετία.

Η Οδηγία για την Επιστροφή θεσπίζει ένα κοινό σύνολο κανόνων για την επιστροφή υπηκόων τρίτων χωρών που δεν πληρούν

ή δεν πληρούν πλέον τις προϋποθέσεις εισόδου, παραμονής ή διαμονής στο έδαφος οποιουδήποτε κράτους της ΕΕ και τις σχετικές διαδικαστικές εγγυήσεις, ενθαρρύνοντας ταυτόχρονα την εθελοντική επιστροφή των παράτυπων μεταναστών. Σκοπός του είναι να διασφαλίσει ότι η ΕΕ διαθέτει μια αποτελεσματική και ανθρώπινη πολιτική επιστροφής ως απαραίτητο στοιχείο μιας καλά διαχειριζόμενης μεταναστευτικής πολιτικής.

Η Οδηγία για την Επιστροφή αποσκοπεί στον περιορισμό της κράτησης ασυνόδευτων ανηλίκων και οικογενειών και καθορίζει τους κατάλληλους όρους κράτησης (άρθρα 10, 17):

- ➔ πριν αποφασίσει να εκδώσει απόφαση επιστροφής για ασυνόδευτο ανήλικο, βοήθεια από άλλους αρμόδιους φορείς εκτός από τις αρχές που επιβάλλουν την επιστροφή χορηγείται λαμβάνοντας δεόντως υπόψη το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού·
- ➔ πριν από την απομάκρυνση ασυνόδευτου ανηλίκου από το έδαφος κράτους μέλους, οι αρχές αυτού του κράτους μέλους θα πρέπει να βεβαιωθούν ότι θα επιστραφούν σε μέλος της οικογένειάς του, διορισμένο κηδεμόνα ή κατάλληλες εγκαταστάσεις υποδοχής στο κράτος επιστροφής·
- ➔ οι ασυνόδευτοι ανήλικοι και οι οικογένειες με ανηλίκους κρατούνται μόνο ως έσχατη λύση και για το συντομότερο δυνατό χρονικό διάστημα·
- ➔ οι οικογένειες που κρατούνται εν αναμονή της απομάκρυνσης πρέπει να διαθέτουν χωριστά καταλύματα που να εξασφαλίζουν επαρκή προστασία της ιδιωτικής ζωής·
- ➔ οι ανήλικοι υπό κράτηση πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να ασκούν δραστηριότητες αναψυχής, συμπεριλαμβανομένων ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων κατάλληλων για την ηλικία τους και έχουν, ανάλογα με τη διάρκεια της παραμονής τους, πρόσβαση στην εκπαίδευση·
- ➔ οι ασυνόδευτοι ανήλικοι παρέχονται στο μέτρο του δυνατού καταλύματα σε ιδρύματα που διαθέτουν προσωπικό και

εγκαταστάσεις που λαμβάνουν υπόψη τις ανάγκες των ατόμων της ηλικίας τους·

- το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού αποτελεί πρωταρχική μέριμνα στο πλαίσιο της κράτησης ανηλίκων εν αναμονή της επιστροφής.

3. Παιδιά ως θύματα βίας

3.1. Παιδιά στρατιώτες

Οδηγίες της ΕΕ Δικαιώματα των παιδιών σε ένοπλες συγκρούσεις (Κατευθυντήριες γραμμές).

Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Εγκρίθηκε στις 8 Δεκεμβρίου 2003

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM%3Ar10113>

Οι κατευθυντήριες γραμμές εφαρμόζονται σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ.

Οι κατευθυντήριες γραμμές δεσμεύουν τα κράτη μέλη της ΕΕ:

- να επιληφθούν των βραχυπρόθεσμων, μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων επιπτώσεων των ένοπλων συγκρούσεων στα παιδιά·
- να πείσουν κυβερνήσεις και οργανισμούς σε όλο τον κόσμο να εφαρμόσουν το ανθρωπιστικό δίκαιο και τα ανθρώπινα δικαιώματα που προστατεύουν τα παιδιά από τις συνέπειες των ένοπλων συγκρούσεων·
- να σταματήσουν τη στρατολόγηση παιδιών σε ένοπλες δυνάμεις και την ατιμωρησία για εγκλήματα κατά των παιδιών.

3.2. Εμπορία ανθρώπων

Οδηγία 2011/36/ΕΕ για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου (Οδηγία κατά της Εμπορίας Ανθρώπων).

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Διακρύχτηκε στις 5 Απριλίου 2011

[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A32011L0036)

[TXT/?uri=CELEX%3A32011L0036](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A32011L0036)

Η Οδηγία κατά της Εμπορίας Ανθρώπων ισχύει για όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ.

Η Οδηγία κατά της Εμπορίας Ανθρώπων ορίζει ελάχιστους κανόνες όσον αφορά τον ορισμό των ποινικών αδικημάτων και των κυρώσεων στον τομέα της εμπορίας ανθρώπων. Εισάγει επίσης κοινές διατάξεις, λαμβανομένης υπόψη της διάστασης του φύλου, προκειμένου να ενισχυθεί η πρόληψη αυτού του εγκλήματος και η προστασία των θυμάτων αυτών.

Οδηγία κατά της Εμπορίας Ανθρώπων ορίζει ότι:

- ➔ οι ακόλουθες εκ προθέσεως πράξεις τιμωρούνται: η πρόσληψη, η μετακίνηση, η μεταφορά, η στέγαση ή η υποδοχή προσώπων με βία για σκοπούς εκμετάλλευσης·
- ➔ η εκμετάλλευση περιλαμβάνει τουλάχιστον: 1) σεξουαλική εκμετάλλευση ή πορνεία· 2) καταναγκαστική εργασία ή υπηρεσίες (συμπεριλαμβανομένης της επαιτίας, της δουλείας, της εκμετάλλευσης εγκληματικών δραστηριοτήτων ή της συγκομιδής οργάνων)·
- ➔ η μέγιστη ποινή για αυτά τα αδικήματα θα πρέπει να είναι τουλάχιστον 5 έτη φυλάκιση και τουλάχιστον 10 έτη σε περίπτωση επιβαρυντικών περιστάσεων, για παράδειγμα εάν το αδίκημα διαπράχθηκε σε ιδιαίτερα ευάλωτα θύματα (όπως παιδιά) ή εάν διαπράχθηκε από εγκληματική οργάνωση·

- τα θύματα λαμβάνουν βοήθεια πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την ποινική διαδικασία, έτσι ώστε να μπορούν να ασκούν τα δικαιώματα που τους απονέμονται στο πλαίσιο του ποινικού καθεστώτος των θυμάτων. Η βοήθεια αυτή μπορεί να συνίσταται στην υποδοχή σε καταφύγιο ή στην παροχή ιατρικής και ψυχολογικής βοήθειας και υπηρεσιών πληροφόρησης και διερμηνείας.

Η Οδηγία κατά της Εμπορίας Ανθρώπων καθιερώνει ειδική βοήθεια, υποστήριξη και προστασία των παιδιών θυμάτων. Τα κράτη μέλη:

- εξασφαλίζουν ότι, όταν η ηλικία ενός προσώπου που υπόκειται σε εμπορία ανθρώπων είναι αβέβαιη και υπάρχουν λόγοι να πιστεύεται ότι το άτομο είναι παιδί, θεωρείται ότι το παιδί είναι παιδί για να έχει άμεση πρόσβαση σε βοήθεια, στήριξη και προστασία (άρθρο 13).
- μεριμνούν ώστε οι συγκεκριμένες δράσεις που θα βοηθήσουν και θα στηρίξουν βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα τα παιδιά θύματα στην σωματική και ψυχοκοινωνική τους ανάκαμψη θα αναληφθούν μετά από ατομική αξιολόγηση των ειδικών συνθηκών κάθε συγκεκριμένου παιδιού θύματος, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τις απόψεις του παιδιού, τις ανάγκες και τις ανησυχίες για την εξεύρεση μιας βιώσιμης λύσης για το παιδί (άρθρο 14).
- παρέχουν πρόσβαση στην εκπαίδευση παιδιών θυμάτων και των παιδιών των θυμάτων (άρθρο 14).
- ορίζουν κηδεμόνα ή αντιπρόσωπο θύματος από τη στιγμή που το παιδί έχει εντοπιστεί από τις αρχές στις οποίες, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, οι κάτοχοι γονικής μέριμνας, λόγω σύγκρουσης συμφερόντων μεταξύ αυτών και του θύματος, αποκλείονται, εξασφαλίζοντας το καλύτερο συμφέρον του παιδιού και/ή την εκπροσώπηση του παιδιού (άρθρο 14).
- λαμβάνουν μέτρα για την παροχή βοήθειας και υποστήριξης στην οικογένεια ενός παιδιού όταν η οικογένεια βρίσκεται στο έδαφος των κρατών μελών (άρθρο 14).

- εξασφαλίζουν ότι στις ποινικές έρευνες και διαδικασίες οι αρμόδιες αρχές ορίζουν αντιπρόσωπο για το θύμα εμπορίας, όταν οι εθνικοί νόμοι απαγορεύουν στους κατόχους γονικής μέριμνας να εκπροσωπούν το παιδί λόγω σύγκρουσης συμφερόντων μεταξύ αυτών και του παιδιού θύματος (άρθρο 15).
- διασφαλίζουν ότι τα παιδιά-θύματα έχουν πρόσβαση χωρίς καθυστέρηση στην ελεύθερη παροχή νομικής συμβουλής και στην ελεύθερη νομική εκπροσώπηση, συμπεριλαμβανομένης της απαίτησης αποζημίωσης, εκτός εάν διαθέτουν επαρκείς οικονομικούς πόρους (άρθρο 15).
- διασφαλίζουν ότι οι ποινικές έρευνες και οι συνεντεύξεις με το παιδί θύμα: 1) γίνονται χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση, αφού τα γεγονότα έχουν αναφερθεί στις αρμόδιες αρχές· 2) πραγματοποιούνται σε χώρους σχεδιασμένους ή προσαρμοσμένους για το σκοπό αυτό· 3) εκτελούνται, όπου απαιτείται, από ή μέσω επαγγελματιών που έχουν εκπαιδευτεί για το σκοπό αυτό· 4) τα ίδια πρόσωπα, εάν είναι δυνατόν και όπου χρειάζεται, να διεξάγουν όλες τις συνεντεύξεις με το παιδί θύμα· 5) ο αριθμός των συνεντεύξεων είναι όσο το δυνατόν περιορισμένος και οι συνεντεύξεις διεξάγονται μόνο όταν αυτό είναι απολύτως απαραίτητο για τους σκοπούς των ποινικών ερευνών και διαδικασιών· 6) το παιδί θύμα μπορεί να συνοδεύεται από έναν εκπρόσωπο ή, κατά περίπτωση, από έναν ενήλικα της επιλογής του παιδιού, εκτός αν έχει ληφθεί αιτιολογημένη απόφαση σχετικά με το αντίθετο· 7) μπορεί να καταγραφεί βίντεο και οι εν λόγω βιντεοσκοπημένες συνεντεύξεις να μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως αποδεικτικά στοιχεία σε ποινικές διαδικασίες, σύμφωνα με τους κανόνες της εθνικής τους νομοθεσίας (άρθρο 15).
- εξασφαλίζουν ότι σε ποινικές διαδικασίες: 1) η ακρόαση πραγματοποιείται χωρίς την παρουσία του κοινού· 2) το παιδί θύμα μπορεί να ακουστεί στην αίθουσα του δικαστηρίου χωρίς να παρίσταται, ιδίως μέσω της χρήσης κατάλληλων τεχνολογιών επικοινωνίας (άρθρο 15).

Η Οδηγία κατά της Εμπορίας Ανθρώπων θεσπίζει ειδική βοήθεια, υποστήριξη και προστασία των ασυνόδευτων ανηλίκων. Τα κράτη μέλη να λάβουν τα αναγκαία μέτρα (άρθρο 16):

- να διασφαλίσουν ότι, όπου ενδείκνυται, διορίζεται κηδεμόνας για τα ασυνόδευτα παιδιά θύματα εμπορίας ανθρώπων·
- να εξασφαλίζουν ότι, σε ποινικές έρευνες και διαδικασίες, σύμφωνα με το ρόλο των θυμάτων στο σχετικό σύστημα δικαιοσύνης, οι αρμόδιες αρχές ορίζουν έναν κηδεμόνα όταν το παιδί είναι ασυνόδευτο ή χωρισμένο από την οικογένειά του.

Οδηγία 2004/81/ΕΚ σχετικά με τον τίτλο παραμονής που χορηγείται στους υπηκόους τρίτων χωρών θύματα εμπορίας ανθρώπων ή συνέργειας στην παράτυπη μετανάστευση, οι οποίοι συνεργάζονται με τις αρμόδιες αρχές (Άδεια Παραμονής για την Οδηγία VHT).

Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Διακηρύχθηκε στις 29 Απριλίου 2004

[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32004L0081)

[ALL/?uri=CELEX%3A32004L0081](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32004L0081)

Η Άδεια Παραμονής για την Οδηγία VHT ισχύει για όλα τα κράτη μέλη, εκτός από το Ηνωμένο Βασίλειο, την Ιρλανδία και τη Δανία.

Η Άδεια Παραμονής για την Οδηγία VHT καθορίζει τους όρους χορήγησης αδειών παραμονής περιορισμένης διάρκειας, σε συνάρτηση με τη διάρκεια της σχετικής εθνικής διαδικασίας, σε υπηκόους τρίτων χωρών που συνεργάζονται για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων ή για την καταπολέμηση της παράτυπης μετανάστευσης.

Η Άδεια Παραμονής για την Οδηγία VHT ισχύει για υπηκόους τρίτων χωρών, ανεξάρτητα από το αν εισήλθαν παράνομα στην ΕΕ. Οι άδειες μπορούν να χορηγηθούν σε όσους έχουν ενηλικιωθεί στην αντίστοιχη χώρα της ΕΕ και μπορούν να απευθυνθούν

σε παιδιά υπό τους όρους που ορίζονται από την εθνική νομοθεσία.

Άδεια Παραμονής για την Οδηγία VHT καθορίζει τους όρους για την έκδοση προσωρινής ανανεώσιμης άδειας διαμονής, ισχύος τουλάχιστον 6 μηνών, που θα εκδοθεί εάν:

- η παρουσία του θύματος μπορεί να βοηθήσει στην έρευνα·
- το θύμα έχει επιδείξει σαφή πρόθεση συνεργασίας·
- το θύμα διέκοψε κάθε επαφή με εκείνους που ήταν ύποπτοι για τα συγκεκριμένα αδικήματα.

Η Άδεια Παραμονής για την Οδηγία VHT θεσπίζει ειδικές εγγυήσεις για ανηλίκους και ασυνόδευτους ανηλίκους. Τα κράτη μέλη (άρθρο 10):

- εξασφαλίζουν ότι η διαδικασία είναι κατάλληλη για την ηλικία και την ωριμότητα του παιδιού. Ειδικότερα, εάν θεωρούν ότι είναι προς το συμφέρον του παιδιού, μπορούν να παρατείνουν την περίοδο·
- εξασφαλίζουν ότι οι ανήλικοι έχουν πρόσβαση στο εκπαιδευτικό σύστημα υπό τους ίδιους όρους με τους ιθαγενείς. Τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν ότι η πρόσβαση αυτή πρέπει να περιορίζεται στο δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα.
- Στην περίπτωση υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι είναι ασυνόδευτοι ανήλικοι, τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για να διαπιστώσουν την ταυτότητα, την εθνικότητα και το γεγονός ότι είναι ασυνόδευτοι. Καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια, ώστε να εντοπίσουν τις οικογένειές τους το συντομότερο δυνατόν και να λάβουν αμέσως τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίσουν τη νομική εκπροσώπηση, συμπεριλαμβανομένης της εκπροσώπησης σε ποινικές διαδικασίες, εφόσον είναι απαραίτητο, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία.

3.3. Παιδική πορνεία, Παιδική πορνογραφία και σεξουαλική κακοποίηση

Οδηγία 2011/93/ΕΕ σχετικά με την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας και την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2004/68/ΔΕΥ του Συμβουλίου (Οδηγία για τη Σεξουαλική Εκμετάλλευση).

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Διακηρύχθηκε στις 13 Δεκεμβρίου 2011
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32011L0093>

Η Οδηγία για τη Σεξουαλική Εκμετάλλευση εφαρμόζεται σε όλες τις χώρες μέλη της ΕΕ.

Η Οδηγία για τη Σεξουαλική Εκμετάλλευση θεσπίζει ελάχιστους κανόνες σχετικά με τον ορισμό των ποινικών αδικημάτων και κυρώσεων στον τομέα της σεξουαλικής κακοποίησης και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών, της παιδικής πορνογραφίας και της άγρας παιδιών για σεξουαλικούς σκοπούς. Εισάγει επίσης διατάξεις για την ενίσχυση της πρόληψης αυτών των εγκλημάτων και την προστασία των θυμάτων τους.

Η οδηγία για τη σεξουαλική εκμετάλλευση ορίζει (άρθρο 2):

- ➔ **«παιδί»** ως οποιοδήποτε πρόσωπο ηλικίας κάτω των 18 ετών.
- ➔ **«Ηλικία σεξουαλικής συναίνεσης»** ως η ηλικία κάτω από την οποία, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, απαγορεύεται η συμμετοχή σε σεξουαλικές δραστηριότητες με ένα παιδί·
- ➔ **«Παιδική πορνογραφία»** ως: 1) κάθε υλικό που απεικονίζει οπτικά ένα παιδί που ασκεί πραγματική ή προσομοιωμένη σεξουαλική συμπεριφορά· 2) κάθε απεικόνιση των γεννητικών οργάνων ενός παιδιού για πρωταρχικούς σεξουαλικούς σκοπούς· 3) οποιοδήποτε υλικό που απεικονίζει οπτικά οποιο-

δήποτε πρόσωπο που εμφανίζεται ως παιδί που ασκεί πραγματική ή προσομοιωμένη σεξουαλική συμπεριφορά ή οποιαδήποτε απεικόνιση των σεξουαλικών οργάνων οποιουδήποτε προσώπου φαίνεται να είναι παιδί, κυρίως για σεξουαλικούς σκοπούς· ή 4) ρεαλιστικές εικόνες παιδιού που ασκεί σεξουαλική συμπεριφορά ή ρεαλιστικές εικόνες των γεννητικών οργάνων ενός παιδιού, κυρίως για σεξουαλικούς σκοπούς·

- ➔ **«Παιδική πορνεία»** ως χρήση παιδιού για σεξουαλικές δραστηριότητες, στις οποίες δίδεται ή υπόσχεται χρηματική ή άλλη μορφή αμοιβής ή αντισταροχής ως πληρωμή σε αντάλλαγμα για το παιδί που ασκεί σεξουαλικές δραστηριότητες, ανεξάρτητα από το εάν αυτή η πληρωμή, η υπόσχεση ή η αντισταροχή δίνεται στο παιδί ή σε τρίτο.
- ➔ **«Πορνογραφική παράσταση»** ως ζωντανή έκθεση που στοχεύει σε κοινό, μεταξύ άλλων μέσω της τεχνολογίας της πληροφορίας και της επικοινωνίας: 1) παιδί που ασκεί πραγματική ή προσομοιωμένη σεξουαλική συμπεριφορά· ή 2) τα σεξουαλικά όργανα ενός παιδιού για πρωταρχικούς σεξουαλικούς σκοπούς.

Η Οδηγία για τη Σεξουαλική Εκμετάλλευση θεσπίζει ειδικούς κανόνες για την προστασία των παιδιών-θυμάτων:

- ➔ εκτεταμένες ενέργειες βοήθειας και στήριξης για παιδιά-θύματα, ιδίως προκειμένου να αποφευχθεί το ενδεχόμενο να υποστούν περαιτέρω τραύματα μέσω της συμμετοχής τους σε ποινικές έρευνες και διαδικασίες (άρθρο 18)·
- ➔ πρόσβαση σε βοήθεια και υποστήριξη, εφόσον υπάρχουν βάσιμοι λόγοι για ύποπτο αδίκημα (άρθρο 18)·
- ➔ ειδική προστασία για τα παιδιά που καταγγέλλουν την κατάχρηση εντός της οικογένειας (άρθρο 19)·
- ➔ η παροχή βοήθειας και υποστήριξης δεν εξαρτάται από τη συνεργασία με τις ποινικές διαδικασίες (άρθρο 20)·
- ➔ προστασία της ιδιωτικής ζωής, της ταυτότητας και της εικόνας του θύματος (άρθρο 20).

3.4. Βασανιστήρια

Η Οδηγία 2013/33/ΕΕ σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιευκύνει) (Οδηγία για τις Συνθήκες Διαβίωσης).

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Διακηρύχθηκε στις 26 Ιουνίου 2013

<https://eur-lex.europa.eu/ νομικού περιεχομένου / EN / TXT /? uri = celex% 3A32013L0033>

Η Οδηγία για τις Συνθήκες Διαβίωσης ισχύει για όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ.

Η Οδηγία για τις Συνθήκες Διαβίωσης δημιουργεί κανόνες της ΕΕ για τους όρους διαβίωσης (ή «υποδοχής») για αιτούντες διεθνή προστασία (αιτούντες άσυλο ή άτομα που ζητούν επικουρική προστασία) που περιμένουν να εξεταστεί η αίτησή τους. Η παρούσα οδηγία αποσκοπεί να εγγυηθεί ένα αξιοπρεπές βιοτικό επίπεδο για τους αιτούντες άσυλο στην ΕΕ και να διασφαλίσει την τήρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους.

Η Οδηγία για τις Συνθήκες Διαβίωσης εξετάζει ρητά την κατάσταση των ευάλωτων αιτούντων άσυλο, συμπεριλαμβανομένων των θυμάτων βασανιστηρίων και παιδιών-θυμάτων βασανιστηρίων (άρθρο 21). Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι:

- ➔ τα θύματα βασανιστηρίων προσδιορίζονται στο πλαίσιο της διαδικασίας ασύλου (παράρτημα Ι)·
- ➔ η εξασφάλιση πρόσβασης σε υπηρεσίες αποκατάστασης ανηλίκων που έχουν πέσει θύματα οποιασδήποτε μορφής κακομεταχείρισης, αμέλειας, εκμετάλλευσης, βασανιστηρίων ή σκληρής, απάνθρωπης και εξευτελιστικής μεταχείρισης ή που έχουν υποστεί ένοπλες συγκρούσεις και να εξασφαλίσουν την ανάπτυξη κατάλληλης μέριμνας για την ψυχική υγεία και την παροχή ειδικών συμβουλών (άρθρο 23)·
- ➔ τα πρόσωπα που έχουν υποστεί βασανιστήρια, βιασμούς ή

άλλες σοβαρές πράξεις βίας λαμβάνουν την απαραίτητη θεραπεία για τη ζημία που προκλήθηκε από τέτοιες πράξεις, ιδίως πρόσβαση σε κατάλληλη ιατρική και ψυχολογική θεραπεία ή περίθαλψη (άρθρο 25).

- όσοι εργάζονται με θύματα βασανιστηρίων, βιασμών ή άλλων σοβαρών βιαιοπραγιών έχουν και εξακολουθούν να λαμβάνουν την κατάλληλη κατάρτιση σχετικά με τις ανάγκες τους και δεσμεύονται από τους κανόνες εμπιστευτικότητας που προβλέπονται από το εθνικό δίκαιο σε σχέση με τις πληροφορίες που λαμβάνουν στην πορεία των εργασιών τους (άρθρο 25).

Κανονισμός (ΕΕ) 2019/125, για το εμπόριο ορισμένων αντικειμένων δυναμένων να χρησιμοποιηθούν για τη θανατική ποινή, για βασανιστήρια ή άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία (κωδικοποίηση) (Απαγόρευση Κανονισμού ΤΙΤ).

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Διακηρύχθηκε στις 16 Ιανουαρίου 2019

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?qid=1550829571808&uri=CELEX:32019R0125>

Η Απαγόρευση Κανονισμού ΤΙΤ εφαρμόζεται σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ.

Η Απαγόρευση Κανονισμού ΤΙΤ καθορίζει τους κανόνες που διέπουν τις συναλλαγές με τρίτες χώρες σε εμπορεύματα που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την επιβολή της θανατικής ποινής ή για βασανιστήρια ή άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία και κανόνες που διέπουν την παροχή υπηρεσιών διαμεσολάβησης, την τεχνική βοήθεια, την κατάρτιση και τη διαφήμιση που σχετίζονται με τα αγαθά αυτά.

Η Απαγόρευση Κανονισμού ΤΙΤ ορίζει ως «βασανιστήρια» κάθε πράξη με την οποία ο σωματικός ή ψυχικός πόνος ή ταλαιπωρία προκαλείται σκόπιμα σε πρόσωπο για σκοπούς, όπως η απόκτηση πληροφοριών ή ομολογίας από το πρόσωπο αυτό ή από τρί-

το, πρόσωπο που έχει διαπράξει ή είναι ύποπτο ότι έχει διαπράξει ή εκφοβίσει ή εξαναγκάσει το εν λόγω πρόσωπο ή τρίτο πρόσωπο ή για οποιονδήποτε λόγο που βασίζεται σε οποιαδήποτε διάκριση, όταν αυτός ο πόνο ή η κακομεταχείριση προκαλείται είτε με πρωτοβουλία ή με τη συγκατάθεση ή τη συναίνεση δημόσιου υπαλλήλου ή άλλου προσώπου που ενεργεί υπό επίσημη ιδιότητα. Δεν περιλαμβάνει, ωστόσο, τον πόνο ή την ταλαιπωρία που απορρέουν μόνο από νόμιμες κυρώσεις, συνυφασμένες ή παρεπόμενες. Η θανατική ποινή δεν θεωρείται σε καμία περίπτωση νόμιμη κύρωση (άρθρο 2).

Η Απαγόρευση Κανονισμού ΤΙΤ απαγορεύει:

- ➔ εξαγωγές και εισαγωγές αγαθών που δεν έχουν πρακτική χρήση εκτός από την επιβολή της θανατικής ποινής ή με σκοπό τα βασανιστήρια και άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία (Παράρτημα II).
- ➔ την παροχή τεχνικής βοήθειας για τα εν λόγω εμπορεύματα.
- ➔ μεσίτες και προμηθευτές τεχνικής βοήθειας για την παροχή κατάρτισης σχετικά με τη χρήση τέτοιων προϊόντων σε χώρες εκτός της ΕΕ.

3.5. Παιδική εργασία

Οδηγία 94/33/ΕΚ για την προστασία των νέων κατά την εργασία (Οδηγία ΡΥΡW).

Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Διακηρύχθηκε στις 22 Ιουνίου 1994
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A31994L0033>

Η Οδηγία ΡΥΡW εφαρμόζεται σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ.

Η Οδηγία ΡΥΡW καθορίζει τις ελάχιστες απαιτήσεις προκειμένου να διασφαλιστεί η βελτίωση της υγείας και της ασφάλειας των νέων εργαζομένων.

Η Οδηγία ΡΥΡW ισχύει για όλους τους νέους ηλικίας κάτω των 18 ετών οι οποίοι έχουν σύμβαση εργασίας ή εργασιακή σχέση που ορίζεται από τη νομοθεσία που ισχύει στη χώρα της ΕΕ ή/και υπόκειται στην ισχύουσα νομοθεσία της χώρας της ΕΕ.

Η οδηγία ΡΥΡW ορίζει κατηγορίες νέων ως εξής (άρθρο 3):

- ➔ νέοι: νέοι ηλικίας κάτω των 18 ετών·
- ➔ παιδιά: νέοι ηλικίας κάτω των 15 ετών ή οι οποίοι εξακολουθούν να έχουν πλήρη υποχρεωτική εκπαίδευση σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία·
- ➔ εφήβους: νέοι ηλικίας 15 έως 18 ετών οι οποίοι δεν είναι πλέον υποχρεωμένοι στην πλήρη εκπαίδευση σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία.

Η Οδηγία ΡΥΡW προβλέπει ότι οι χώρες της ΕΕ λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα για την απαγόρευση της απασχόλησης των παιδιών και διασφαλίζουν ότι:

- ➔ η απασχόληση των εφήβων ελέγχεται αυστηρά και προστατεύεται υπό τους όρους που προβλέπονται στην Οδηγία ΡΥΡW.
- ➔ η ελάχιστη ηλικία εργασίας ή απασχόλησης δεν είναι μικρότερη από την ελάχιστη ηλικία κατά την οποία λήγει η υποχρεωτική εκπαίδευση πλήρους φοίτησης, όπως επιβάλλεται από την εθνική νομοθεσία, ή εν πάση περιπτώσει 15 έτη·
- ➔ ότι οι εργοδότες εγγυώνται ότι οι νέοι έχουν συνθήκες εργασίας που ταιριάζουν στην ηλικία τους·
- ➔ ότι οι νέοι πρέπει να προστατεύονται από την οικονομική εκμετάλλευση και από κάθε εργασία που ενδέχεται να βλάψει την ασφάλεια, την υγεία ή τη σωματική, ψυχική, ηθική ή κοινωνική τους ανάπτυξη ή να θέσει σε κίνδυνο την εκπαίδευσή τους.

4. Διακρίσεις

4.1. Φυλετικές διακρίσεις

Οδηγία 2000/43/ΕΚ περί εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης προσώπων ασχέτως φυλετικής ή εθνοτικής τους καταγωγής (Οδηγία Φυλετικών Διακρίσεων).

Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Διακηρύχθηκε στις 29 Ιουνίου 2000

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A32000L0043>

Η Οδηγία για τις Φυλετικές Διακρίσεις εφαρμόζεται σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ.

Η Οδηγία για τις Φυλετικές Διακρίσεις αποσκοπεί στην καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, προκειμένου να τεθεί σε εφαρμογή στα κράτη μέλη η αρχή της ίσης μεταχείρισης. Οδηγία για τις Φυλετικές Διακρίσεις βασίζεται στην αρχή της ίσης μεταχείρισης των προσώπων και απαγορεύει τόσο τις άμεσες όσο και τις έμμεσες διακρίσεις, την παρενόχληση, τις οδηγίες για διακρίσεις και τη θυματοποίηση.

Οδηγία για τις Φυλετικές Διακρίσεις ορίζει ότι «άμεση διάκριση» θεωρείται ότι υφίσταται όταν ένα άτομο αντιμετωπίζεται λιγότερο ευνοϊκά από ένα άλλο, υφίσταται ή θα υφίστατο τέτοια μεταχείριση σε παρόμοια κατάσταση λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής (άρθρο 2).

Η Οδηγία για τις Φυλετικές Διακρίσεις ορίζει ότι «έμμεση διάκριση» θεωρείται όταν μια προφανώς ουδέτερη διάταξη, κριτήριο ή πρακτική θα έθετε σε μειονεκτική θέση τα άτομα φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής σε σχέση με άλλα πρόσωπα, εκτός εάν η διάταξη, το κριτήριο ή η πρακτική δικαιολογείται αντικειμενικά από θεμιτό σκοπό και τα μέσα επίτευξης αυτού του σκοπού είναι κατάλληλα και αναγκαία (άρθρο 2).

Η Οδηγία για τις Φυλετικές Διακρίσεις εφαρμόζεται σε όλα τα πρόσωπα και σε όλους τους τομείς δραστηριότητας, όσον αφορά το άρθρο 3:

- πρόσβαση στην απασχόληση·
- συνθήκες εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης, της αμοιβής και των απολύσεων·
- πρόσβαση στην επαγγελματική κατάρτιση·
- συμμετοχή σε οργανώσεις εργαζομένων ή εργοδοτών και σε οποιαδήποτε επαγγελματική οργάνωση·
- πρόσβαση στην κοινωνική προστασία και στην υγειονομική περίθαλψη·
- εκπαίδευση·
- κοινωνικά πλεονεκτήματα·
- την πρόσβαση και την προμήθεια αγαθών και υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένης της στέγασης.

4.2. Διακρίσεις λόγω φύλου

Η Οδηγία 2004/113/ΕΚ για την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών στην πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες και την παροχή αυτών (Οδηγία για τις Διακρίσεις λόγω Φύλου).

Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Διακηρύχθηκε στις 13 Δεκεμβρίου 2004
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32004L0113>

Η Οδηγία για τις Διακρίσεις λόγω Φύλου εφαρμόζεται σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ.

Η Οδηγία για τις Διακρίσεις λόγω Φύλου θεσπίζει ένα πλαίσιο για την καταπολέμηση όλων των διακρίσεων λόγω φύλου όσον

αφορά την πρόσβαση και την προμήθεια αγαθών και υπηρεσιών, τόσο στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα, προκειμένου να τεθεί σε εφαρμογή στα κράτη μέλη η αρχή της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών.

Η Οδηγία για τις Διακρίσεις λόγω Φύλου ισχύει για αγαθά και υπηρεσίες που προσφέρονται στο κοινό, ανεξαρτήτως των ενδιαφερομένων (δηλαδή ανεξάρτητα από την προσωπική κατάσταση του αποδέκτη της υπηρεσίας) και τα οποία προσφέρονται εκτός του ιδιωτικού και του οικογενειακού τομέα. Η οδηγία δεν ισχύει ούτε για το περιεχόμενο των μέσων ενημέρωσης ούτε για τη διαφήμιση ή την εκπαίδευση.

Η Οδηγία για τις Διακρίσεις λόγω Φύλου απαγορεύει (άρθρο 4):

- οποιαδήποτε λιγότερο ευνοϊκή μεταχείριση ανδρών ή γυναικών λόγω του φύλου τους·
- οποιαδήποτε λιγότερο ευνοϊκή μεταχείριση των γυναικών λόγω εγκυμοσύνης ή μητρότητας·
- παρενόχληση, σεξουαλική παρενόχληση ή οποιαδήποτε παρότρυνση για διάκριση όσον αφορά την προσφορά ή την παροχή αγαθών ή υπηρεσιών·
- να λαμβάνεται υπόψη το φύλο κατά τον υπολογισμό των ασφαλιστρών και των παροχών σε ασφαλιστικές συμβάσεις που υπογράφηκαν μετά τις 21 Δεκεμβρίου 2007.

4.3. Διακρίσεις εις βάρος των ατόμων με αναπηρία

Απόφαση 2010/48/ΕΚ σχετικά με τη σύναψη, από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία (Απόφαση).

Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Διακρύχθηκε στις 26 Νοεμβρίου 2009
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32010D0048>

Η απόφαση εκδίδει εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (τώρα ΕΕ) τη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία που περιλαμβάνεται στο παράρτημα της αποφάσεως.

Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες περιγράφεται στην παράγραφο αυτού του Νομικού Ευρετηρίου, που ονομάζεται: “Ι. ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ. 7.4. Διακρίσεις εις βάρος των ατόμων με αναπηρία».

5. Προστασία δεδομένων

Κανονισμός (ΕΕ) για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων) (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων).

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Διακηρύχθηκε στις 27 Απριλίου 2016

<https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj>

Ο Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων εφαρμόζεται σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ και στον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (ΕΟΧ).

Ο Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων είναι ένας κανονισμός για την προστασία δεδομένων και την ιδιωτική ζωή για όλους τους μεμονωμένους πολίτες της ΕΕ και του ΕΟΧ. Καθορίζει κανόνες σχετικά με την προστασία των φυσικών προσώπων όσον αφορά την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και κανόνες σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Ο Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων προστατεύει τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις ελευθερίες των φυ-

σικών προσώπων και ειδικότερα το δικαίωμα τους στην προστασία των προσωπικών δεδομένων. Αυτά περιλαμβάνουν:

- το δικαίωμα πρόσβασης - συμπεριλαμβανομένης της παροχής περισσότερων πληροφοριών σχετικά με τον τρόπο επεξεργασίας των δεδομένων αυτών και της διασφάλισης ότι αυτές οι πληροφορίες είναι διαθέσιμες κατά τρόπο σαφή και κατανοητό (άρθρο 15).
- το δικαίωμα μεταφοράς δεδομένων - διευκόλυνση της διαβίβασης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα μεταξύ παρόχων υπηρεσιών (άρθρο 20).
- το δικαίωμα διαγραφής («δικαίωμα να λησμονηθεί») - όταν ένα άτομο δεν θέλει πια να επεξεργάζονται τα δεδομένα του και δεν υπάρχει νόμιμος λόγος να γίνεται αυτό, τα δεδομένα θα διαγραφούν (άρθρο 17).
- το δικαίωμα πληροφόρησης όταν έχουν παραβιαστεί τα προσωπικά δεδομένα - οι εταιρείες και οι οργανώσεις θα πρέπει να ενημερώνουν αμέσως τα άτομα για σοβαρές παραβιάσεις δεδομένων. Θα πρέπει επίσης να ενημερώσουν την αρμόδια εποπτική αρχή για την προστασία δεδομένων (άρθρο 34).

Ο Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων θεσπίζει τους ειδικούς όρους που αφορούν στη συγκατάθεση του παιδιού σε σχέση με τις υπηρεσίες συλλογής πληροφοριών (άρθρο 8):

- όταν το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα έχει δώσει τη συγκατάθεσή του για την επεξεργασία των προσωπικών του δεδομένων για έναν ή περισσότερους ειδικούς σκοπούς, σε υπηρεσίες συλλογής πληροφοριών αφορά παιδί, η επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ενός παιδιού είναι νόμιμη όταν το παιδί είναι τουλάχιστον 16 ετών. Όταν το παιδί είναι ηλικίας κάτω των 16 ετών, η επεξεργασία αυτή είναι νόμιμη μόνον εάν και στο βαθμό που η γονική μέριμνα παρέχεται ή επιτρέπεται από τον κάτοχο γονικής μέριμνας για το παιδί.

- τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν με νόμο χαμηλότερη ηλικία για τους σκοπούς αυτούς, υπό την προϋπόθεση ότι αυτή η μικρότερη ηλικία δεν είναι κάτω των 13 ετών.
- ο υπεύθυνος της επεξεργασίας καταβάλλει εύλογες προσπάθειες για να επαληθεύσει σε τέτοιες περιπτώσεις ότι ο κάτοχος γονικής μέριμνας σχετικά με το παιδί έχει δώσει ή έχει εξουσιοδοτήσει τη συναίνεση λαμβάνοντας υπόψη τη διαθέσιμη τεχνολογία.

Κανονισμός αριθ. 1052/2013 για τη θέσπιση του Ευρωπαϊκού Συστήματος Επιτήρησης των Συνόρων (Κανονισμός Eurosur).

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Διακηρύχθηκε στις 22 Οκτωβρίου 2013

[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/? uri = CELEX%](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1052)

3A32013R1052

Ο Κανονισμός Eurosur εφαρμόζεται σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, εκτός από τη Δανία, την Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Ωστόσο, συμφωνήθηκε ότι η Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο θα μπορούσαν να συνεργαστούν με το Eurosur μέσω περιφερειακών δικτύων. Από τότε η Δανία αποφάσισε να συμμετάσχει στο Eurosur.

Ο Κανονισμός Eurosur θεσπίζει το Ευρωπαϊκό Σύστημα Επιτήρησης των Συνόρων (Eurosur). Το Eurosur είναι ένα σύστημα πολλαπλών χρήσεων για την πρόληψη της παράτυπης μεταναστευσης και του διασυνοριακού εγκλήματος στα εξωτερικά σύνορα. Θα συμβάλει επίσης στην εξασφάλιση της προστασίας και της διάσωσης των μεταναστών που προσπαθούν να προσεγγίσουν τις ευρωπαϊκές ακτές. Παρέχει μηχανισμό που επιτρέπει στις υπηρεσίες επιτήρησης των συνόρων να ανταλλάσσουν γρήγορα πληροφορίες και να συνεργάζονται. Μέσω των εθνικών κέντρων συντονισμού, όλες οι εθνικές αρχές των κρατών μελών που είναι υπεύθυνες για την επιτήρηση των συνόρων (π.χ. συνοριοφύλακες, αστυνομία, ακτοφυλακή, ναυτικό κ.λπ.) πρέπει να

συντονίζουν τις δραστηριότητές τους με εκείνες άλλων χωρών της ΕΕ και της υπηρεσίας συνόρων της ΕΕ, την Frontex.

Ο Κανονισμός Eurosur ορίζει ότι τα κράτη μέλη και ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός για τη διαχείριση της επιχειρησιακής συνεργασίας στα εξωτερικά σύνορα των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει (άρθρο 2):

- ➔ να σέβονται τα θεμελιώδη δικαιώματα, ιδίως των αρχών της μη επαναπροώθησης και της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας και των απαιτήσεων προστασίας των δεδομένων κατά την εφαρμογή λειτουργίας του Κανονισμού Eurosur.
- ➔ να δοθεί προτεραιότητα στις ειδικές ανάγκες των παιδιών, των ασυνόδευτων ανηλίκων, των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων, των ατόμων που χρήζουν επείγουσας ιατρικής βοήθειας, των ατόμων που χρήζουν διεθνούς προστασίας, των ατόμων που διατρέχουν κίνδυνο στη θάλασσα και άλλων ατόμων που βρίσκονται σε ιδιαίτερα ευάλωτη κατάσταση.

Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 603/2013 σχετικά με τη θέσπιση του «Eurodac» για την αντιπαράβολή δακτυλικών αποτυπωμάτων για την αποτελεσματική εφαρμογή του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 604/2013 για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα και σχετικά με αιτήσεις της αντιπαράβολής με τα δεδομένα Eurodac που υποβάλλουν οι αρχές επιβολής του νόμου των κρατών μελών και η Ευρωπαϊκή Επιβολή του νόμου των κρατών μελών και η Ευρωπαϊκή Επιβολή του νόμου και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1077/2011 σχετικά με την ίδρυση Ευρωπαϊκού Οργανισμού για τη Λειτουργική Διαχείριση Συστημάτων ΤΠ Μεγάλης Κλίμακας στον Χώρο Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης (αναδιατύπωση) (Κανονισμός Eurodac).

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Διακηρύχθηκε στις 26 Ιουνίου 2013

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/>

TXT/?uri=celex%3A32013R0603

Ο Κανονισμός Eurodac εφαρμόζεται σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ.

Ο Κανονισμός Eurodac επεκτείνει το σύστημα Eurodac, το οποίο αποτελεί βιομετρική βάση δεδομένων σε επίπεδο ΕΕ που περιέχει δακτυλικά αποτυπώματα αιτούντων άσυλο και υπηκόων χωρών εκτός ΕΕ/ΕΟΧ για σύγκριση μεταξύ χωρών της ΕΕ.

Ο Κανονισμός Eurodac έχει ως στόχο:

- να διευκολύνει τις χώρες της ΕΕ να καθορίζουν την ευθύνη για την εξέταση αίτησης ασύλου, συγκρίνοντας τα δακτυλικά αποτυπώματα των αιτούντων άσυλο και των υπηκόων χωρών εκτός ΕΕ/ΕΟΧ·
- να επιτρέπει στις αρχές επιβολής του νόμου, υπό αυστηρές προϋποθέσεις, να συμβουλευονται το Eurodac για τη διερεύνηση, ανίχνευση και πρόληψη τρομοκρατικών πράξεων σοβαρών ποινικών αδικημάτων.

Ο Κανονισμός του Eurodac θεσπίζει κανόνες όπως:

- κάθε χώρα της ΕΕ πρέπει να λάβει τα δακτυλικά αποτυπώματα όλων των αιτούντων άσυλο και όσων συλλαμβάνονται όταν προσπαθούν να διασχίσουν σύνορα (π.χ. υπηκόους τρίτων χωρών ή ανιθαγενείς που εισέρχονται χωρίς έγκυρα έγγραφα) ηλικίας άνω των 14 ετών, εντός 72 ωρών, και να εισάγει τα δεδομένα στο Eurodac·
- όταν ένας αιτώντας άσυλο ή υπήκοος εκτός ΕΕ/ΕΟΧ διαπιστωθεί ότι βρίσκεται παράτυπα σε μια χώρα της ΕΕ, τότε αυτή η χώρα της ΕΕ μπορεί να συμβουλευθεί το Eurodac για να διαπιστώσει αν το άτομο έχει προηγουμένως αιτηθεί άσυλο σε άλλη χώρα της ΕΕ ή έχει προηγουμένως συλληφθεί προσπαθώντας να εισέλθει παράτυπα στην ΕΕ·

- ➔ τα δεδομένα δακτυλικών αποτυπωμάτων θα πρέπει να διαγραφούν μόλις οι αιτούντες άσυλο, οι υπήκοοι τρίτων χωρών ή οι ανιθαγενείς αποκτήσουν την ιθαγένεια μιας χώρας της ΕΕ.
- ➔ οι υπηρεσίες επιβολής του νόμου επιτρέπεται να χρησιμοποιούν το Eurodac μόνο για συγκρίσεις: 1) εάν υπάρχουν βάσιμοι λόγοι για το ότι κάτι τέτοιο θα τους βοηθήσει ουσιαστικά στην πρόληψη, ανίχνευση ή διερεύνηση τρομοκρατικού εγκλήματος ή άλλου σοβαρού ποινικού αδικήματος· 2) μόνο ως έσχατη λύση, αφού προηγουμένως πραγματοποιήθηκαν αρκετοί άλλοι έλεγχοι.
- ➔ δεν είναι δυνατή η κοινοποίηση δεδομένων Eurodac με τρίτες χώρες.

Ο Κανονισμός Eurodac υποχρεώνει τα αρμόδια όργανα να καθορίζουν και να εφαρμόζουν τη διαδικασία λήψης δακτυλικών αποτυπωμάτων σύμφωνα με το σεβασμό των δικαιωμάτων του παιδιού (άρθρο 3).

6. Πρόσβαση στη δικαιοσύνη

Οδηγία 2002/8/ΕΚ για βελτίωση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη επί διασυνωριακών διαφορών μέσω της θέσπισης στοιχειωδών κοινών κανόνων σχετικά με το ευεργέτημα πενίας στις διαφορές αυτές (Οδηγία για το Ευεργέτημα Πενίας).

Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Διακηρύχθηκε στις 27 Ιανουαρίου 2003
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32003L0008>

Η Οδηγία για το Ευεργέτημα Πενίας εφαρμόζεται σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, εκτός από τη Δανία.

Η Οδηγία για το Ευεργέτημα Πενίας αποσκοπεί στη βελτίωση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη σε διασυνωριακές διαφορές θεσπίζοντας ελάχιστους κοινούς κανόνες σχετικά με το ευεργέτημα

πενίας σε τέτοιες διαφορές. Εφαρμόζεται σε διασυνοριακές διαφορές, σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις ανεξάρτητα από το είδος του δικαστηρίου. Δεν επεκτείνεται, ειδικότερα, στα φορολογικά, τελωνειακά ή διοικητικά θέματα.

Η Οδηγία για το Ευεργέτημα Πενίας ορίζει ως «διασυνοριακή διαφορά» την περίπτωση κατά την οποία ο αιτών το ευεργέτημα πενίας στο πλαίσιο της παρούσας οδηγίας έχει την κατοικία ή τη συνήθη διαμονή του σε κράτος μέλος διαφορετικό από το κράτος μέλος στο οποίο εδρεύει το δικαστήριο ή όπου η απόφαση πρέπει να εφαρμοστεί (άρθρο 1).

Η Οδηγία για το Ευεργέτημα Πενίας θεσπίζει το δικαίωμα νομικής αρωγής στους πολίτες της ΕΕ και στους υπηκόους τρίτων χωρών που ζουν στην ΕΕ, οι οποίοι δεν μπορούν να πληρώσουν νομική εκπροσώπηση.

Το ευεργέτημα πενίας μπορεί να περιλαμβάνει (άρθρο 2):

- νομικές συμβουλές·
- νομική βοήθεια και εκπροσώπηση στο δικαστήριο·
- απαλλαγή από τα δικαστικά τέλη·
- απαλλαγή από ορισμένες αμοιβές σε διεθνείς υποθέσεις (π.χ. διερμηνεία, μετάφραση, ταξίδια).

Οδηγία 2012/29/ΕΕ για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων της εγκληματικότητας και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαισίου 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου (Οδηγία Θυμάτων).

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Διακήρυχθηκε στις 25 Οκτωβρίου 2012

[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32012L0029)

[TXT/?uri=CELEX%3A32012L0029](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32012L0029)

Η Οδηγία Θυμάτων εφαρμόζεται σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ.

Η Οδηγία Θυμάτων εξασφαλίζει ότι τα θύματα του εγκλήματος λαμβάνουν κατάλληλες πληροφορίες, υποστήριξη και προστασία και μπορούν να συμμετέχουν σε ποινικές διαδικασίες.

Η Οδηγία Θυμάτων ορίζει ως «θύμα: ως: 1) φυσικό πρόσωπο που έχει υποστεί βλάβη, συμπεριλαμβανομένης σωματικής, ψυχικής ή συναισθηματικής βλάβης ή οικονομικής ζημίας που προκλήθηκε άμεσα από ποινικό αδίκημα. 2) τα μέλη της οικογένειας ενός προσώπου του οποίου ο θάνατος προκλήθηκε άμεσα από ποινικό αδίκημα και που υπέστησαν βλάβη ως αποτέλεσμα του θανάτου του (άρθρο 2).

Η Οδηγία Θυμάτων ορίζει ότι κάθε κράτος μέλος της ΕΕ πρέπει να διασφαλίζει ότι τα θύματα εγκλήματος αναγνωρίζονται και αντιμετωπίζονται με σεβασμό, ευαισθησία και επαγγελματικότητα ανάλογα με τις ατομικές τους ανάγκες και χωρίς διακρίσεις (για παράδειγμα με βάση την εθνικότητα, το καθεστώς διαμονής, θρησκεία, ηλικία, φύλο κ.λπ.).

Η Οδηγία Θυμάτων ορίζει τα ακόλουθα δικαιώματα των θυμάτων:

- ➔ το δικαίωμα ακρόασης της υπόθεσης στο δικαστήριο (άρθρο 10)·
- ➔ το δικαίωμα να επανεξετάσει την απόφαση του δικαστηρίου να μην ασκήσει δίωξη (άρθρο 11)·
- ➔ το δικαίωμα σε ευεργέτημα πενίας (άρθρο 13)·
- ➔ το δικαίωμα επιστροφής των εξόδων τους (άρθρο 14)·
- ➔ το δικαίωμα ανάκτησης κλεμμένων περιουσιακών στοιχείων (άρθρο 15).

Η Οδηγία Θυμάτων θεσπίζει ειδικές εγγυήσεις για τους ανηλίκους και τους ασυνόδευτους ανηλίκους. Τα κράτη μέλη πρέπει:

- ➔ όταν η ηλικία ενός θύματος είναι αβέβαιη και υπάρχουν λόγοι να πιστεύεται ότι το θύμα είναι παιδί, το θύμα λαμβάνεται ως παιδί (άρθρο 24)·
- ➔ να εξασφαλίζουν ότι, όταν το θύμα είναι παιδί, το βέλτιστο

συμφέρον του παιδιού αποτελεί πρωταρχική μέριμνα και αξιολογείται σε ατομική βάση. Θα επικρατήσει μια ευαίσθητη προσέγγιση για τα παιδιά, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη την ηλικία, την ωριμότητα, τις απόψεις, τις ανάγκες και τις ανησυχίες του παιδιού. Το παιδί και ο κάτοχος γονικής μέριμνας ή άλλος νόμιμος εκπρόσωπος, εάν υπάρχει, ενημερώνονται για τυχόν μέτρα ή δικαιώματα που αφορούν ειδικά το παιδί (άρθρο 1).

- ➔ να διασφαλίσει ότι το παιδί θύμα μπορεί να ακουστεί κατά τη διάρκεια ποινικής διαδικασίας και μπορεί να παράσχει αποδεικτικά στοιχεία. Λαμβάνεται δεόντως υπόψη η ηλικία και η ωριμότητα του παιδιού (άρθρο 10).
- ➔ να εξασφαλίσουν ότι οι αρμόδιες αρχές θα μπορούν να λαμβάνουν όλα τα νόμιμα μέτρα για την αποτροπή της δημόσιας διάδοσης πληροφοριών που θα μπορούσαν να οδηγήσουν στον εντοπισμό ενός παιδιού-θύματος (άρθρο 21).
- ➔ παιδιά-θύματα τεκμαίρεται ότι έχουν ειδικές ανάγκες προστασίας λόγω της ευπάθειάς τους στη δευτερογενή και επανειλημμένη θυματοποίηση, στον εκφοβισμό και στα αντίποινα (άρθρο 22).
- ➔ να εξασφαλίζουν ότι, σε ποινικές έρευνες, όλες οι συνεντεύξεις με το παιδί-θύμα μπορούν να καταγράφονται οπτικοακουστικά και οι καταγεγραμμένες αυτές συνεντεύξεις μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως αποδεικτικά στοιχεία σε ποινικές διαδικασίες (άρθρο 24).
- ➔ σε ποινικές έρευνες και διαδικασίες, σύμφωνα με το ρόλο των θυμάτων στο σχετικό σύστημα ποινικής δικαιοσύνης, οι αρμόδιες αρχές ορίζουν έναν ειδικό εκπρόσωπο για παιδιά-θύματα όταν, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, οι κάτοχοι γονικής μέριμνας αποκλείονται από την εκπροσώπηση του παιδιού ως αποτέλεσμα σύγκρουσης συμφερόντων μεταξύ αυτών και του θύματος ή όταν το παιδί-θύμα είναι ασυνόδευτο ή χωρισμένο από την οικογένεια του (άρθρο 24).

- ➔ ότι το παιδί-θύμα έχει δικαίωμα σε δικηγόρο, έχει το δικαίωμα σε νομικές συμβουλές και εκπροσώπηση, στο δικό του όνομα, σε διαδικασίες όπου υπάρχει ή θα μπορούσε να υπάρξει σύγκρουση συμφερόντων μεταξύ του παιδιού-θύματος και τους κατόχους γονικής μέριμνας (άρθρο 24).

Οδηγία 2010/64/ΕΕ σχετικά με το δικαίωμα σε διερμηνεία και μετάφραση κατά την ποινική διαδικασία (Οδηγία Δίκαιης Δίκης).

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Διακηρύχθηκε στις 20 Οκτωβρίου 2010

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32010L0064>

Η Οδηγία Δίκαιης Δίκης εφαρμόζεται σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ.

Η Οδηγία Δίκαιης Δίκης καθορίζει κανόνες σχετικά με το δικαίωμα διερμηνείας και μετάφρασης σε ποινικές διαδικασίες και διαδικασίες για την εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης.

Η Οδηγία Δίκαιης Δίκης καθιερώνει την υποχρέωση των κρατών μελών να διασφαλίζουν ότι οι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι που δεν μιλούν ή δεν κατανοούν τη γλώσσα της ποινικής διαδικασίας:

- ➔ παρέχονται χωρίς καθυστέρηση με διερμηνεία κατά τη διάρκεια ποινικών διαδικασιών ενώπιον των ελεγκτικών και δικαστικών αρχών, συμπεριλαμβανομένης της αστυνομικής αμφισβήτησης, όλων των ακροάσεων ενώπιον των δικαστηρίων και των αναγκαίων προσωρινών ακροάσεων Άρθρο 2).
- ➔ εντός εύλογου χρονικού διαστήματος, γραπτή μετάφραση όλων των εγγράφων που είναι ουσιώδη για να διασφαλιστεί ότι είναι σε θέση να ασκήσουν το δικαίωμά της υπεράσπισης τους και να διασφαλίσουν το δίκαιο χαρακτήρα της διαδικασίας (άρθρο 3).

- Τα κράτη μέλη καλύπτουν τα έξοδα διερμηνείας και μετάφρασης (άρθρο 4).

Οδηγία 2012/13/ΕΕ σχετικά με το δικαίωμα ενημέρωσης στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών (Οδηγία για την Πληροφόρηση).

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Διακηρύχθηκε στις 22 Μαΐου 2012

[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?Uri=celex:](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?Uri=celex:32012L0013)

32012L0013

Η Οδηγία για την Πληροφόρηση εφαρμόζεται σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ.

Η Οδηγία για την Πληροφόρηση καθορίζει κανόνες σχετικά με το δικαίωμα ενημέρωσης των υπόπτων ή κατηγορουμένων σχετικά με τα δικαιώματά τους σε ποινικές διαδικασίες και με την υπόθεση κατηγορίας τους. Καθορίζει επίσης κανόνες σχετικά με το δικαίωμα ενημέρωσης των προσώπων που υπόκεινται σε ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης σχετικά με τα δικαιώματά τους.

Η Οδηγία για την Πληροφόρηση καθιερώνει την υποχρέωση των κρατών μελών να εξασφαλίζουν:

- ότι οι ύποπτοι ή οι κατηγορούμενοι ενημερώνονται έγκαιρα για τουλάχιστον τα ακόλουθα διαδικαστικά δικαιώματα, όπως αυτά εφαρμόζονται δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας, προκειμένου να καταστεί δυνατή η αποτελεσματική άσκηση των δικαιωμάτων αυτών: το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο 2) κάθε δικαίωμα παροχής δωρεάν νομικών συμβουλών και οι όροι για την παροχή αυτών των συμβουλών 3) το δικαίωμα ενημέρωσης για την κατηγορία 4) το δικαίωμα σε διερμηνεία και μετάφραση 5) το δικαίωμα σιωπής (άρθρο 3).
- ότι οι παρεχόμενες πληροφορίες παρέχονται προφορικά ή γραπτώς, σε απλή και προσιτή γλώσσα, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες ευάλωτων υπόπτων ή ευάλωτων κατηγορουμένων (άρθρο 3).

- ➔ ότι οι ύποπτοι ή οι κατηγορούμενοι που συλλαμβάνονται ή κρατούνται, παρέχονται αμέσως γραπτό έγγραφο δικαιωμάτων. Θα τους δοθεί η ευκαιρία να διαβάσουν το έγγραφο δικαιωμάτων και θα τους επιτραπεί να το κρατούν στην κατοχή τους καθ' όλη τη διάρκεια της απαγόρευσης της ελευθερίας τους (άρθρο 4).
- ➔ το έγγραφο δικαιωμάτων θα περιέχει πληροφορίες σχετικά με τα ακόλουθα δικαιώματα, όπως ισχύουν βάσει της εθνικής νομοθεσίας: 1) το δικαίωμα πρόσβασης στο υλικό της υπόθεσης 2) το δικαίωμα ενημέρωσης των προξενικών αρχών και ενός προσώπου 3) το δικαίωμα πρόσβασης σε επείγουσα ιατρική βοήθεια 4) ο μέγιστος αριθμός ωρών ή ημερών που οι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι μπορούν να στερηθούν της ελευθερίας τους πριν προσέλθουν ενώπιον δικαστικής αρχής 5) βασικές πληροφορίες σχετικά με κάθε πιθανότητα, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, να αμφισβητηθεί η νομιμότητα της σύλληψης· την επανεξέταση της κράτησης· ή την υποβολή αίτησης προσωρινής ελευθέρωσης (άρθρο 4).
- ➔ το έγγραφο δικαιωμάτων συντάσσεται σε απλή και προσιτή γλώσσα (άρθρο 4).
- ➔ ότι τα πρόσωπα που συλλαμβάνονται για την εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης παρέχονται αμέσως με το κατάλληλο έγγραφο δικαιωμάτων που περιέχει πληροφορίες σχετικά με τα διαφορετικά δικαιώματα που ισχύουν στην περίπτωση αυτή (άρθρο 5).
- ➔ ότι οι ύποπτοι ή οι κατηγορούμενοι ενημερώνονται για την εγκληματική ενέργεια για την οποία υπάρχουν υπόνοιες ή κατηγορούνται ότι έχουν διαπράξει. Οι πληροφορίες αυτές παρέχονται εγκαίρως και με τις λεπτομέρειες που είναι αναγκαίες για τη διασφάλιση της δίκαιης δίκης και της πραγματικής άσκησης των δικαιωμάτων υπεράσπισης (άρθρο 6).
- ➔ ότι τα έγγραφα που σχετίζονται με τη συγκεκριμένη περίπτωση που βρίσκονται στην κατοχή των αρμόδιων αρχών και τα

οποία είναι ουσιαστικά για την αποτελεσματική αμφισβήτηση, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, της νομιμότητας της σύλληψης ή της κράτησης είναι στη διάθεση των συλληφθέντων ή των δικηγόρων τους (άρθρο 7).

Οδηγία 2013/48/ΕΕ σχετικά με το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας και διαδικασίας εκτέλεσης του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης, καθώς και σχετικά με το δικαίωμα ενημέρωσης τρίτου προσώπου σε περίπτωση στέρησης της ελευθερίας του και με το δικαίωμα επικοινωνίας με τρίτα πρόσωπα και με προξενικές αρχές κατά τη διάρκεια της στέρησης της ελευθερίας (Οδηγία ΑΛ).

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Διακηρύχθηκε στις 22 Οκτωβρίου 2013

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/>

TXT/?uri=celex%3A32013L0048

Η Οδηγία ΑΛ εφαρμόζεται σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ.

Η Οδηγία θεσπίζει ελάχιστους κανόνες σχετικά με τα δικαιώματα των υπόπτων και κατηγορουμένων σε ποινικές διαδικασίες και των προσώπων που υπόκεινται σε διαδικασία σύμφωνα με τη διαδικασία του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης για πρόσβαση σε δικηγόρο, την ενημέρωση τρίτου για τη στέρηση της ελευθερίας και την επικοινωνία με τρίτους και με προξενικές αρχές ενώ στερούνται της ελευθερίας.

Η Οδηγία ΑΛ ορίζει τα δικαιώματα των υπόπτων και κατηγορουμένων, μεταξύ των οποίων:

- ➔ το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο – το άτομο έχει πρόσβαση σε έναν δικηγόρο από οποιοδήποτε από τα ακόλουθα χρονικά σημεία είναι το νωρίτερο: 1) προτού ερωτηθεί από την αστυνομία ή από άλλη αρχή επιβολής του νόμου ή δικαστική αρχή· 2) τη διεξαγωγή έρευνας ή άλλης πράξης συγκέντρωσης αποδεικτικών στοιχείων από έρευνα ή άλλες αρμόδιες ερευνητικές αρχές· 3) χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση

μετά τη στέρηση της ελευθερίας· 4) όταν έχουν κληθεί να προσέλθουν ενώπιον δικαστηρίου που έχει δικαιοδοσία σε ποινικές υποθέσεις, εγκαίρως πριν εμφανιστούν ενώπιον αυτού του δικαστηρίου (άρθρο 3)·

- ➔ το δικαίωμα ενημέρωσης ενός τρίτου για τη στέρηση της ελευθερίας – τα πρόσωπα που στερούνται την ελευθερία έχουν το δικαίωμα να ενημερώσουν τουλάχιστον ένα άτομο, όπως συγγενή ή εργοδότη τους, για τη στέρηση της ελευθερίας τους χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση εάν το επιθυμούν (άρθρο 5)·
- ➔ το δικαίωμα επικοινωνίας, ενώ στερούνται ελευθερίας, με τρίτα πρόσωπα - πρόσωπα που στερούνται την ελευθερία έχουν το δικαίωμα να επικοινωνούν χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση με τουλάχιστον ένα τρίτο, όπως συγγενή τους, που ορίζονται από αυτούς (άρθρο 6)·
- ➔ το δικαίωμα επικοινωνίας με τις προξενικές αρχές – τα πρόσωπα που είναι δεν είναι υπήκοοι και τα οποία έχουν στερηθεί της ελευθερίας έχουν το δικαίωμα να ενημερώνουν χωρίς καθυστέρηση τις προξενικές αρχές του κράτους της εθνικότητάς τους σχετικά με τη στέρηση της ελευθερίας τους και να επικοινωνούν με τις αρχές αυτές, αν το επιθυμούν (άρθρο 7)·
- ➔ το δικαίωμά τους να επικοινωνούν μαζί με τις προξενικές αρχές τους και το δικαίωμα νομικής εκπροσώπησης από αυτές, με την επιφύλαξη προηγούμενης συμφωνίας των εν λόγω αρχών και των επιθυμιών των υπόπτων ή κατηγορουμένων (Άρθρο 7)·
- ➔ το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο στο εν λόγω κράτος μέλος μετά τη σύλληψη δυνάμει του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης (άρθρο 10).

Η Οδηγία AL καθιερώνει ειδικές εγγυήσεις για ύποπτους ή κατηγορουμένους που είναι παιδιά (ηλικίας κάτω των 18 ετών).

Τα κράτη μέλη μεριμνούν, ώστε ο κάτοχος γονικής μέριμνας του παιδιού να ενημερώνεται το συντομότερο δυνατόν για τη

στέρηση της ελευθερίας του παιδιού και τους σχετικούς λόγους, εκτός αν αυτό αντίκειται προς το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού, οπότε ένας άλλος κατάλληλος ενήλικας θα πρέπει να ενημερωθεί (άρθρο 5).

ΜΕΡΟΣ III

Εθνικό Δίκαιο - Κύπρος

Κυρίως Νομοθετικό Πλαίσιο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο	Διαδικτυακός Σύνδεσμος
Ο περί Προσφύγων Νόμος του 2000 (6(I)/2000) Ο περί Προσφύγων (Τροποποιητικός) Νόμος του 2013 [Ν. 9(I)/2013] Τροπ: Ο περί Προσφύγων (Τροποποιητικός) Νόμος του 2016 105(I)/2016 Τροπ: Ο περί Προσφύγων (Τροποποιητικός) Νόμος του 2016 (Αρ. 2) 106(I)/2016	http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/2000_1_6/full.html
Ο περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως Νόμος (ΚΕΦ. 105) Νόμος του 1972 (Ν. 2/1972) έως 2019	http://www.cylaw.org/nomoi/indexes/105.html
Ο Περί Νομικής Αρωγής Νόμος του 2002 (165(I)/2002) (Τροποποιητικός) (Αρ. 2) Νόμος του 2014 (Ν. 105(I)/2014) Ε.Ε., Παρ.Ι(Ι), Αρ.4453, 11/7/2014 (Τροποποιητικός) Νόμος του 2002 111(I)/2016	http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/2002_1_165/full.html
Ο περί των Γενικών Αρχών του Διοικητικού Δικαίου Νόμος του 1999 (158(I)/1999) έως 2014	http://www.cylaw.org/nomoi/indexes/1999_1_158.html
Ο περί της Ίδρυσης και Λειτουργίας Διοικητικού Δικαστηρίου Νόμος του 2015 (131(I)/2015) έως 2018	http://www.cylaw.org/nomoi/indexes/2015_1_131.html
Ο Περί Αρχείου Πληθυσμού Νόμος του 2002 (141(I)/2002)	http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/2002_1_141/index.html
Ο Περί Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος και Γενικότερα περί Κοινωνικών Παροχών Νόμος του 2014 (109(I)/2014) έως 2019	http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/2014_1_109/index.html
Green Line Regulation	https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52018DC0488

Κύρια εκτελεστικά διατάγματα σχετικά με τις διαδικασίες ασύλου, τις συνθήκες υποδοχής, την κράτηση και το περιεχόμενο της προστασίας

Διατάγματα	Διαδικτυακός Σύνδεσμος
Απόφαση δυνάμει του άρθρου 9Θ(1)(β) των περί Προσφύγων Νόμων του 2000 έως 2016, Κ.Δ.Π. 186/2017	http://www.cylaw.org/KDP/data/2017_1_186.pdf
Διάταγμα δυνάμει του άρθρου 13Α(1Α) των περί Προσφύγων Νόμων του 2000 έως 2016, Κ.Δ.Π. 187/2017	http://www.cylaw.org/KDP/data/2017_1_187.pdf
Απόφαση δυνάμει του άρθρου 9Θ(1)(β) των περί Προσφύγων Νόμων του 2000 έως 2018	http://www.cylaw.org/KDP/data/2018_1_308.pdf

Κυρίως Νομοθετικό πλαίσιο για την προστασία των Παιδιών, Θυμάτων Ενδοοικογενιακής Βίας, Εμπορίας Προσώπων και Πρόληψης και Καταπολέμησης της Παιδικής Πορνογραφίας

Διατάγματα	Διαδικτυακός Σύνδεσμος
Ο περί Παίδων Νόμος (ΚΕΦ.352) 1959 (Τροποποιητικός) Νόμος του 1999 (Ν. 83(Ι)/1999) Ε.Ε., Παρ.Ι(Ι), Αρ.3336, 2/7/1999 (Τροποποιητικός) Νόμος του 2002 (Ν. 143(Ι)/2002) Ε.Ε., Παρ.Ι(Ι), Αρ.3626, 26/7/2002 Ο περί Παιδιών (Τροποποιητικός) Νόμος του 2007 (Ν. 64(Ι)/2007) Ε.Ε., Παρ.Ι(Ι), Αρ.4127, 6/6/2007 Ο περί Παιδιών (Τροποποιητικός) Νόμος του 2011 (Ν. 62(Ι)/2011) Ε.Ε., Παρ.Ι(Ι), Αρ.4281, 21/4/2011 Ο περί Παιδιών (Τροποποιητικός) Νόμος του 2013 (Ν. 47(Ι)/2013) Ε.Ε., Παρ.Ι(Ι), Αρ.4393, 21/6/2013 (Τροποποιητικός) Νόμος του 2014 (Ν. 181(Ι)/2014) Ε.Ε., Παρ.Ι(Ι), Αρ.4476, 28/11/2014	http://www.cylaw.org/nomoi/indexes/352.html

Ο περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμος του 2000. (Ν. 119(I)/2000) (Τροποποιητικός) Νόμος του 2004 (Ν. 212(I)/2004) Ε.Ε., Παρ.Ι(Ι), Αρ.3880, 2/7/2004 (Τροποποιητικός) Νόμος του 2015 (Ν. 172(I)/2015) Ε.Ε., Παρ.Ι(Ι), Αρ.4542, 2/12/2015 (Τροποποιητικός) Νόμος του 2017 (Ν. 78(I)/2017) Ε.Ε., Παρ.Ι(Ι), Αρ.4608, 30/6/2017 (Τροποποιητικός) Νόμος του 2019 (Ν. 95(I)/2019) Ε.Ε., Παρ.Ι(Ι), Αρ.4716, 9/7/2019	http://www.cylaw.org/nomoi/indexes/2000_1_119.html
Ο περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Εμπορίας και Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων Νόμος του 2014 (Ν. 60(I)/2014) 5 (Τροποποιητικός) Νόμος του 2019 (Ν. 117(I)/2019) Ε.Ε., Παρ.Ι(Ι), Αρ.4722, 26/7/2019	http://www.cylaw.org/nomoi/indexes/2014_1_60.html
Ο Περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Σεξουαλικής Κακοποίησης, της Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης Παιδιών και της Παιδικής Πορνογραφίας Νόμος του 2014 (91(I)/2014)	http://www.cylaw.org/nomoi/indexes/2014_1_91.html

1. Εθνικό Δίκαιο - Κύπρος

<https://www.asylumineurope.org/reports/country/cyprus>

Συντονιστής Έργου

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΥΓΕΙΑΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού - Διεύθυνση
Ψυχικής Υγείας και Κοινωνικής Πρόνοιας,
Συντονιστής φορέας, Ελλάδα

Εταίροι Έργου

UNIVERSITY
of NICOSIA

Πανεπιστήμιο Λευκωσίας, Κύπρος

Kazimieras Simonavičius
UNIVERSITY

Kazimieras Simonavičius University,
Λιθουανία

Defence for Children International-
Italia, Ιταλία

Το παρόν έγγραφο συγχρηματοδοτήθηκε από το Πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης «Δικαιώματα, Ισότητα και Ιθαγένεια» (2014-2020).

Το περιεχόμενο του εν λόγω Οδηγού αντιπροσωπεύει αποκλειστικά και μόνο τις απόψεις των συγγραφέων. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν φέρει καμία ευθύνη για την ενδεχόμενη χρήση των πληροφοριών που εμπεριέχονται στο παρόν υλικό.

Με τη συγχρηματοδότηση του Προγράμματος
της Ευρωπαϊκής Ένωσης «Δικαιώματα,
Ισότητα και Ιθαγένεια» (2014-2020)

978-9963-711-86-4